

1990eko maiatzak 13 — 1.291 zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

The background of the cover is a photograph of a large crowd of people, likely in Lithuania, with a church and a flag visible in the background. The title 'ARGIA' is prominently displayed at the top in large, bold, red letters with a black outline.

**Unibertsitatean
errektore bila**

**Ximun Haran
Iparraldeaz mintzo**

LITUANIAREN ESTURA

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligona 2/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

POLITIKA

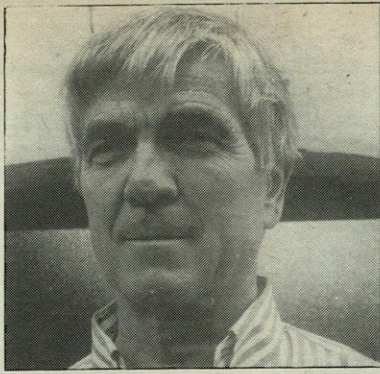
- 5.** Laburrak.
- 6.** Kronika politikoa. N. ARRAS-TOA.
- 8.** Ximun Haran: «Borroka arma-tua egotea guztion erantzunkizu-na da». B. ARTOLA.
- 14.** NAZIOARTEKOA: Irak «gaiz-totu» ahala Siria eta Iran modera-tu. LUIS FERNANDEZ.
- 16.** Lituania: bueltaezineko inde-pendentziarekin bueltaka. PABLO SASTRE.

ERREPORTAIK

- 19.** Barbera-Barandiaran baka-rrik erretore bidean. M. ARRIETA.
- 22.** Alokairu kotxeen merkatua abiadura bizian. JOSEBA AZPEI-TIA.
- 24.** Esnearen arazoak nekaza-rien alderdi ilunak argitu. A. GOS-TIN.
- 27.** Txomin Perunena: «Marcos Eguizábal gure egoeraz baliatu zen». J.J. PETRIKORENA eta M. ARRIETA.
- 39.** Lurraren beroketaren teoria zalantzan. LUIS FERNANDEZ.
- 42.** Nairobitarra Ameriketan. FRANKIE TAI.

KULTURA

- 45.** Kultur ataria.
- 46.** Euskalduntze Alfabetatzea-ren historian, ikasku desberdinen lehen ihardunaldi bateratuak. E. IRAZOKI.
- 48.** «Tanttaka» antzerki taldeak, errealitate hurbila musikaz taula-ratu. JOXAN OIZ.
- 49.** Xabier Saldias: «Gure jarrai-tzailei zor genien diskoa da azke-neko hau». JOXAN OIZ.
- 50.** Jokin Mitxelena: «Neure lana testuaren zerbitzuan dago». JO-XAN OIZ.
- 51.** «Susa» betiko eduki eta eriz-pideen ildoan, funtzionamendu eta itxura berriaz. LOREA AGI-RRE.
- 53.** Audobisualaren azken emai-tzak ikusgai. J.M. HERITZ.
- 54.** Aste giroa.
- 64.** Kultur kronika.
- 66.** AZKENA: Hamar urte notizia-ren harian. ARGIA.

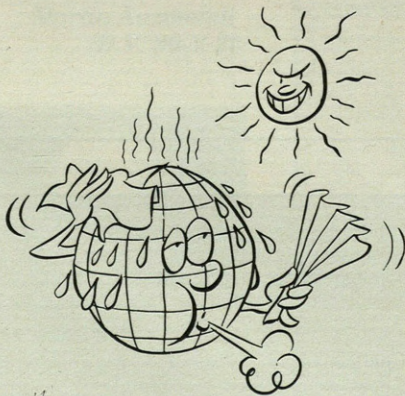
XIMUN HARAN: Berriki eratu den EAJko Ipar Buru Batzarreko kide eta Iparraldeko bizitza politikoa aspaldidanik diharduena. Gaur egun «Ager» aldizkari eta mugimenduaren partaide izanik, Iparraldeko bizitza politikoa ongi ezagutzen duen gizona.

UNIBERTSITATEA:

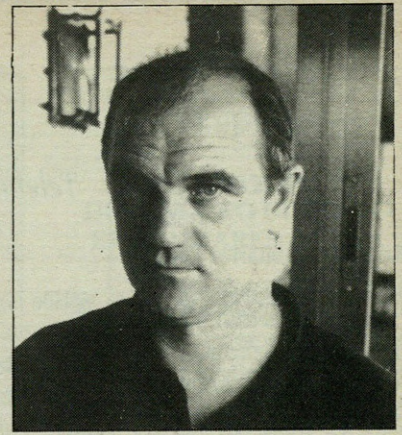
Klaustro mahaiak «Ertza» taldea baztertu ostean, Barandiaran eta Barbera izango dira Maiatzaren 14an EHUKo hauteskundeetan lehiakide, bi gizon postu batentzat.

19

EGURALDIA: Hainbat komunikabidetatik atmosfera, negutegi efektuaren eraginez, berotzen ari dela esaten da. Hala ere, halako efektua ematen ari delako frogarik ez dago.

39

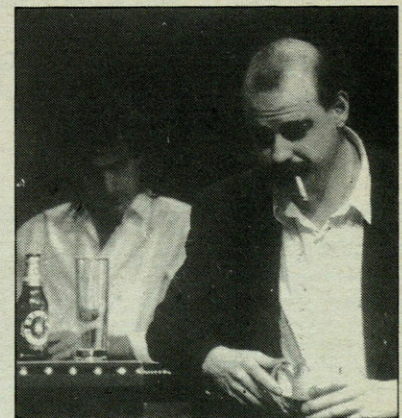
TXOMIN PERUNENA: Garai batean Euskal Herriko eta Espainiako txirrindulari onenen zuzendari izan denak telebistatik jarraitzen du aurtén bira. Berarekin mintzatu gara.

27

EUSKARA: EKBren eskutik, lehen aldikoz hainbat euskaltegi bai ofizial, nola homologatu ala libre bilduko dira, euskalduntze eta alfabetagintzaren inguruan aritzeko.

47

«TANTTAKA»: Eguneroko errealitate hurbila eskaini asmoz hitza, dantza eta musikaz osaturiko «Kontuz, maite zaitut» aurkeztuko du «Tanttaka»k.

48

Hutsak zuzenduz

Errenkadon bitartez konstatatu eta zuzendu nahi genituzke aurreko bi aleetan plazaraturiko bi huts. Lehena, 1.289. aleko *Azkena* transkribitzera-koan nonbait itzuritakoa dugu. Hain zuzen, «Eltzegor» taldeko kideen izenen artean —«Juan-txo, ez haugu ordezkaturko» izenburututako artikulua-zen izenpetzaileak— ez zen agertu Pantxoa taldekidearena.

Zuzendu beharreko bigarren kalea edo kale xorta hobeto esanda, joan den asteko aleak Seaskari buruzko artikuluan plazaratutakoa. Izan ere huts handi askoak atera ziren argazkietan. Mauleko ikastolako igazko kideen argazkiaren oinean «Amikuzeko ama eskola» ezarri genuen oker; Xalbador ikastegiko 2. mailako ikasleak mauleartak hartu genituen, eta Bordeleko errektoregoari zegokion argazki oina Baionako katedralean gose greban zeudenen argazkiarekin nahasi. Irakurleek, mauletar eta amikuztarrek bereziki, nahaste hauek barkatuko gaituztelakoan:

ARGIA

Telebista euskalduna non ote?

Hile honen 26an beteko ditu lau urte ETB-2k emititzeari ekin ziola. Modu hartaz, ETB alternatiba euskalduna izatetik *beste aukera* bat izateko bidean jarri zen.

Komunikabideak euskaraz bezelako kanpainen bitartez, gure hizkuntzan sortuko zirenen oinarriak jartzen ari ziren. TBren kasuan, TVEren Lurralde Zentruak (Bilbo eta Iruñea) euskalduntzeko borroka galduta kontsideratzen zuenez gero, alternatiba gisa sortu zen ETB.

Sorreratik urte gutxitara ordea, Gorordoren agintealdian, asko izan ziren euskarazko katearen filosofian ezagutuko ziren dekoratu aldaketak: programak produktoak kontsideratu, hartzailegoa portzentaie-tan neurtu eta orohar ETBk, enpresa bat izanik, produkzioa gehitu eta dibertsifikatu beharra zuela (gaztelarazko emisioa ugaltze modu bat zen). ETB euskal kultura eta euskararen errekuperaziorako tresna ezinbestekotzat hartzen zutenek errealitate berria molda-

tu beharra izan zuten...

Lau urte pasa direnean ETB-2 euskarazko kanalaren ikuslegoa fagotizatzen ari dela ikusirik, garaia da aukera berriak bilatzeko. Ez da beranduegi, zezena antenetatik hielduz, ETB-2n euskarak toki egokia aurki dezan eskatzeko, eta baita ere, TVEren Lurralde Zentruaz hitz egiten hasteko. Tele-aukera denak dira aprobetxagarri, ETB zein TVE. Asperturik gaude *Egunon-Buenos días* entzuteaz.

E. ARANA

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Le-kuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petri-korena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabinio Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonariz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosa-garai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakai-koa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elo-segi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garita-no, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Iza-balbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagi-rre, Kanko Izipuzua, Edorta Jimenez, Karmelo Lan-da, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermi-ñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sa-baris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegí', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Pa-txi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Al-bisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Ibañeta de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

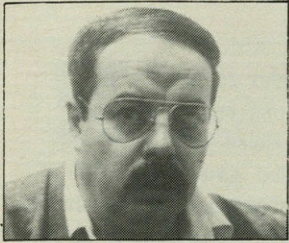
Telefaksa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Hitzez hitz

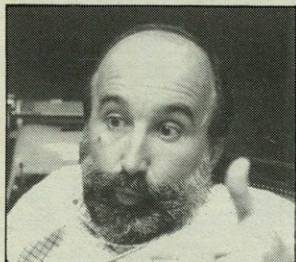

«Terroristak ezin dira 'Código Penal' delakoarekin borrokatu. Gobernuak horregatik osatu zuen GAL taldea, nahiz gero, jakina, gezurtatu egin behar duen».

Emilio Hellín,
preso ultraeskuindarra
(El Independiente,
90-IV-30)

(Gasteizko gobernuaren 10. urteurrena dela eta) Ospakizun honek balio behar du «euskal prozesu autonomikoak pairatzen duen geldiene larriaz ohartarazteko» (...) «ez da kasualitatea azken hiru urteotan transferentzia bakar bat ere ez eskuratzeko».

Martin Auzmendi
(D.V. 90-V-3)

«Jokabide higuigarri horrekin horiek dira (komunikabide zenbait) bihar beste Muguruza batzu egon daitezen bidea prestatzen ari direnak».

Iñaki Esnaola
(Egin, 90-V-3)

Gordetzekoak

DEMOCRACIA SOCIALISTAREN FINANTZ ITURRIAK

ALDERDIEN finantz iturriak hain eztabaidatuak dauden sasoi honetan García Damborenearen Democracia Socialista alderdi sortu berria diru eskean dabil. Honez gero, banketxeetara bisitaldia egin badu ere, lehen mugimenduen gastuak militanteen sakeletatik atera baino, Ricardo G. Damboreneak Bizkiako UGT sindikatuan loturik dituen haren mesedea jaso du, sindikatu honek aste honetan bertan Madrilgo PSOE gobernuarekin hasiko dituen kontzertazioaren bigarren fasearen negoziaketetan PSOE presionatzeko modua ikusi du, hauteskunde autonomikoen bezperan egoteak presio bide onurgarritzat jo bait da sindikatuan, honek diru nahiz botu kontutan DS bultzatu edota zokoratzeko ahalmena erakutsi nahi bait dio PSOEri.

ELEBAKARREN KONTRATAZIOEK LAURA MINTEGI ATZERA BOTA

LAURA Mintegik burutzen duen hautagai zerrenda atzera bota da UPV-EHUn, horretarako UGT eta CCOOkoen botua erabakiorra izan zen. Jarrera honen zergatia, Unibertsitateko hauteskundeak aurreratzearen arrazoi baten pean aurkitzen da. Egun lanean dauden bostehun irakasleen kontratua irailean amaitzen denez, erabaki berri bat hartu behar izango da. UGT eta CCOOkoak beldur dira Laura Mintegik burutzen duen hautagai zerrendak euskarari eman nahi dion garrantzia dela eta, elebidunen kontratazioen indartzeak, euskara ez dakitenentzat suposa dezakeenaz.

Ezpalak

GOBERNU ZIBILAK DURANGOKO UDALEKO ERABAKIAREN AURKA

● DURANGOKO udalak onarturiko herriko bi presoen familiei diru-laguntzak emateko erabakiaren aurka altxatu da Bizkaiako Gobernu Zibila. Erabaki hau Herri Batasuna alderdiak bultzatu bazuen ere, EAJ-ren onespena eman zion, EE bilera agertu ez zela. Diru-laguntza hauek astean bitan Estatu espainiarrean barreiatuak dituzten bi senideak bisitatu ahal izateko erabili ohi dira.

KARLISTAK JURRAMENDIRA

● KARLISTA guztientzat egun aipagarria igandean ospatu zutena, urteroko Jurramendiko igoera egin bait zuten. Aurten «Por la autodeterminación al federalismo» leloaz igo dute mendia, karlisten oroimenean Maroto jeneral liberalaren aginduz «Bergarako Besarkadaren» hastapea izango ziren García Sanz, Gurgué, Carmona eta Uriz militar karlisten afusilaketan 150. urteurrena ospatzen bait da.

LTH-AREN BERRIKUSTEA ONARTU EZ

● EUSKO Alkartasunaren «Ley de Territorios Históricos» (LTH) berrikusi eta egokitzeko proposamena atzera bota dute Gasteizko Parlamentura agertzen diren alderdi orok. Hauentzat proposamen honi hauteskunde kanpain kutsua dario; EAK, bestalde, 1983.ean indarrean jarri zen lege honek sortu dituen desorekak konpontzeko garaia badela aitortu du.

Etorkizunik gabeko alternatibak?

HEGOALDEKO mapa politikoa zatikatua dagoela behin eta berriz entzun ohi dugunean Ricardo García Damborenea PSOE-ohiak Democrazia Socialista (DS) eritzi korronte izan nahi zuena alderdi politiko bihurtu du. Antza denez, PSOEren baitan eritzi korronte soilak izan nahi zuten gutxiak ez datoz bat politikari bizkaitarrarekin baina aukera gutxi zuen Damboreneak politikan beste edozer egin ahal izateko.

Hala eta guztiz ere, dituen edota eskuratu ez dituen indarrak alde batera utziaz, eta Komunitate autonomokoak hauteskunde bezperan daudela kontutan hartuz, Damborenearen apustuak zein neurritaraino PSOERI egin diezaion kalte ikusi ahal izango da, orain gutxi arte PSOE inguruan alternatibarik ez bait zegoen —Izquierda Unida sortu arte bederen— eta orain ohizko bozemale sozialistak eta bereziki UGT sindikatu sozialistaren base ez abertzaleak (Ibarrekortekoa batez ere) non aukera izan dezake. Hau honela, Eusko Alkartasuna jaio berriak PNVri garai batean eginiko mesede kaskarra gogoratu beharko litzateke PSOEren baitan legokeen eta jadanik dagoen beldurra ulertzeko, «no hay espacio para Democracia Socialista» dio Marcos Merino sozialistak baina DSK eskura ditzakeen botuek zenbat parlamentari emango dion, PSOERI kendu

beharrekoak izango dira, Gasteizko Parlamentuan alderdi berri baten ordezkaritza aldamenen dugula dirudielarik.

HOGEITABOST egun iraun duen gose greba amaïtu dute Andoain-Irurtzun autobidearen aurkako Koordinakundeko zazpi berbadunek. Hainbat urtetan Gipuzkoako Diputazioak eta Nafarroako gobernuak bultzatu dituzten proiektu desberdinak, askotan teknikoki kaskarregiak zirelako eta garaiko aurkako mobilizapenak bide, bertan behera gelditu izan dira, egun Institutio hauek aurkezten duen proiektuak ere protesta ugari sortu duela.

Koordinakundeko gose grebalariek elkar hizketa eta aurkeztu duten «Lurraldea alternatiba» Institutio horienarekin erkatzea eskatzen zuten, arazo bat konpon daitekeen modu logikoena alegia, baina Koordinakundearen legitimatzearen esanahia hortxe dago, parte batek edo besteak zein indar eta honek zein neurritarainoko eragin ahalmena duen jokuan dagoela bait dirudi. Eta hala ere, Koordinakunde eta Institutioen arteko gatazkaz gain eta Leitzaran bailarak jasan dezakeen galea inortxok ukatzen ez duenean —Nafarroa osoari Komunitate

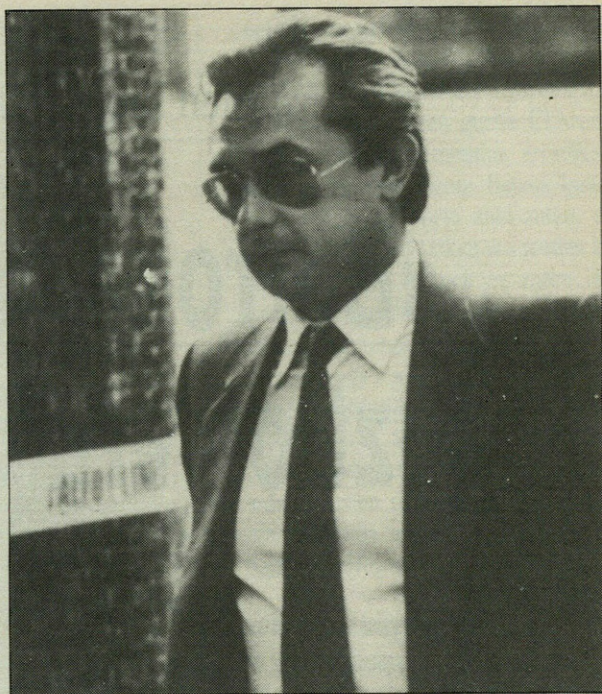
autonomo gehi Iparralde osoko (edo alderantziz) ateak ireki behar zaizkiola derrigorrezkoa izan— bailara horrek inolako erasorik merezi ez duen sentimendu orokorra ere ezkuta ezina da.

KONPONDU beharreko arazo honen inguruan ekintza zehatzak behin eta berriro jazotzen ari dira, hau honela 25 alkate gipuzkoar eta ia beste hainbeste alkate nafarrek ere elkar hizketaren beharra eskatu dute, ingurugiroan zein eragina izango lukeen ikertzen duten hainbat estudio aurkeztu da, manifestaldiak tartean izan dira, manifestaldi jendetsuak, eliz dorretan ekintza ikuskarriak, gose greba... Eta besetik, eta hauek indartuz ere, Instituzioek beste alkate batzuen bultzada jaso dute, Lekunberrin sinadura bilketa egin da, EEEko batzorde batek proiektuari oneritzia eman dio... Ajuria Enea paktuko alderdiek aldeko manifestaldi batera ere dei dezaketela bota da aste honetan; hau da, arazoa gori gori dagoe-nean soka tenkatzen ari da, nondik aska daitekeen airean da-goela.

Bitartean Nafarroako zatian lan ez normalizatuak, hots, goardia zibil eta polizia pribatuz inguraturiko lanek, aurrera darraite, Gipuzkoa aldean, aitzitik, hasi ere egin ez direlarik. Nafarroan bezala Gipuzkoako zatian obrak zaindu beharko balira Ertzantzak ala Madrilgo Indar Polizialek zainduko litzuketen ez da aipatu ere egin, honen ondorioak denon baitan daudelarik.

GASTEIZKO Gobernua osatu zenetik hamar urte igaro dira eta horixe ospatu da aurreko astean Ajuria Eneako jauregian. Jose Antonio Ardanza lehendakariak Garaikoetxearen garaiko gobernua gonbidatu zuen, bertan «*después de una larga dictadura (...) hemos sido capaces entre todos de ir consolidando la democracia, de ir consolidando las instituciones, de ir recuperando la confianza en este pueblo, hemos ido mejorando la economía*» zioen egindako mintzaldian. Eta segidan aipatu «*Y tal vez, nos queda todavía una asignatura pendiente, pero que yo diría que entre todos hemos sido capaces también de poner los fundamentos para superando esta signatura pendiente que es la violencia de un sector minoritario de nuestra sociedad*».

Ez ziren eritzi berekoak, ez Garaikoetxea eta ez Martin Auzmendi; lehendakari-ohiak «*cuando se empieza hay más cosas por hacer (...) creo sinceramente que aquellos gobiernos —bera buru izan zutenak— el primero y parte del segundo, no se resignaron ante la marcha atrás que se estaba produciendo en especial en la política autonómica. Lo denunciábamos con la insistencia que creímos necesario, y aquello nos costó muy caro (...)*». Euskadiko Ezkerrako Martin Auzmendi «*esta celebración debe servir para contrastar una vez más el grave bloqueo que sufre el proceso autonómico vasco*» kritikatzeko zuen. Eta kritikatzekoak dira, zeren biolentzia konpondu beharreko arazoa bada, Nafarroa nola dagoen, Iparraldea zertan den, euskara zein egoera penagarrian dagoen, Madril borondatea zein neurritakoa den... arazo ez badira...; dirudienek, honelako ospakizunetan aipamenik merezi ez duten gaiak omen.

Carlos Bueren, bitartekarien sumarioan epailea.

EPAIKETA frango izango da Parisen euskal errefuxiatu politikoen aurka urte amaiera arte. Aste honetan bertan, Senperen atxilotutako Iñaki Pikabea eta hamairu lagun epaituko dituzte, gero Santiago ArrosSpideren kasua ikusiko da, Jose Antonio Urrutikoetxea eta Elena Beloki ere juje frantsesen aurrean eseri eraziko dituzte, Felix Pérez Alonso eta Mikel Zalakainekin ere gauza bera egingo dutela oporren ostean. Errefuxiatu preso hauetaz gain, Iparraldeko abertzale hainbat ere auziperatuko dituzte ustez gaiztagin taldeko partaideak izategatik.

Henri Parot —antza denez, Herrerako espetxean gose greban, espetxeratu zutenetik modulo berezian, isolaturik, eta 'biditaldi' frango nozitzen duena— Sevillan atxilotu ostean eta datorren epaiketa andana honekin juje frantsesen epaia ez da gozoa espero, hamar urtetako gartzela zigorra eskatzen bait da eta Santiago ArrosSpider, errefuxiatu estatutua kendu ondoren, estradizio eskaera bati aurre egin beharko bait dio.

Bestalde, bitartekarien aferak hortxe dirau, Carlos Bueren epaileak Rafael Agirre, bitartekaritza lanetan aritu dela onartu duena, aske utzi duen bitartean Patxi Arratibel eta Jose Mari Elosuak itzalpean jarraitzen dutelarik. Gipuzkoako Abokatu Kolegioak espetxeratzearen zorrotasuna salatzen zuen agiria- ren ildotik abokatu zumaiaerraren aldeko protesta ekintza burutzen zuten berrogeitamar abokatuk Abokatu Kolegioan itxialdi bat gauzatuz. Sumario honetan inkulpaturik daudenen artean —tartean Revillatarrak— epaileak batzuk espetxeratzeko eta besteak aske uzteko 'Zuzenbide erizpidea' bide okerre- tik hartu duela esanguratsuegia dela aitortu beharra dago.

N. ARRASTOA

Ximun Haran, Ipar Buru Batzarreko kide

«Borroka armatua egotea guztion erantzunkizuna da»

Ximun Haran berriki eratu den PNVko Ipar Buru Batzarreko kide da eta Iparraldeko bizitza politikoa aspaldidanik diharduena. 'Enbata' aldizkariaren fundatzaileetarikoa bat eta bere garaian frantses Estatuko pilota txapelduna. Gaur egun 'Ager' aldizkari eta mugimenduaren partaidea izanik, Iparraldeko bizitza politikoa ongi ezagutzen duen gizona dugu.

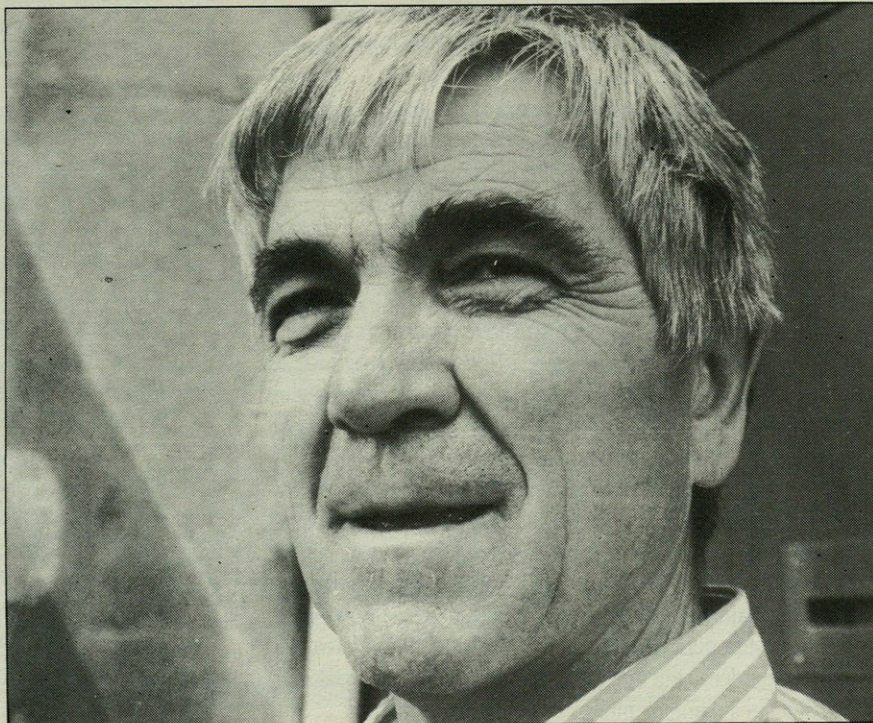
ARGIA.— Azken hogeitako Iparraldeko bizitza eta egungo bilakaeraren jabe ere bazara...

Ximun Haran.— Beste asko bezala ahal nuena egiten aritu naiz, baina sentimendu eta amorru askoz. Euskal arazoari buruzko lan hau ez da mugimendu politikoen eskutik etorri, ideologiaren eskutik. Ni gaztetan pelotan aritzen nintzen eta honen bitartez jaso nuen euskal kultura galtzen ari zena-ren sentimendua. Lehen beste garai bat zen, pilota partiduaren ondoren bazkaria egiten zen eta amaieran abestu egiten genuen. Zuberoan pelotara jolasten nuenean jendeak izugarritzko kantak abesten zituen, sarritan bakar batek zekizkien abestiak. Ni ez nintzen ez militante ez abertzale, baina abesti haiek jaso eta diskoak ateratzeko ideia izan nuen. Magnetofoniaren lehen uneak ziren, Stuttgartetik kontrabandoz ekarri nuen aparailu batekin. Laupabost disko egin nituen, partiduen ondoren herriko jendearekin geratzen nintzen abestiak jasotzeko eta mikrofonoaren aurrean abestu nahi izaten ez bazuten, zertxobait eran eta gero lortzen nuen. Egungo abeslari askok, Mikel Laboak, Benito Lertxundik..., abesti haiek hartu dituzte. Dendariek ez zituzten saldu nahi izaten eta ehundaka saltzen nituen nik, Hendaiako farmazian.

A.— Zu frantses Estatuko pilota txapeldun izan zara. Garrantzi handikoa da kirol hau zuretzat.

X.H.— Bai. Niretzat ulertezina da abertzaleak pelotaz ez interesatzea. Pelota oso

barneratu da herrian eta nire abertzale kezkek mundu honen bitartez sortu ziren. Nire partidurik garrantzitsuen Ogetaren aurkakoa izan zen, 45-35 bera uaretik zela. 49-50 irabazi zion. 'Ager' aldizkarian atal bat dugu gai honetaz, pelotarekin batera dagoen testuinguru guztia isladatzeko. Aldizkarian pelotaren etorkizunaz arduratzten gara. Adibidez niretzat Tolosa eta Erregegiren arteko finala oso da grabea. Ospe handieneko txapeleketan, partidu bakarra jokatzat neurtzen dira. Hori ezinezkoa da. Farregarria da partidu bakarrera

«Europako euskal federazio baten alde dihardugu».

Ximun Haran 'Ager' aldizkariko lankide da.

jokatzea. Sakoneko arazoak daude hor.

A.— 'Euskaltzaleen Biltzarra', 'Enbata'... ziren garai hartan ezta?

X.H.— 'Euskaltzaleen Biltzarra' erakunde ona, lasaia zela ikusi nuen eta hala sartu nintzen ni ere, deseuskalduntze prozesoa geratzeko erakunde ona zela ikusiaz. Baina ekintza politiko bat egiteko unea zela pentsatu nuen, euskal abertzaletasun tradizionalaren propagandarako. Horretarako Telesforo Monzon ikustera abiatu nintzen eta berak Michel Labeguerie ikustera joateko esan zidan. Honek, pozez hiru pertsona behar zirela aipatu eta Aita Lartzabalengana jo genuen. Hirurok sortu genuen 'Enbata' aldizkaria. Hirurogeigarren hamarkada honetan lehen euskal errefuxiatuak etorri

Iparraldera eta haiek berehala 'Enbata'ra hurbildu ziren. Aldizkari izatetik mugimendu izatera pasa zen 'Enbata'. Momentu ho-

“Gazteek ezkerri konplejo handia dute, jatorrak izateko ezkertiarrik izan behar dutela pentsatzen bait dute”

netatik aurrera gure mugimendua errefuxiatuengandik erabat desbideratua izan zen. Abertzaletasunaren inguruan Iparraldean sortzen ari zen guztia ETaren alde erabili zuten. Mugimendua erradikalizatu zen, bi tendentzi sortuz. Batzuk Iparraldeko mugimendua sortu nahi zuten, eskubi aldekoa zen herri txikietakoa jendea kontutan hartuz eta besteek ez zuten ikusten ezin zela ukabila altxa eta eskopetarekin joan. Mugimendua deuseztatu zen baina gero beste pertsona batzuk bereganatu zuten, pentsamendu baten hedaketarako, beti ere ETaren aldekoa. Gu ez ginen sartu bertan. Aldizkarian, sortu berria zen Euskal Gobernu oso gogorki isladatzen zen eta ezinezkoa zen traidore hitza erabili, ez bait zuten Hegoaldeko egoera ezagutzen.

A.— Orduan kaleratu zen 'Ager'...

X.H.— 1981ean aldizkari baten egitea bururatu genuen. Bere helburua Hegoan gertatzen zena azaltzea zen, Hegoaldeko Gobernuaren gauza onak, partiduen gauza onak. Normalki PNVren kolaborazioarekin egin dugu lan, normala den bezala, Gobernuaren gauza onak kaleratzen bait genituen, bere estratejia.

A.— Eta zer da egun 'Ager'?

X.H.— Aldizkaria ekintzen gunea da, baina bere inguruan beste bi egitura sortu ditugu. 'Euskal Elkargoa' 1970ean sortu zen, Burgosko Prozesoa zenean. Mundu guztiko komunikabideak ziren Iparraldean eta jendeak edozer erantzuten zien euskal erresistentzi mugimenduari buruz. Kazetarietako gauzak argitzeko aldizkari bat ateratu genuen, Txillardegi, Monzon e.a.ekin. Gero, eta nire ideia izan zenez, berriaz jaso nuen, 'Euskal Elkargoa' berpiztu. Orain prentsareiko harremanak eta Iparralde eta Hegoalde arteko harremanak zaintzen ditu. Adibidez Euskal Gobernuaren diru laguntzak bideratzen ditugu, aste kulturalak antolatze... Baina zerbitzua eskaintzeko arloa besterik ez da. Bestetik egitura profesionala eratu dugu, 'Hegoa'. Barneko euskaldunek, nekazarietako beste aldean zer gertatzen zen ez zuten ezagutzen, ez zuten erlaziorik. Elkarte eratu honek Hegoaldeko beste batekin harremanak gordetzen ditu, 'Hirukoitz' elkartearekin. Nekazarien kooperatiba batek zerbaiten beharra badu, guk bideratzen dugu. Nekazari ministriak, Jose Manuel Goikoetxeak asko laguntzen dugu.

A.— ‘Ager’ euskal federazio europazalearen alde agertzen da. Zer esan nahi duzue?

X.H.— Aukera politiko bat bada, aberztale batentzako helburua Euskal Herri birbatua da, baina nola lortu da kontua. Batzuk armen bitartez diote, baina nola? Nik ulertzen dut ETAK guda irabaztea pentsatzen duela, baina honetarako gero eta handiago eta garrantzitsuago diren ekintzak burutu behar dira. Baina beti tiroz ari da hiltzen, ez dago eboluziorik. Guretzat, borroka armatuak ezin du aurrera egin eta oraingoz garapen baketsuaren alde ezin diezaguke lagundu, ekonomia aldetik... Borroka armaturik ez bada Iparraldeko indar demokratikoa besterik ez da geratzen, baina ehuneko hamarra gara soilik. Nola barneratuko dugu Hegoaldea? Gure ustez Europako erabaki bat izanen da. Nahi edo ez, ez dugu beste aukerarik. Ez da herritarren erabaki bat izango, agintariena baizik. Europa elkartuaren ondoren, beraiek erabakiko dute. Guk, eta zuek berdin, ez zenuen sartu nahi genuen edo ez erabaki. Nola baiteko autonomia gordetzearren borrokan diharduten errejiorik dagoen begiratu dute Europako elkartasuna egiten ari direnek. Orduan ehuneko hamarra baino askoz garrantzitsuago den kopurua dela ikustean, Hegoaldeko laguntzarekin zapiak bat egiten lagunduko dute. Guk federakuntzaren Europatik egiten dugu apostu. Baina federakuntza bai Europa mailan baina baita ere Euskal Herri mailan. Muga bat galtzen hasia da, muga geografikoa, baina beste bat dago. Orain ari gara bestea baino askoz garrantzitsuago den beste muga ezagutzen, mentalitatearena. Nahiko ezberdinak gara (bigarren hizkuntzan, bazkaltzeko orduan, kirolean...gu afrantsesatuak eta zuek espainolizatuak.) Bizkaitarregandik menderatuak izango ote garen aipatzen dute zenbaitzuk hemen.

A.— Nola eta zein epetan emango da barneraketa eta nola ulertu herritarrek ez dutela onespenez emango, agintarien erabaki hutsa izango dela?

X.H.— Estatuek indar eta botere gutxiago izango dute, batipat 1993 ondoren. Une konkretua noiz emango den ez dakit, agian 10 edo hogeitaz baina ziur iritsiko dela. Agintariak erabakitzea ez da zilegi, baina ba ote dago beste biderik? Guk zazpi probintziak batuko dituen errejio autono-

“**I**pparraldean bi alderdi geratu behar dira soilik, ezkerrekoa eta erdikoa. EMA eta PNV izango dira.”

miko bat egiteko indarra dugu. Iparraldean gu soilik ordezkatzeko gaituen instituziorik ez dugu eta hori gertatzen denean, Euskal Gobernuak zuzenean gurekin hitz egin ahal izanen du. Ez dut hau nola egingo den ikusten, ez dugu mediorik. Baina Borroka armatuarekin 50 urte barru, era berean izango ginateke.

A.— Nafarroaren kasuan berdin izango al da?

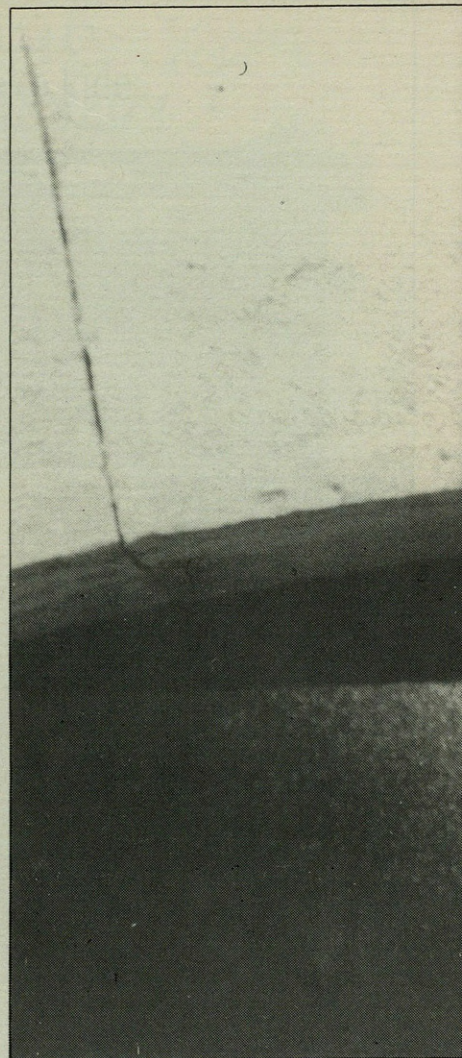
X.H.— Nik uste Nafarroarekin errezago izango dela. Erabaki hau sozialisten esku dago zati haundi batean, ados badira gehiengoak lirateke. Nafarroa ez da Euskal Komunitate Autonomoan sartu, nafarrek nahi izan ez dutelako. Nahi badute sar daitezke. Espainiako konstituzioak aukera hori jasotzen du bere baitan.

A.— Ipar Buru Batzarra Iparraldeko PNV dela esan al daiteke?

X.H.— Bai, bai. Gu eta adibidez Iparraldeko EA sortzearen arteko ezberdintasuna, beste denak Frantziako Estatuan erregistraturik daudela da, eta gu ez. Guk ez dugu elkarterik osatu, gu PNV gara, Iparraldekoa. Arabako Buru Batzarra Araban lenaren era berean.

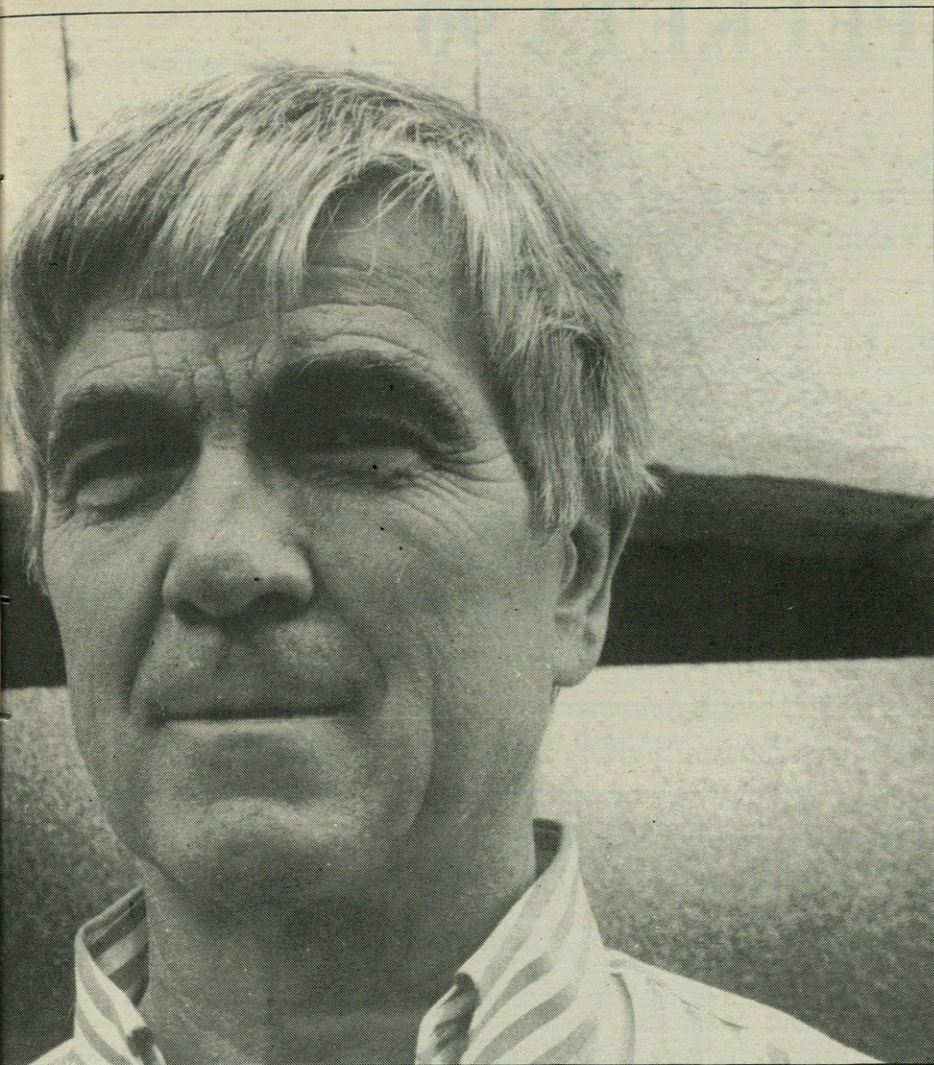
A.— 70. hamarkadan abertzaleak hainbat taldetan banatu egin ziren Iparraldean eta orain aldiz batasun garaiak direla dirudienean, zuek sortu zarete, nola ulertu hau?

X.H.— Alderdi denak hasiera batean bihotzez sortzen dira baina gero ideologiak sartzen dira. ETA 1963 arte, uste dut, ez zen sozialistatza aurkeztu. Gazteengan ezker konplexua bat dago, jatorrak izateko ezkertiarak izan behar direla pentsatzen bait dute. Orain aldatua gertatzen da ideologia hau, Ekialdeko herriei eta Fran-

Borroka armatuaren bidea hartu dutenek

tzian bertan sozialistekin diren istilu guztiak ikustea besterik ez dago eta. ETAK ideologia marxista barneratu zuen gehienbat eta ‘Enbata’ mugimenduaren barruan gauza bera egin zuten. Baina Iparraldeko lana ahantzi zuten horrekin batera. Gaur egun Eak eta Euskal Batasunak indar gutxi dute Iparraldean eta EMak du soilik jende kopurua eta egitura, talde serioena da. EA adibidez Aberri Egunetan batasunaren alde agertzen da. Beno, normala da bestela beraiek 30 pertsonekin ezingo luketelako Aberri Egunik eratu. Eusko Alkartasunekoak EMakoen parasito izanaz soilik iraun dezakete. Gure lana erabat ezberdina da. Ez dugu daukaguna baino hots gehiago sortu nahi. Pixkanaka-pixkanaka garatu nahi gara, ez bapatean hauteskuntzetan... Alderdien batasuna errespetozko araudi bat onartzen bada izanen da garrantzitsu.

omen dutela dio Ximun Haranek.

Hegoaldean lehia boterea bereganatze-ko da, hemen aldiz ez. Ipar Buru Batzarra sortu badugu, bertako politikaren sinplifikazioa lortzeko izan da. Nik uste bi alderdi geratu beharko lirakeela Iparraldean. Iparraldeko abertzaleon artean ezker alde-

“Euskal Herriaren baterakuntza European gertatuko da, baina agintariak hartuko duten erabakia izango da”

ko eta erdi aldeko alderdi bana geratuko dira. Eta hauek EMA eta PNV izango dira.

A.— Zergaitik ez duzue Iparretarrek ETA bezain beste kritikatzan?

X.H.— Nik esan dut Hegoaldean gertatzen dena ezin dudala kritikatu eta ezin dut alderdi bat edo ekintza bat kritikatu. Baina orain PNVko kide naizenez, Hegoaldean ETA kondenatu behar badu alderdiak, egiten du. Nik, Iparraldean egin dituzten hutsak besterik ez dizkiet kritikatu, esan bait dut ETArekin zereginak abertzale-tasunaren loratzea geldierazi duela Iparraldean. Hegoaldean bada alternatibarik; autonomia duen Gobernuak. Ez da litzatekeen onena, noski, baina badago garatzeko aukerarik.

Iparraldean aldiz gauzak askoz ere latza-koak dira eta gazte batek, bere aberriari, hizkuntzari... eginiko guztiak soegitean,

borroka armaturako bidea hartzen badu, adorea duela onartu beharra dago. Ezin dugu kondenatu, baina errefuxatu egiten dugu. Kondenatu epaileek egin behar dute. Gure etxeko jendea da. Eta bide hau aukeratu badute, agian gure erruz ere izan da. Haur bati euskal dantzak irastea ere arriskutsua da, euskal sentimendua barneratu eta egoeraren larritasuna ikustean, auskalo gero zein bide aukeratzen duen eta. Denok dugu horren erantzunkizuna. Abertzale giroan Iparretarakekoak errefuxatuak direla pentsatzen du poliziak, baina ez da hala.

“Haurrei euskal dantzak irakastea ere arriskutsua da, sentimendua barneratzen bait diegu.”

Adibide bezala esan dezaket, egunotan prentsan kaleratu den kasua. Panpi etxe bat erretzeagatik gartzelan da eta orain epaileek jipoi ekonomiko ederra luzatu diotelarik, euskal abizena duen Pariseko banketxe bateko zuzendari batek hots egin zidan telefonoz. Epaia harrigarria zela adierazi eta Panpi ekonomikoki laguntzeko zerbait egin beharra zegoela esan zidan.

A.— Beraz, zein da zure ustez Iparraldeko etorkizuna, Departamendu Erregioa lortzea bidea litzateke?

X.H.— Hemen edo iraultza egiten da edo Iparraldea instituzionalizatzen da, eta garbi dago iraultzak porrot egin duela. Departamendu Erregioa eskatzeko auzian, kontutan izan behar da alderdi nagusiek ez luketela nahiko, abertzaletasuna garatuko litzatekeelako. Mitterrandek ere 1981ko hauteskundeetan eskaera honen alde ekingo zuela zioen, baina gero ez zeun agindua bete. Eskaera hau programetan jartzea erreza da, lortzea da zaila eta hori da egin behar dena.

B. ARTOLA

GIPUZKOAKO HAUR KANTARI TXAPELKETA 90

IKASTETXEA

TALDEAK

TXIKIAK S.Frantzisko Xabier
S. Viator
Pasaia Lizeoa

TXORROTXIO
HIPOTXAK
HONTZA

GAZTETXOAK S. Viator ikastola
Aitor ikastola
Pasaia Lizeoa
Lardizabal herri eskola
Haurtzaro ikastola
Urumea Elizatxo ikastola

ORTZADAR
BILDOTSA
TXINPARTA
LARDIZABAL
HAURTZAROKO KALAMIDADEAK
AKELARREKO NESKATXAK

BAKARLARIA Urumea Elizatxo ikastola

SAIOA LLAMAZARES

BINAKA Urumea ikastola

ITXAROPENA

GIPUZKOAKO FINALA:
MAIATZAK 12, LARUNBATA
OIARTZUNGO MADALENSORO
PILOTALEKUAN,
ARRATSALDEKO BOSTETAN

TALDE HAUETATIK AUKERATUAK IZANGO DIRA

Ele-mele

«[Komunismoaren ukoa egin duten herriek] zartaginetik sutara salto egin dute».

Ramiz Alia
(Albaniako presidentea)

«Dena gaizki egiten genuen, inoiz ez ziguten deus onik aitortu; ezta orain ere, gobernu modu garbi eta ordenatuan pasa diegularik. Guk ez dugu berdin egingo. Gure ekintzaren parametroa herri gehiengoaren bizi mailaren hobetzea izango da».

Bayardo Arce
(Nicaraguako FSLNko komandantea)

«Bai merkatu ekonomiari, ez langabeziari».

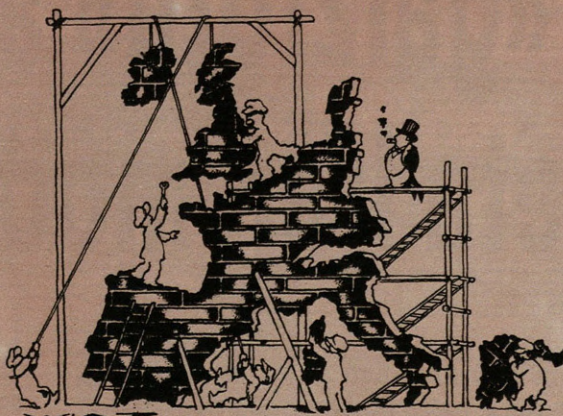
Pankarta batek, Moskun, maiatzaren 1ean

«Zinez garrantzitsua da UNITA eta MPLA gerrak inora ez daramala konklusiora iritsiak izatea».

Rui Mingas
(Angolako enbaxadorea Lisboan)

«Ministraritzak ezin ditu egiaztatu edo gezurtatu Fujimori garaile irtenez gero Japonen Peruri bere ekonomi laguntza handizki emendatuko diola dioten zurrumurruak».

Eisuke Shinomiya
(Japongo kanpo ministraritzakoa)

DUBLINEN PAUSO BAT BATASUNERANTZ EUROPAK

EUROPAK etorkizunean ezagutu dezakeen asaldaketari buru emateko biderik onena Elkar-tearen batasun politiko prozesua azkartzea dela, konkluditu dute Dublinen bildutako hamabi elkartekideen ordezkariak pasa den astean. Ekialdeko estatuekiko harremanak eta Alemaniaren afera bazter batera utzi ditu batasun prozesu horri buruzko eztabaidak. Ohi bezala, Britainia Handia izan da geroz eta gehiagoko elkartzeko horri trabarik zailenak ipini dizkiona, Estatu bakoitzaren instituzioen papera nabarmenduz. Erabaki handiegirik gabeko Dublingo batzarraren ondoren, ekainez batuko dira, deliberatu dute, berriro, Europako hamabiek.

EZ HAIN BELDURGARRI «ASIAKO DRAGOIAK»

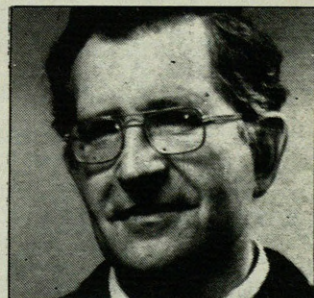
ASIAK segitzen du izaten munduko garapenaren poloa, agertu dute Asiar Bankuko datu berri batzuek, eta Barne Produktu Brutoa azkarrenik igoko den kontinentea ere bai, %6a urtean, aurreikusten da. Aldiz, «herri industrialdu berriak» edo «Asiako dragoiak»: hegoaldeko Korea, Hong-kong, Singapur eta Taiwan, beren garapenaren fase berri batean sartu bide dira: ez omen da haientzako garapen basatirako denbora orain, baina mozkinen banaketa eta giza erregulaziorakoa.

Lerroan

SABOTAIEEN ZERGATIA

“ Sabotaien aukera egin badugu, batez ere gobernuari EEBBetatik datorkion diru guzti hori [eguneko milioi térdi dolar] kontraintsurgentzian ez baina azpiegituran xahutu arazteko izan da.

El Salvadorreko FMLNko komandante bat (Politis, 90-IV-18)

HIRU LAPURREKIN HOBETO

“ [...] Beste zenbait alde-tatik EEBBen interbenitze kapazitatea ahultzen ari da. [...] Munduko eszena dibertsifikatzen ari delarik: Europa, Japon [...] Erta-merikako herrientzat, aukera horrek baditu bere alderdi onak. Hobeia bait da hiru ohoinen eskuak izatea zure poltsikoan, bakar batenak baino, lapurturikoa nola banatzeari buruz diferentziak izan ditzaketelako eta ma-niobra margen tipi bat utzi.

Noam Chomsky (Z, 90-III)

ISLAMZALEEN ALJERIA

“ Islamzaleek, Aljerian boterea hartuz gero, jendea [mendebaldearen aurka] mobilizatzeko, armada frantsesaren 1954-1962ko sarraskiak gogoratu dituzte —baina ez dute aipatuko zazpi urtez independentziaren alde borrokatu zutenek ez zutela inoiz «gerra saindu»-rik aldarrikatu.

Yves Lacoste (Hérodote, 56.zk.)

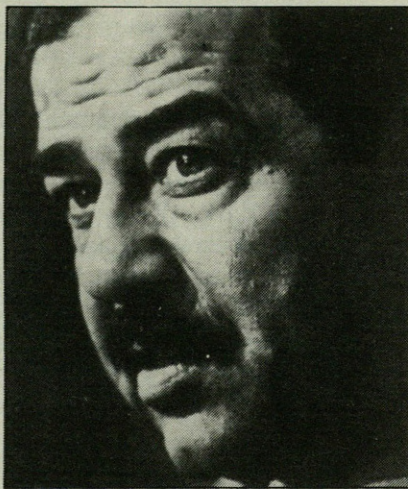
Irak «gaiztotu» ahala Siria eta Iran moderatu

Ekialde Erdiko azken asteetako gertakariak mundu zati honen puzzle izaera baieztatzen dute, baita bloke arteko distentsio garai berri honetan ere istilu iturri izaten segituko duela. Irak-eko misilak, shiitek bahitutakoen askapenak, Israelgo gobernu krisia eta Libanoko kristau arteko gerra... Kapitulu txikiak nobela astun batetan.

Astebeteren buruan, Robert Polhill EEBB-tarra askatu ondoren beste bigarren bahitutako bat, Frank Reed, libre utzi zuen talde shiita erdi-ezezagun baten. Duela hilabete, Abu Nidal-en talde palestindar erradikalak ere bikote frantzes bat libre utzi zuen. Orduan Libiaren bitartekaritza izan zen bahiketaren konponketa posible egin zuena, Frantziak Libiari abioi militar batzu «bidali» zizkiolarik esker onez, Paris-eko gobernuak bi gertakariak arteko erlazio eza «saltzen» saiatu zen arren.

Era berean, EEBB-ek Polhill eta Reed-en kasuetan inolako traturik ez dagoela diote, baina halakorik sinistea ere ez da erreza. Siria eta Iran izan dira, Libanoko talde arradikalekin dauzkaten konexioengatik, negoziazio guneak iparra-merikarrak askatzeko. EEBB-ek biziki eskertu diete bitartekaritza lana eta «borondate ona» Damasko eta Teheran-i; eta horixe omen da dena. Reed askatu eta berehala, bestalde, Washington-eko Estatu Departamentuak urteroko terrorismoaren gaineko informea kaleratu zuen eta bertan estatu terroristazale bezala agertzen dira bai Siria eta Iran.

Estatu hauetako agintariak, bere aldetik, batzuk erakutsitako eskuzabaltasun bera ageri beharko luketela EEBB-ek

Saddam Hussein, filmeko gaizkile berria.

diote orain. Iranen kasuan, askapenen bultzatzaile nagusia presidente bera omen da, Hachemi Rafsanjani, Jomeini hil ondoren agintari nagusia eta, antza, joera moderatuko. Rafsanjani-ren zioa ekonomikoa da batipat, eta iraultza islamikoaren unean EEBB-etako baketan blokeatutako kontu iraniarrak berreskuratzea du helburu nagusia. Iran barnean joera negoziatzaile honek kontrakoak badauzka, eta Ali Akbar Mohtashemi barne ministrari ohia aipatzen da barne korrante horren buru bezala. Mohtashemi bahituak askatzearen aurkakoa da,

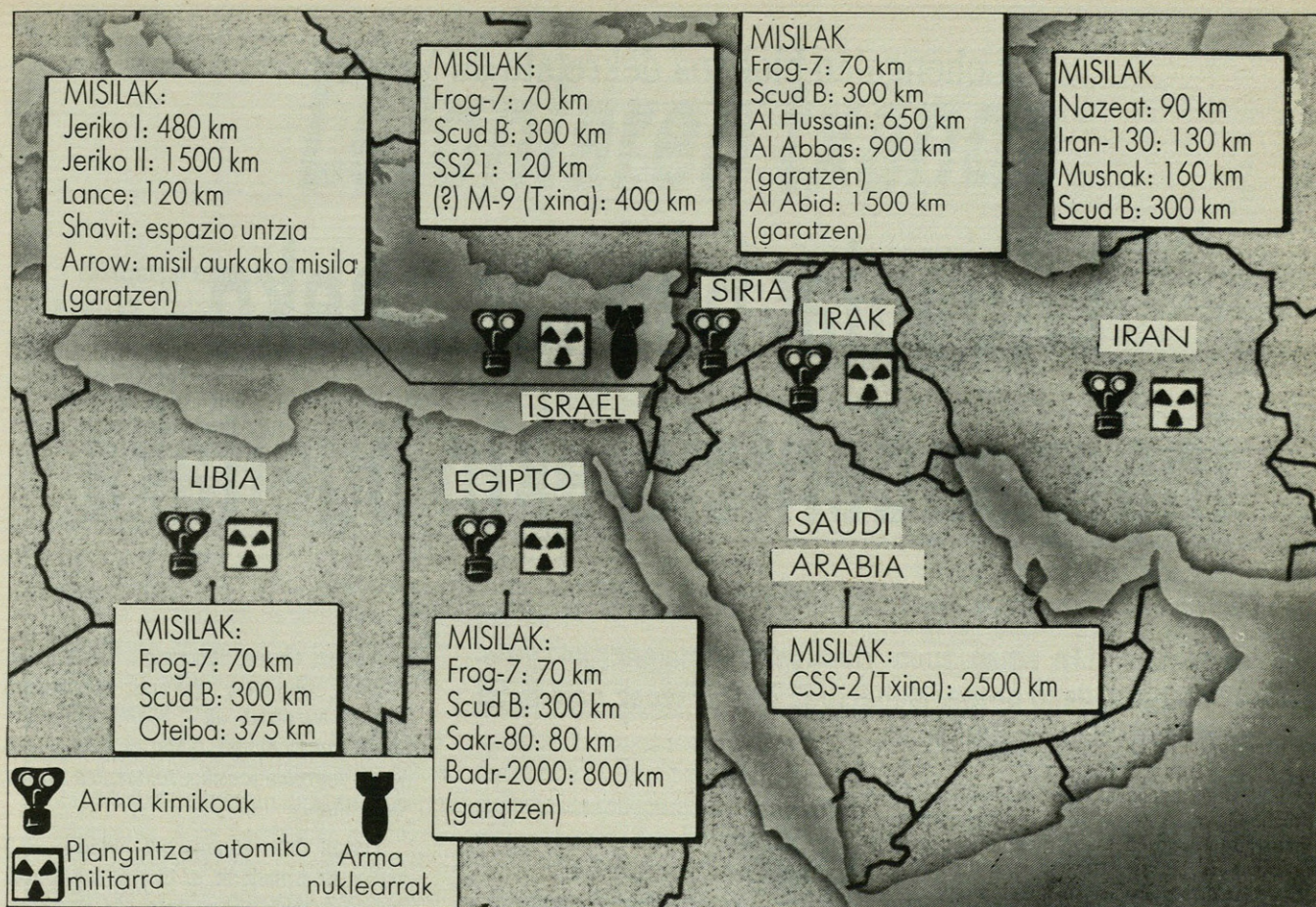
EEBB-ekin erlazio onen ondorioz Iran berriro inperialismoaren eraginaren pean gera zitekeen eta.

Iraken mehatxuak

Momentu hau aukeratzeak Siriak eta Iraken eskualdean emandako beste gertakari batetan izan dezake jatorria: Irakek nazioarte mailan irabazi duen «gaizkile» paperean. Irak eta Siria aspalditik dira elkarren arerio potentzialak, eta zer esanik ez Irak eta Iran. Testuinguru horretan, Saddam Hussein-en Bagdad-eko errejimena mendealdeko potentzien nolabaiteko aliatua izan da, Siria eta Iraneko gobernuak «etsai publikoak» ziren artean. Eta badaramatza honezkero urteak Saddam Hussein-ek boterean, sozialismoz jantzitako diktadura militarista baten buru bezala.

Orain, ezustean kasik, munduko diktadurarik gorrotagarriena «bilakatu» da Irak. Farzad Bazoft kazetari britaniarra ustezko espioitzagatik urkatu zutenetik fartsazko epaiketa baten ondoren, Saddam Hussein deabru bera dugu. Handik gutxira Londresko aireportu batetan arma nuklearrak egiteko balio zezaketen konponenteak harrapatu zituen polizia. Aste batzu beranduago, kainoi erraldoi baten piezak, baita Britainia Haundia.

Saddam presidenteak ahotsa altxatuz erantzun dio nazioarteko setio politikoari. Arma kimiko «bikoitza» duela Irakek esan zuen, eta Israeleraino hel zitezkeen misilak zeuzkatela aditzera eman. Bigarren puntuari dagokionez oraingoz ez omen du balibiderik baina arma kimikoak erabiltzen badakitela demostratu du Irakek Iranekin zuen gerran, baina baita Irakeko mugen barnean Kurdistan-eko askapen mugimenduen aurka. Bestalde, armada irakiarra

Ekiladeko Erdian ez da sekula gerra arriskua betirako uxatzen.

mundu arabeko indartsuena da, batez ere abiazioa. Hala ere, ez Israelen parekoa, honek ongi erakutsi zuen bezala 1981an Irakeko zentral nuklear baten eraikuntza birindu zutenean «raid» perfektu batekin.

Libanoko milagarren gerra

Siria eta Irakek dituzten tirabirak nabarienez azalerazten den tokia Libano da. Hain zuzen ere, Michel Aoun general kristauren ejertzitza hornitzen duena Bagdad-eko errejimena da. Aliantza bitxi hau dela medio, Saddam Hussein-ek Siriak Libano erabat kontrola ez dezan nahi du.

Azken bake saiakeren porrota eragin duena Michel Aoun izan da, kristau maronita moderatuak eta zenbait talde islamiarren arteko akordioaren aurka azaldu izan da eta. Generalak Libanoko mikro-puzleko kristau «nazioan» piztu duen gerra, Libanoko gatazka konbinazioen izugarritzko malgutasuna frogatzen du atzera ere: oraingo batailak kristau taldeen artekoak dira. Gerra gordin gordinen duela pare bat hil izan bazen ere, oraindik ematen dira borrokek Bierut-eko kaleetan. Honelako

batetan, duela bi aste, eskola umeak zermatzen autobus bat jarri zen bi talde kristau etsaien arteko tiro lerroan, eta dozena bat ume hil ziren.

Siriak, bere aldetik, Iranek baino abiada handiagoz jotzen du moderazioerantz. Hafez el Assad presidenteak harrera oso beroa eskaini zion lehen astean Hosni Mubarak presidente egipziarrari. Bi mandatarien bilkura esanguratsu honekin, Egiptok Israelekiko mantendu duen hurbiltasun politikak sortu dion mundu arabearen barneko isolamendua hautsi dela kasik esan daiteke.

“**B**agdad-ek Michel Aoun general kristauren hornitzen du Siriak Libanoren kontrola izan ez dezan”

Israelen krisia

Puzlearen beste atal bati egokituz, Israel barneko gobernu krisia aipatu behar da. Yitzhak Shamir kontserbadoreak zuzentzen zuen koalizio gobernu hau itsu egin zen, ministrari laborista bat palestindarrekin kontaktuak mantentzeagatik dimititzera bultzatu eta gero. Simon Peres-ek gidatutako alderdi laboristak koaliziotik irtetzea erabaki zuen, eta baita gero saikara egin Peres-ek berak zuzendutako gabinetea eratzen baina hortan ere porrota izan zuen, eta enkargua berriro Shamir-entzat izan da.

Tartean, lurralde okupatuetako eguneroko gatazkek ez dute etenik. Jerusalem bertan egon ziren istiluak pasa den astean, hain zuzen ere, bertako auzo kristauren judutarrak ezartzeagatik. Jerusalemen hauek gertatu bitartean, EEBB-ek hiri zaharra legezko Israelen hiriburu bezala errekonozitu zuten. Akats eta atzerapausu galanta berau, Siria eta Iranen ustez.

Lehengaien blokeoa dekretatu du Moskuk

Lituania: bueltaezineko independentziarekin bueltaka

Martxoaren 11n eman zuen Vilniuseko Parlamentuak independentziaren aldeko botoa. Mehatxuez eta blokeoz gain eutsi dio bere aldarrikapenari Lituaniak.

Elikagaiak errazionatu ditu gobernauk; independentziari amore emateke bederen.

Bi egun beranduago, martxoak 13, Mijail Gorbaxov soviatar presidentek «legez kanpoko»tzat jo zuen aldarrikapena. Gero Mosku hasi zen «atzera egiteko» «epeak» ematen, eta Lituaniak berriz nazioarteko komunitateari eskatu zion, ezagutu zezan. Apirilaren 13an Gorbaxovek zema egin zuen, errepresalia ekonomikoak hartuko zituela errepublikaren kontra. Hilaren 18an Mazeikiako berfindegiko zuzendariak telefo-

no dei bat jaso zuen: moztera zihoazela petrolio horniketa; handik bost minutura bete zen mehatxua.

Moskuren armak

Militarren mehatxua, baztertu gabe —zibilan aurka interbeni zezaketena Kaukasen frogatu zuten, urtearen hasieran—, ez da inoiz oso sinisgarria izan lituaniarren-tzat. Martxoaren 24ean egin zuten soviatarrek indar erakuspina Vilniusen, tankeak

kaleratuz. Ordea, «badakigu —esan zuen orduan Gintautas Alksinis, Lituaniako prentsa agentziakoak—, koarteletan soldaduak izan badirena, baina ez gara probokazio horretan jausiko, salbuespen egoera bideratuz».

Zertan dute lituaniarrak indarra —3.7 milioi, ez armadarik, ez dirurik, lege gutxi, kanpo ezagupenik ez dutenak? Ez behintzat bortxaketan, baina Moskuko agintariek txit kontuz ibiltzea badute, Lituaniar Batasunaren erabateko apurketaren lehen-biziko kraka gerta bait liteke. Interbenitzeak, berriz, Kazimira Prunskene lehen ministrariak adierazi duenez, «krisi izugarria ekarriko luke, perestroikaren amaiera, eta ez dut uste Gorbaxov horretarako prest dagoenik».

Su-armen indarra, beraz, bazterturik oraingoz, bigarren armarik gaitzena, ekonomia-arena, erabiltzen hasi ziren soviatar-ak. Oleobideak eten eta hogeita lau ordutara, eta bapateko prozedura berberaz, gasaren iristea eragotzi zuten; ez, halere, guztiz, petrolio bezala, lau gasbideetako hiru eten bait zituzten: laugarrena, Errusiatik datorrena, Vilniusen barrena Kaliningrado, Lituaniar kanpoko hirira bait doa. Gero —apirilaren 28an— ikatza izango zen.

Aldeko baza gutxi

Lituania ekonomiaz menpekota bada, hain zuzen ere energia iturriengatik da: berek egiten dute defizitario errepublika. Gas, petrolio eta ikatzetan bezala, kotoi eta metaletan ere %100ez dago SESBen mende.

Letoniaren txanda

Lituanienaren urratsen atzetik, Letonia abiatu da. Parlamentu berriak maiatzaren 4ean aldarrikatu zuen independentzia.

Aldarrikapenean Letonia errepublika independente, aske eta demokratiko bezala definitzen zen, baina Lituaniako aldarrikapena baino zuhurragoa ere bazen. Riga-ko parlamentuak datarik gabeko epe bat zabaldu du, Estatuko erakunde eta administrazioa eratu arte, eta benetako independentzia epe horren amaieran izango dela kontsideratzen dute letoniarrek. Epe honen barruan, Moskuko boterearekin gogor negoziatu beharko dute Letoniako agintariek.

Letonia hiru errepublika baltikoetarik nazio bertako biztanlego urriena duena da. 2.600.000 bizilagun dira, baina berez letoniarrek %55a besterik ez dira. Errusiar konponentea oso nabaria da (%33), beste gutxiengo nabariek (bieloerrusiarrak %5, ukrainiarrek %3 eta poloniarrek %3). Letoniarak diglosia jasateko arriskuan zegoen errusieraren aurrean, bere hurbileko kide den lituaniera baino egoterra askoz kaskarragoan dagoelarik. Erlijioaren aldetik, lituaniarrekin ez, estoniarrekin dute lotura handiagoa, Estonian bezala Letonian ere gehiengo protestantea bait da.

Independentziaren aldeko erakunde indartsuena Fronte Popularra da, parlamentuko 201 eserlekutatik 131 betetzen dituela. Alderdi Komunistari dagokionez, zati-keta eman zen bere baitan, batzuk Moskurerekin lotuta daudelarik oraindik. Beste talde garrantzitsu bat Interfront da, batez ere errepublikako errusiarrez osatua. Aipagarria da biztanlego ez letoniarren

artearen ere independentziaren aldekoak badaudela. Hauen laguntzarik gabe independentziarako prozesua ez da izango posible.

Parlamentuaz gain, beste erakunde paraleloa sortu zen pasa den astean Letonian, «Hiritarren Kongresua». Foro berri hau, Letoniako «hiritar» bezala izena eman duten 800.000 lagunaren artean hautatu zen apirilean. Letoniar «hiritartasun» hau bakarrik 1940an (independentzia galdu zen urtean) letoniar zirenak edo hauen ondorengoak eskura dezakete. Beste biztanleek «hiritar-gai» bezala eman dezakete izena, eta «Hiritarren Kongresuan» boto-rik gabeko eserleku batzu badauzkate. Momentuz 30.000 «hiritar-gai» ez letoniarrekin hartzen du parte mugimendu honetan.

LUIS FERNANDEZ

Sovietar Armadaren irudia.

Zer du, bada, produzitzen Lituaniak? SESBren konjuntuan, deus gutxi, produkzio osoaren %1,5a; erraminta makinaren %9,1a, telebisten %7,2a, hozkailuen %5,6a produzitzen du —baina, montaketa lanei

begiratzuz gero, soviatar telebisten %78a burutzen da errepublikan, orobat Aero-flot-eko eta Armadaren abioietako erreaktoreak, eta beste.

Klaipeda-ko portua ere aipatzen da, oso garrantzi handikoa, Baltikon bakarra bait da —Riga eta Leningradoak ez bezala— urte osoz izotzez libre dagoena. Dagoeneko, aste bitan, heren batez gutxitu da ordea bertako aktibitatea.

Nekazaritza eta abeltzantza sendoak dituzte lituaniarrek: populazioaren erdia aritzen da horietan, horregatik, blokeoak blokeo, badukete, esaten da, puska baterako jana —alabaina, ganaduarentzako pentsuetan ere badira, %37z, Errusiaren eskuko.

Apirilaren 19an, gasaren mozketaren egunean hain zuzen, Gorbaxov Estonia eta Letoniako ordezkariekin elkar hizketatu zen, bi errepublika horiei estatutu berezi bana eskainiz: ez segitzeko, alegia, Lituaniaren bide malkar eta makurra. Ordea, eta gisa diferente batez baldin bada ere, Tallin eta Rigak ez zuten bederen independentziaren ukorik egin, eta Letoniak, maiatzaren 4ean, independentzia aldarrikatu

zuen, bi urtetako negoziaketa prozesu bat irekiz.

Konpromezu bideak

Lituaniar buruzagiek, anartean, munduan barrena konkaktoak ugaritu dituzte, euskarriaren bila. Inguru txikian, aurrena: nondik lortu, esate baterako, gasa? Beste mugakide bakarra Polonia dute, baina Polonia ere SESBetik hornitzen da gasaz.

Kazimira Prunskenek, petrolio eske, Norvegiara egin zuen bidaia, baina bertako gobernu kontserbatzaileak petrolio konpainia zuzendariengana igorri zuen —eta konpainiek beren adostasuna adierazi zuten... dibisa indartsuetan ordainduz gero. Halere iparraldeko Estatu horiek paper aktibo bat jokatu nahi, jokatu behar dukete Baltikoko krisian, bereziki Finlandiak apika, harako inbertsioak etengabe emendatzen ari dena.

Berak nahi gabe, Ekialde-Mendebaldearen arteko tirabiraren erdian suertatu da Lituania, baina, zein ausartuko da laguntzera aurrena? Kurioso bait da, egunotan gogoratu denez, Voice of America eta Ra-

Hartu edozein neurritaz negoziatzeko gertu dago Vilnius baina ez independentziaz.

dio Free Europe bezalako medioak Baltikoko errepublikaren kausa zuzena zela 40 urtez errepikatzen aritu eta gero, orain isil-isilik gelditu izana.

EEBBek, Moskuri abisu oso moderatu bat luzatzeaz aparte momentu batean, ez dute parterik hartu nahi eztabaidan: Gorbatxov egoera larriago batera bultzatzea «eskalada» bat galerazi nahi dute. Europan, perestroika salbatzeko buruzko argudio horrekin batean, nazio txikien abertzaletasunaren beldurra haizeatzen da (Madrileko gobernuarekin lerrotutako El País egunkariak Baltikokoez «*extremismos de un nacionalismo mistificado*» direla esatera heldu da bere editorialean), eta beraz, Moskuk independentziarako jarri dituen bide bihurtuak segitzeko aholkua ematen die Baltikoko nazioei.

Europarrak Bush eta Gorbatxov aurki ospatuko duten tontorrerako bidea leguntzen ari direla jotzen da. Linea horretan ulertzen da Mitterrand eta Kohlek Lituaniari luzatu dioten proposamena, independentziaren hotsak apaldu ditzan. Vitautas Landsbergisek behin eta berriz esan du, hartutako neurri batzuk jeltzeko, eta beste berririk ez hartzeko, gertu dagoela —dena, independentzia izan ezik. Gorbatxovek beretik, ez dela ezertaz hitzegiten hasiko, errepikatzen du, independentziaren erabakia atzera ez bota bitartean. Eta hala ere Arkadi Maslennikov sobietar presidentziaren berbadunak esan du: «Mosku ez da independentzia ezeztatu behar dela eta be-

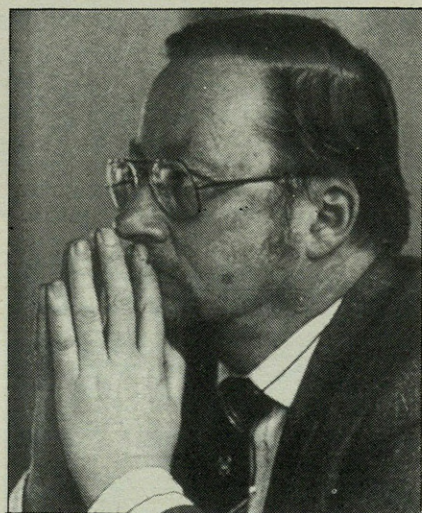
har dela ihardungo. Garrantzizkoena da independentzia ez dadin aplika». Printzipiozko jarrearen malgutzetako bat suposa dezaket horrelako seinaleak badira, alde bietatik —baina, orain-oraingoz, ez da bide garbirik antzematen.

Denbora alde

Lituanian ez da eskasia sobera nabaritzen oraindik. Maiatzaren 1etik elikagai batzuren errazionamendua dekretatu du gobernuak: maiatz-ekainerako, pertsonako bi kilo irin, bi kilo zereal, kilo bat pasta, bi kilo azukre, kilo bat gatz eta laurden bat margarina jasoko da. Errepublikako langileen hilabete honetako soldatetatik, bestalde, zati bat «blokeoaren aurkako iturri»etarako bideratuko da.

Lituanian presidentek, umorez ukitutako bere interbentzioetarik batean, «*Lituanian gas eta petroliorik gabe ehun urtez iraun dezake*» esan du, eta Mosku dela «*krisiaren ertzetan dagoena, bere buruari ari zaiolarik joka*». Leningradok ere, ekarri du gogora, munduko bigarren gerran, 900 egunez eutsi zion alemaniar blokeoari, eta han ez zen kapitulatzeaz mintzatu. Leningradoko hartan, ordea, milioi bat lagun hil zen —noski, konparazio gogorra da, Moskuk ez bait du, bistan da, neurri horiekin lituanian hil nahi —makurtarazi baizik.

Hamburgoko Institut for Ost-Marktforschung-ek jo duenez, sobietarren enbargoak bost urtetan eraman lezake Lituania hondamendi absolutora. Baina —horra li-

“**M**osku dago —dio Landsbergisek— krisiaren ertzetan, bere buruari ari zaio joka”

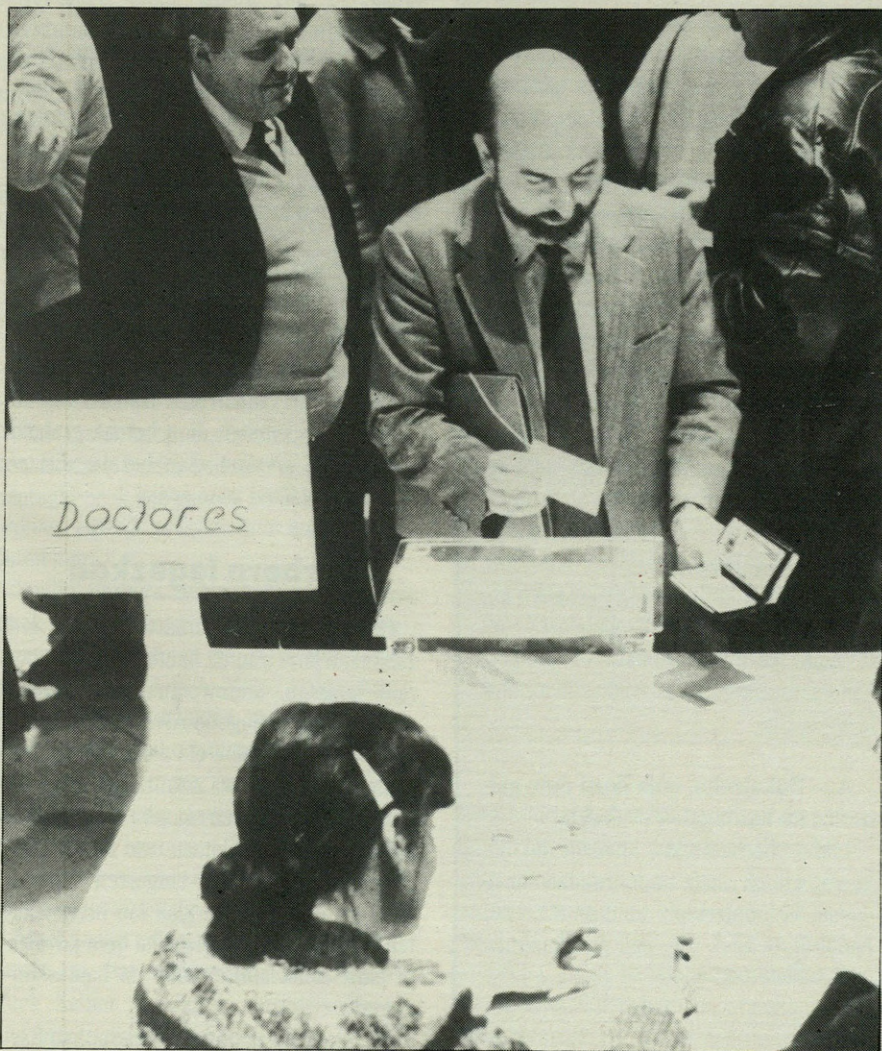
tuaniarren esperantza— bost urte, urte asko dira... perestroikarentzat behinipehin. Denbora aurrera ahala, geroz eta bueltazinago dirudi independentziak.

PABLO SASTRE

Klaustro mahaiak «Ertza» taldea saiheskatu ondoren

BARBERA-BARANDIARAN BAKARRIK ERREKTORE BIDEAN

Maiatzaren 14an hautatuko dute Euskal Herriko Unibertsitateko klaustrokideek datozen lau urteetan unibertsitatearen buru izango dena. Klaustro mahaiak hartutako erabakiaren ostean, Laura Mintegik zuzentzen duen «Ertza» taldea baztertzea alegia, Jose Manuel Barandiaran eta Emilio Barbera izango dira lehiakideak.

Maiatzaren 14an emango dute klaustrokideek botua.

Juan Etxebarria Gangoiti izan zen Euskal Herriko Unibertsitatearen lehen errektorea, 1968ko irailaren 13an. Honako honetan, hamargarren errektorea da aukeratuko dena, 1994 urte bitartean unibertsitatearen buru gisa arituko dena.

Emilio Barbera, Medikuntza Fakultateko irakaslea izan da azken lau urteotan errektore gisa aritu dena. Hasiera batean berriro ere aurkeztuko ez zela azaldu baldin bazuen ere, baietza eman zuen azken momentuan, honako honetan ekipa berri batez inguratua. Orain arte egindakoa finkatu eta unibertsitateari merezi duen autonomia eskaini nahiak bultzatu du Barbera berriro ere aurkeztera.

Bigarren hautagaia, Jose Manuel Barandiaran fisika irakaslea dugu, bere burua alternatiba bezala azaltzen duen gizona. Orainartekoa finkatzea arestiko hautagaia- ren helburu nagusia izanik, asmo berri batez dator Leioako Canpuseko irakasle hau, unibertsitatea momentu honetan dagoen krisi egoeratik atera asmoz.

«Ertza» kanpo

Historikoki «sektore kritikoa» osatzen zutenek izan dira honako honetan «Ertza» izenez aurkeztu direnak. Bilboko Magisteritza eskolako irakaslea den Laura Mintegik kandidatura zuzentzea izan da eztabai-dagai nagusia, baztertua izatearen arrazoia.

Aipaturiko lantaldea hauteskundeetatik kanpo uzteko erabili izan den arrazoia, errektore orok katedratiko izateko duen beharra izan da, Mintegik betetzen ez duen baldintza. Lehenengo aldiz zerrendatutako ikasleak aurkezten dituzten ezker abertzaleko kideen arabera, «estatutueta» ez da inon ageri erretoregaiek katedrati-koak izan behar dutenik. Katedradun guz-

LAURA MINGE

«Sektore batek ez gaitu ondo ikusi hasieratik»

Unibertsitateko legeek saiheskatutako taldearen buru dugu Laura Mingeki bizkaitarra. «Ertza» izenez, unibertsitate publiko, nazional eta euskaldun bat lortze asmoz, kanpainarekin aurrera jarraitzeko asmoa azaldu dute, orain indarrean dagoen legedia gainditu nahian.

ARGIA.— Zein eritzi duzue klaus-
troko mahaiak hartutako erabakiaz?

LAURA MINGE.— Argi dago sekto-
re batek, Jose Manuel Barandiaran hau-
tagaia bultzatzen duenak alegia, ez gai-
tuela ondo ikusi hasieratik. Sektore ho-
rietakoak izan dira hain zuzen ere gu
kanporatzeko ahalik eta hari gehien mu-
gitu dituztenak.

A.— Arrazoioak?

L.M.— Barandiaran bultzatzen duten
indarrak, PSOE, CCOO, UGT eta EE ale-
gia, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Kon-
tseilariak bultzatutako taldea da,
PSOEk bultzatutakoa. Horiek noski ez
gaituzte ondo ikusi.

**A.— Zer egingo duzue aurreran-
tzean?**

L.M.— Orainartean bezala jarraituko
dugu, ahal dugun foro guztietan hitzegi-
nez. Maiatzaren 14ko klaustroan ere hi-
tzegiten saiatuko gara. Egun horretan ez-
tabaida aberats bat izan ala ez klaustroa-
ren arabera dago, honek jarrera ezezko-
rra hartzen baldin badu, guztia bertan
behera gelditu daiteke.

**A.— Zein dira «Ertza»ren helbu-
ruak?**

L.M.— Hiru dira helburu nagusiak:
oraigo egoera salatzea, helburu estrate-
giko batzuk zehaztea eta unibertsitate
publiko, nazional eta euskalduna lortze-
ko ezinbestekoak erdiestea.

A.— Publikoa?

L.M.— Gure projektua ez da pribatua,
ez mugatua, ez partikularra; publikoa
baizik, partizipatiboa, herritarra, guztio-
na.

A.— Nazionala?

L.M.— Lurraldetasunari eta autono-
miari buruz ari gara. Lurraldetasunari
dagokionez, hiru probintzietako uniber-
tsitatea dugu momentu honetan, eta ho-
rregatik sortu dugu Nafarroa eta Iparral-
dearekiko harremanetarako erretoreor-
degia. Gure helburua euskal barruti-
rantz joatea da.

Nazionala bestalde, autonomia uniber-
tsitarioa gauzatu behar delako, teorian
onartua dagoena baina praktikan gerta-
tzen ez dena. Guk unibertsitate naziona-
la eskatzen dugu gauzak dagokien le-
kuan erabaki daitezen.

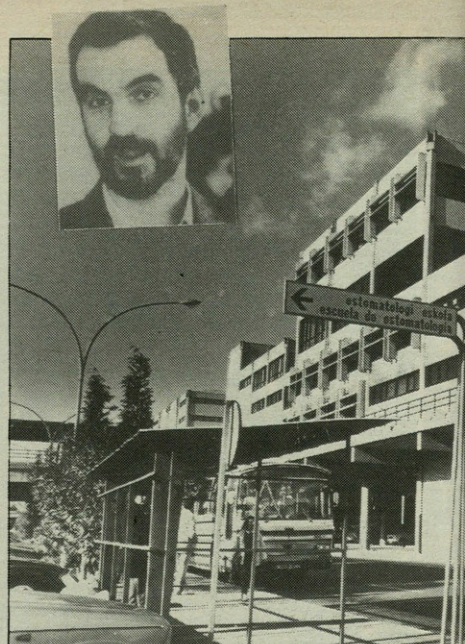
A.— Euskalduna.

L.M.— Berriki Euskara Batzordeko az-
pibatzordeak onartutako plangintza sar-
tu dugu gure egitasmoan, ez inolako
kandidatura hornitzeko, hitzez hitz bete-
tzeko baizik.

**A.— Bukatzeko, nola ikusi dute gai-
nontzeko hautagaiek erabakia?**

L.M.— Barberarekin hitzegin dut ba-
karrik, eta ez zaiola ondo iruditzen azal-
du dit. Gainontzekoek ez dute zer esan
handirik, beraiek izan bait dira kanpoan
utzi gaituztenak.

M.A.

**Helburuak guztiz ezberdinak dira: orainarte
unibertsitatea dagoen krisi egoeratik aterat**

tiak ez dira kandidatu eta kandidatu guz-
tiek ez dute halabeharrez katedradun izan
behar».

Eritzi honi aurre eginez, atzera bota
zuen klaustro mahaiak maiatzaren 4ean
talde ezkertiarra. Mahaia osatzen duten
bost kideetatik bi Mingegiren ingurukoak
izanik, Iñigo Elkoro ikaslea eta irakasle
kontratatu ordezkarria den Jose Luis He-
rrero, ez ziren nahikoak izan mahaiaren
erabakia baiezkua izateko. Hauei aurre
eginez, PASEko ordezkarri gisara dagoen
UGTko Begoña Alvarez eta katedratikoen
ordezko den Francisco Doñate izan ziren.

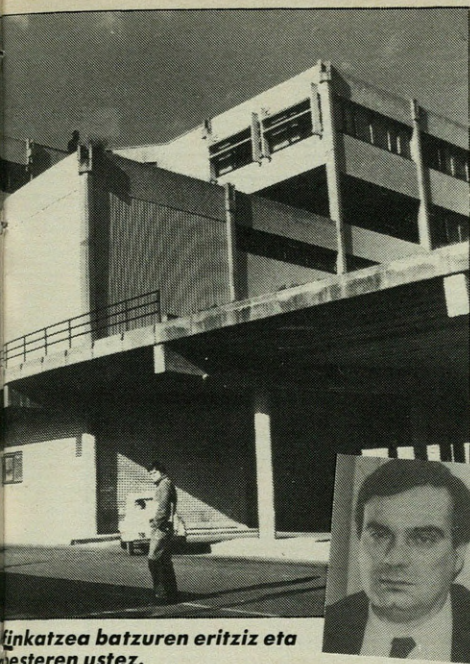
Katedratiko zaharrena izateak Martin
Zorraquinori ematen dion botuak erabaki
zuen epaia, arestian esan bezala, «Ertza»
taldea zokoratzen zuen epaia.

Barbera legezkoa

Orainarteko errektorearen ekipoa ere
zalantzan jarri izan da hauteskunde denbo-
raldi honetan. Klaustro mahaiaren PASEko
ordezkaria den Begoña Alvarez hain zu-
zen ere, talde honen, eta zehazki talde bu-
ruaren legezko izaera zalantzan jarri zuen.

Arrazoiak, taldearen eskaera estatutueta-
n esandakoari ez atxikitzea izan zen. Estatu-
tueta 72. artikuluko laugarren puntuak
dioenez, errektore garaia lau urtez irau-
ten baldin badu ere, pertsona bera jarraian
bi aldiz soilik aurkez ahal da hauteskun-
deetara.

PASEko ordezkarriaren arabera, hau Bar-
beraren hirugarren aurkezpena litzateke.

EMILIO BARBERA

«Unibertsitatearen independentzia funtsezkoa da»

Lau urteko zuzendaritzaren ondoren martxoaren 21ean errektore lekua utzi zuen medikuntzako irakaslea dugu Emilio Barbera. Zenbait zalantza argitu eta berriro ere errektoradutzara zuzentzen duen lasterketan dihardu.

ARGIA.— Zein izan dira azken urteotako emaitza garrantzitsuenak?

EMILIO BARBERA.— Ikerketarako finantziario bideak lortzea batipat, aurreantzean ikerketa ororen oinarri izango den azpiegitura ari gara lortzen. Halaber irakaskuntz ekimena eta normalizazio ekonomikoaren ildotik eginiko lanek izan dute ondorioz. Azken finean, egitura indartsua duen unibertsitate zibilizatu bat lortzeko bidean ari gara.

A.— Zenbait zalantza izan dituzu aurkezteko orduan. Zein izan da aurkezteko arrazoia?

E.B.— Lagun eta taldekideek emaniko indarra. Orain arte egindakoa finkatu nahia, unibertsitate europar eta baliagarri bat lortu nahia. Honek, nere curriculum'a galerazten du, baina gure herriarekin konprometitu bat dugula uste dut, bai eta gure unibertsitatearekin.

A.— Zein helbururekin aurkezten zarete?

E.B.— Helburu praktikoekin: orain arte egin duguna finkatu nahirik. Halaber, zenbait oinarri ezarri asmoz, hain zuzen ere, irakaskuntzaren kalitatea, eta gizarte-atzeriarekiko harremanak.

Helburu hauek betez gero, unibertsitatea gizarteari egokitzea, ikasketa eta lanaren arteko zubia eraikitzea eta gure kultura zabaltzea lortuko dugu.

A.— Bitartekoak?

E.B.— Taldekideen arteko konfiantza oinarritu, ardurak banatu. Egun unibertsitatean dagoen zensura oro ezabatu beharra dago, arduradunek edozein erabaki har dezakete. Lanak banatu eta emaitzen balorazio egitea proposatzen dugu guk, jendeari konfiantza eskainiz.

A.— Ekipo berria aurkezten duzue horretarako?

E.B.— Ez da guztiz berria; aurretik hasitako plangintzen zuzendariak aurrera darraite. Hala ere zenbait hutsune ditugu oraindik, aukeratuak baldin bagara osatuko diren hutsuneak. Izaerari dagokionez, botua nori ematen dioten azaldu beharra ez duten gizabanakoz osatua dago lantaldea, urteetan zehar unibertsitatean lanean aritu direnekin osatua.

A.— Aurreko hauteskundeetan EAJk eskainitako laguntza galdu duzuela diote batzuk. Zer diozu zuk horretaz?

E.B.— Nik ez dut uste hori horrela denik. Aurrekoan EAJren laguntzaz azaldu nintzen, baina oraingoan, eta unibertsitatearen autonomiaren mesedetan, babesik ez eskaintzea erabaki du alderdiak; ez dut uste horregatik alderdiak bide baztarrean utzi nauela esan daitekeenik.

M.A.

Unibertsitatea autonomoa

Hautagaiak behin eta berriz babes politikoa ukatzen baldin badute ere, jakina da hautagai orok babesa eta botuak lortzeko orduan alderdi politikoetara inguratzeak duten joera.

Emilio Barbera behin behineko hautagaiak Eusko Alderdi Jeltzalearekin dituen harremanak kontutan izanik, pentsa daiteke alderdi hau dela hautagai honen itzalean aurkitzen den taldea; hala gertatu zen 1986 urtean eginiko hauteskundeetan. Honako honetan, ordea, egoera bestelakoa da, EAJk ez dio inolako aurrebabesik eman inongo hautagairi, Barberaren hitzetan, beti ere unibertsitatearen autonomiari zor zaien errespetoz.

Alderdiaren adierazpen ezean, bai Barberak eta bai unibertsitateko zurrumurruak Xabier Arzallusek zuzentzen duen EAJ jartzen dute talde honen atzean.

Jose Manuel Barandiaranek zuzentzen

duen taldearen babesa handiago litzateke aipaturiko iturrien arabera. Askoren eritziz, «bloke demokratikoa» deritzanaren taldea gure hau (EAJ ezik) hau da, PSOE, EE, EA, CCOO eta UGTk babestutako taldea. Guzti hauetatik, Euskadiko Ezkerrak emaniko babesa da argiena, ustez Jon Larrinagaren ordez Madrilera joango den Arantza Mendizabal Barandiaranen

taldekidea bait da.

Honenbestez, Maiatzaren 14ak esango dituenaren esperoan egotea besterik ez zaigu falta, egun horretan jakingo bait da zein suertatuko den hurrengo lau urteetan Euskal Herriko Unibertsitatearen gidatzailerak.

MIKEL ARRIETA

«Boon» nabarmena bizi dute alor honetako entepresek

ALOKAIRU KOTXEEN MERKATUA ABIADURA BIZIAN

Orain 25 urte inguru hasi zen auto alokairuen negozioa Euskal Herrian. Aldaketa dezente izan da ordutik, eta 89an auto alokairu flota % 50 igon bazen, aurten ziurra da igoera hori gaitutuko dutela. Kotxeen prezioak gora eta mantentzea gero eta garestiago gertatzen denean, «boom» nabarmena bizi dute alor honetako entepresek.

Estatu espainolean multinazionalen bidez sartu zen *rent a car* edo auto alokairuen negozioa. Renault izan zen estatuan negoziobide hau txertatu zuen lehena, eta ondoren Avis (gaur egun alokairu kotxe flota handiena duena), Herst eta Europcar hasi

ziren delegazioak zabaltzen. Entrepresa lokal/ familiartekoez izugarri zabaldu dute gorantz doan konpainien esparrua. Azken hauek ordea muga nabarmenak dituzte, azpiegitura eskasaren ondorioz ezin bait dute adibidez European utzitako kotxea berreskuratu.

Normalki kotxe berri-berriak izan ohi dituzte alokatzeko.

Alokairu kotxeek bizitza laburra

Autonomien legeak atera zirenean zehaztu zen auto alokairu entepresa bat sortzeko gutxienik 10 kotxez osatutako flota behar dela. Eta hortik 150 bitarteko xifretan mugitzen dira hemen sortutako entepresa lokalak. Aitzitik, Euskal Herrian delegazioak zabaldu dituzten multinazionalak 10.000 kotxeko xifra izateraino iristen dira. Bizkaia da une hauetan gorakada nabarmenena jasaten ari den herrialdea, beste merkatuak aldakorragoak direla. Iparraldean ere garapen ikusgarria izan du, errepide askotako bide bazterretan zeuden gasolindegiz zaharrak egun auto alokairu entepresa bait dira.

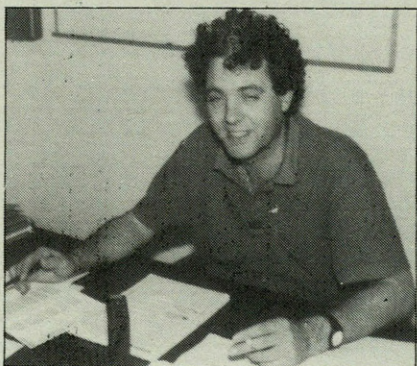
Gero eta flota handiagoa baina kotxerik ez soberan; Bizkaia kasuan, flotaren % 85a martxan bait dago egunero. Etekina atera beharra dago, ez bait dute bizitza luzea alokairu autoek. Bizkaian Europcar en-

Egunero bertako alokairu kotxe flotaren % 85a martxan jartzen da, eta heren batean multinazionalena

Kotxe alokairuen tarifak

Kategoria	Kotxeak	Eguneko	Asteburua
A	Opel Corsa 1.0 Renault 5 Fiat 1...	4.200 + 32 pzta. km.	9.500
B	Opel Corsa TR 1.2 Seat Ibiza 1.2	4.900 + 43 pzta. km.	11.400
C	Renault 19 Opel Cadett 1.300	6.000 + 53 pzta. km.	13.300
H	Renault 21 Opel Vectra...	11.700 + 105 pzta. km.	22.900
M	Mercedes 230	26.000 + 198 pzta. km.	60.000

trepresaren buru den Jose Luis Blancok argitu digunez, kotxe berria erosi eta urtebe alokairu flotan igaro ondoren, saldu egiten dute berriz. Hori omen da bezeroentzat garrantziarik onena, beti kotxe berrian dabilela jakitea.

Jose Luis Blanco,
25 urtez negozio honetan.

Negozioa puri-purian

Ikusten denez puri-purian dago negozioa, José Luis Blancok uste adina diru egiten ez dutela esan badigu ere. «Dirua ematen du, bestela ez luke zentzurik izango horrelako negozioak martxan jartzea, baina kotxeak garestitu egin dira, eta urtebeteko bizitza baino ez dutenez amortizatu beharra dago. Egia da kotxe berriak erostegatik beherapenak daudela, eta bigarren eskura saltzen dugunean oraindik berria denez, itxurazko prezioan saltzen ditugula, baina kotxeak desagertu ere egiten zaizkigu, bezeroek edonon uzteko joera ere bait dute».

Arauk ere badira kotxea alokatu ahal izateko. Gutxieneakoak, 23 urte eta karnetaren jabe urtebete baino gehiago izatea, baina empresa hauek ez diote baldintza hauek betetzen dituen guztiari kotxea alokatzen. Beren esku dago hori ukatzea ere, bezeroak beren gustoko itxurarik ez badu.

Bezeroaren perfila

Estatuan ez bezala, Euskal Herrian ez da apenas aldaketarik izaten oporraldi eta lan sasoiaren artean negozio bolumenean. «Urte osoan zehar kontinuitatea ematen da, eta oporretan turismoarekin bete ohi duguna bestela empresa jendearekin betetzen dugu». Izan ere, autoak alokatzen dituen pertsonaren perfila honakoa bait da: gizonezkoa, erdi mailako exekutiboa, 30-35 urte

bitartekoa, eta hona atzeritik lanera etorri dena (batez ere Alemaniarrak eta Britainiarrak ohi dira izan).

Euskal Herri mailako elkarterik ez dago, eta empresa guztiak federazio estatalean biltzen dira. Honen lorpenak goraiatu ditu José Luis Blancok: «*Une larria jasan genuen 86an, % 33ko BEZa ezarri zigutenean, baina Federazioaren lanak lortu zuen % 12raino jeistea. Bertako enpresok harreman onak ditugu geure artean, baina interesgarri litzateke hemen ere elkartea eratzea*».

Kotxe salmentak gora egin badu, alokairuzkoak ez dira atzera gelditzen. Gero eta kotxe gehiagoren jabe eta gero eta kotxe gehiago alokatzen. Garbi dago bizitza osorako kotxerik ez duela inork amets; parkea asko berritzen ari da, eta urte osoan

20 bider baino gehiagotan erabili behar ez duenari ez zaio kotxea mantentzea interesatzen. Hortik dator bezero kopuru handi bat auto alokairu etxeetara; ez ordea enpresetatik beste. Argi samar bait dago kanpotik abioiz etorritako exekutibo horiek osatzen dutela *rent a car* etxeen *mana*; bertan ibiltzeko kotxeak alokatzen dituzten negozio gizonak mantentzen dituzte enpresak, zeinak % 80an kanpoko multinazionalak gure artean zabalduko diren.

Hasieran esan bezala, 89an % 50ean igon zen alokairu kotxeen flota, eta 90ean are gehiago igoko da; enpresak ere gero eta ugariagoak izaki, itxuraz etorkizun oparoa igarri zaio *rent a car* delakoari.

Litroaren prezioa hamabi pezetatan jaitsi da azken lau hilabeteotan

ESNEAREN ARAZOAK NEKAZARIEN ALDERDI ILUNAK ARGITU

Proletariak maiatzaren lehenan beren eskakizunak kalderatzera aterata baino egun batzuetan lehenxeko, nekazariak kale berberak bete zituzten «Baserritik bizi nahi dugu» edo «Lanpostuaren defentsa» lema plazaratuz. Europako Elkarte Ekonomikoan sartzeko era, Administrazioaren portaera, eta esnearen prezioaren jaitiera bereziki, azken bost hilabeteotan zeharo gorbiztu eta aurrerantzean erruz luzatuko den gatazkaren arrazoi bihurtu ziren. Europak konpetentzia eta gehigarrien arazoa ekarri du eta Nekazal ministroen azken bileran salneurri berriak onartu ziren arren, baserritarrek iaz burututako akordioak errespetatzea eskatzen dute, prezioak, garia eta artoa Nafarroan eta Araban, esnea Gipuzkoan eta Bizkaian, lehengo egoerara itzultzea, alegia.

Momentu honetan, esneak bereganatu du borrokaren interesa. Auzia lehengo urtean sortu zen. Nekazarien ordezkariak, sindikatuak bada, eta enpresak ez ziren konponbide batera iritsi, eta bi alderdiek Administrazioaren parte hartzea onartu zuten mahai interprofesional baten inguruan. Hiruon artean prezioak finkatzen zuten testua onetsi zuten maiatzaren, eta erabakiaren arabera, eguberri-udako salneurri minimoa 37 pezetatan kokatu zen, eta udazken-negukoak, berriz, 42n, akordioa 1990ko martxoaren 31 arte iraungo zuelarik.

Europako Elkarte Ekonomikoaren politikak, Administrazioaren jarrerak, eta esne enpresen jokoerak bereziki, egoera larria eragin dute euskal nekazal munduaren inguruan, hemengo sindikatuek beren mobilizazioetan adierazi duten bezalaxe. Esnea hamabi pezetatan jaitsi da lau hilabetearen buruan, inportazioak ugaltu egin dira etengabe eta diru sarrerak murriztuz doaz gutxinaka. Gauzak horrela, EHNE-UGAV Konfederakundeak espainiar Estatuan azkenaldian izandako eskakizunak aldarrikatu ditu hainbat manifestazioen bidez.

EHNE-UGAV Konfederakundeak zenbait manifestazio burutu ditu azken egunotan Gasteiz

Enpresek iaz onartutako akordioa hautsi zuten

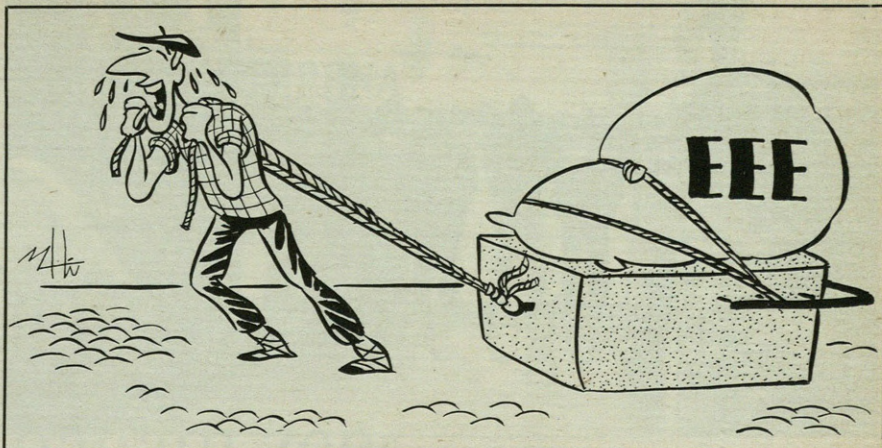
Manifestazioa Salamancan

Bitartean, Estatu espainoleko nekazari guztiek beren protesta agertu zuten EEEn ministroak hilabete geroxeago Salamancan bildu zirenean. Izanez ere, esne prezioen itauna ezezik, Elkarteko Kontseiluak nekazal prezio berriak onartu bait zituen ere maiatzean, eta berauen erizpidea merkatu librearen protagonismoa eta azken hiru urteotan gertatutako blokeoa izan zen. Batetik zein bestetik, enpresa guztien ordezkariak, FENIL Konfederakundean bildurik, erreferak zehaztutako puntuak ez onartzea erabaki zuten irailean, Cantabriako ganaduzaleen estraineko istiluak eraginez. Kantabroen ildoan, Kornisako nekazariak prezio txikiagoak baztertzearabaki zuten.

Urte berriarekin, Europako Nekazal ministroek prezioak blokeatu zituzten berriro. Salneurrien jaitsiera potentzial honek, bilketaren murrizketa eta kalitateari zegokion primen galera ekarri zuen, Administrazio Zentralaren geldotasunaren aurrean. Honekin batera, kontsumo ohituraren aldaketak demasako produkzioa eragin izan du. Gaur egun, esne mota desberdinak daude merkatuan. Batetik, egunero esnea daukagu, kalitate hobea baina iraupen kaskarrekoa, eta bestetik, egune-

eta Iruñean.

Mikel Petrirena
EHNE Nafarroako lehendakari berria

«EEEn sartu gintuzten era salatu nahi dugu euskal sindikatuok»

Euskal Herriko Nekazarien Elkartek presidente berria hautatu zuen apirilean Nafarroan, Mikel Petrirena. Izendapena baserri giroan azkenaldian izan diren istilu gogorrenekin batera gertatu da, baina bere eritziz, egoera larri honi aterabidea eman behar zaio, estuasuna orokorra baita.

«Europako Elkarte Ekonomikoan sartu gintuzten era salatu nahi dugu, gure ahotza entzun gabe sartu gintuztelako, trukeko txanpona bagina bezala. Europak nekazaritza garatua dauka eta bertako gehigarriak gure ingurura datoz, inportazio arazoak sortuz. Gauzak horrela, prezioak jaitsi, diru sarrerak murriztu eta lanpostuak arrisku bizian jartzen dira. Gipuzkoan eta Bizkaian nekazari kopuru gutxiago dago seguruenik, baina Nafarroan, behintzat, %14a baserritik bizi da eta iskanbila honetan geure etorkizuna jokatzen dugu».

Merkatu librearen esku geratzen zarete, bada.

Merkatu libre deitzea fiktizioa da, kasu honetan ez baitago merkatu liberrik. Bi alderdiok ez gaude hasiera batean baldintza berdinetan eta, gainera, enpresa handiek nagusitu eta mugitzen dute perkal guztia.

Momentu honetan esnearen arazoa planteatu duzue batipat.

Esneak sektore garrantzitsua osatzen

du nekazal munduan. Baserritarrok orain lau hilabete baino 10-12 pezeta gutxiago jasotzen dugu litroko gaur egun, mota bakoitzaren kalitateak duen primaz aparte. Enpresek lehengo Maiatzean sinatu genuen akordioa apurtu zuten Abenduan, eta Martxoaren bukaera arte iraun beharreko prezio tarifak porrot egin zuen. Pentsa besterik, 42 pezetatik 40ra pasatu zirela hilabete berean, eta segidan 36ra, kalitate primak ere jaitsiz. Madrilan onartu genuen akordioak bi alderdiorik zegoigun, eta Administrazioak bitartekari bezala parte hartu zenez bertan, erabakitakoa konpli arazi beharke zukeen, prolema soziala baita finen.

Zer eskatzen diezue orduan enpresei?

Euskal Herriko kooperatibei gainontzekoen atzetik joan ez daitezkeen eskatzen diegu, prezioak eutsiz. Beraiek, bere aldetik, gauza gutxi izan direla eta konpetitibitate beharra dutela adierazten digute. Azken egunotan, ordea, mahai interprofesionala sortu dugu enpresa eta sindikatu artean eta orain arte ez badu fruiturik eskaini, itxaropen handia dugu. Horretarako, halabeharrez, prezio minimoa lortu behar dugu Estatu espainolean, hortik abiatzeko.

A.G.

Baserritarrek European sartzeko era eta esne prezioaren jaitsiera salatzen dute.

Manso de Zuñiga

Nekazal Ministeritzaren lurraldeko zuzendaria

«Arazoa produktoreen eta enpresen artean konpondu behar dute»

Nekazariak erruz salatu dute azken egunotan Administrazio Zentralak prezioen aurrean hartutako jarrera. Hasiera batean, bitartekari papera jokatu zuen esne produktoreen eta saltzaileen inguruko teman, baina epea bukatu bezain pronto, bi alderdien esku utzi du erantzukizun osoa. Kritika hauen zurrumbilaoan, José Ramón Manso de Zuñigak, Nekazal Ministeritzaren lurraldeko zuzendariak, eskaintza eta eskariaren arteko auzia baino ez dela adierazi zigun Gasteizen.

«Esnearen gatazka merkatu arazoa da, kontsumitzen dugun baino askoz gehiago baitauek egun. Neguan izandako eguraldi udaberriak aurreratu egin ditu gainera gehigarriak, eta ondoko herrialdeetan gertatu den bezalaxe, industriak eskaintza merkeenetara hurbildu dira. Gure ustez, arazoa bi alderdien arteko negoziazioaren bidez konpondu beharko litzateke».

Lehen, ordea, bitartekari bezala jokatu zuen Administrazioak.

Gure eginkizuna martxoaren bukaeran amaitu zen, eta ordudunik, akordioak enpresen eta produktoreen esku geratu dira. Guk onartu genuen arbitraia bitarteko bezala parte hartzeko besterik ez zen izan. Garai batean, nekazaritza protektionista zelako ginen kexu, eta orain, European gaudenean, mugak kanpoan ditugunean eta merkatalgo askatasuna er-

dietsi dugunean, babespen politika horretaz gogoratzen gara...

Zergatik gertatu dira bada istilu guzti hauek?

Mobilizazioek bi arrazoi dute. Estrainekoz, EEKko herrialde kasik guztiek gu baino nekazaritza aurreratuagoa dute, eta beraz, etekin eta emaitza hobeak eskuratzen dituzte. European gaudenez gero, bertan erabakitzen diren prezioen gorabeherak zuzenean eragiten digute, eta sarritan min egin arren, integrazioa ona izan dela aitortu behar da. Sarrera lehenago gertatu balitz, hobe izango litzateke, baina sarrera beharrezkoa zen.

Oraintsu onartu diren prezioak kaltegarriak al dira?

Ez dira txarrak, baina sekula ez gaude daukagunarekin gustora. Gure parada kontuan izaten badugu, ezin diegu uko egin erabaki denei, eta prezio blokeoa gertatu bada ere, beste era batera kome-ni zaizkigun neurriak lortu ditugu, egoterra orekatuz.

Sindikatuak erantziz, nekazal errenta %30a jaitzi da azken hamar urteotan?

Datu hori ez dut ezagutzen, baina, benetan, demasakoa iruditzen zait, izugarria oso.

A.G.

rokoa ez dena (estiliritatua, brick), denbora luzean kontserba daitekeena eta kontsumorako askoz erosoagoa dena. Estrainekoa konpetentziatik libre aurkitzen da, ez baitute Alemaniak esne litroa ekarriko egunero, kasu, baina besteak izan dezake borroka latza. Aurten, halaber, negu kaltegarria egin du eta, jakina, eguraldi eguzkitsuarekin esne gutxiago erosten da.

Aministrazio Zentralak epea bukatu bezain pronto utzi dio arbitraiari

Segurtasun soziala

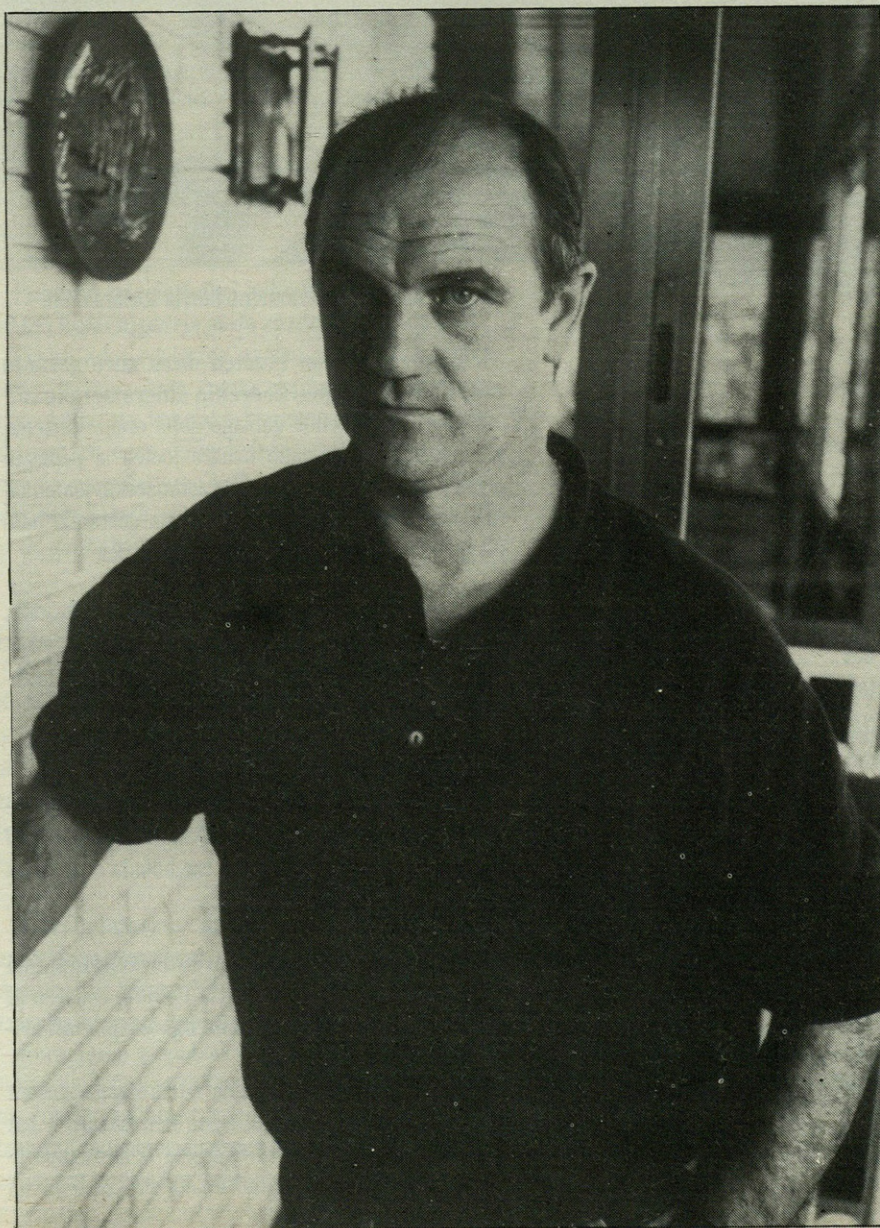
Gauzak honela, azken asteotan jazo den egoerara heltzen gara. Sindikatuak prezio akordioa ez dela bete salatzen dute, kanpoko produktoren sarrera eta bilketen murrizketa kritikatzeko hein berean. Enpresek 36 pezetatarra jaitzi dute dagoeneko litroaren prezioa, primak aparte. Nekazariak oinarri juridiko baten eraketa eskatzen dute akordio interprofesionalak balioa izan dezaten. Momentuz, egoerak bereari segitzen dio, eta bertatik argitu digutenez, borroka luzerako tema izango da.

Hor ez dira ordea nekazarien arazo guztiak konpontzen. Manifestazio hauek beste kezka guztiak plazaratzeko aukera eskaini die, eta hala EHNE-UGAV Konfederakundeak nola UAGN sindikatu nafarrak, nekazal politikaren aurrekontua igotzea, segurtasun sozialaren erreforma eta nekazal errentei laguntzeko plangintza exijitu dituzte. Baserritarrek, egun, nekazal erregimen berezia dute jubilazio minimo bezala, une honetan 46.000 pezeta eskax jasoaz. Prestazio aldetik, bestalde, nekazari batek ezin du baja hartu, eta suplemento edo eranskina ordaindu ondoren baino ez du izango eskubiderik. Gainera, gaixorik dagoen lehen hamabost egunetan ez du deus jasoko. Administrazioak «esnea ganaduzale eta industria gizonen arteko kontua dela» adierazi du bitartean.

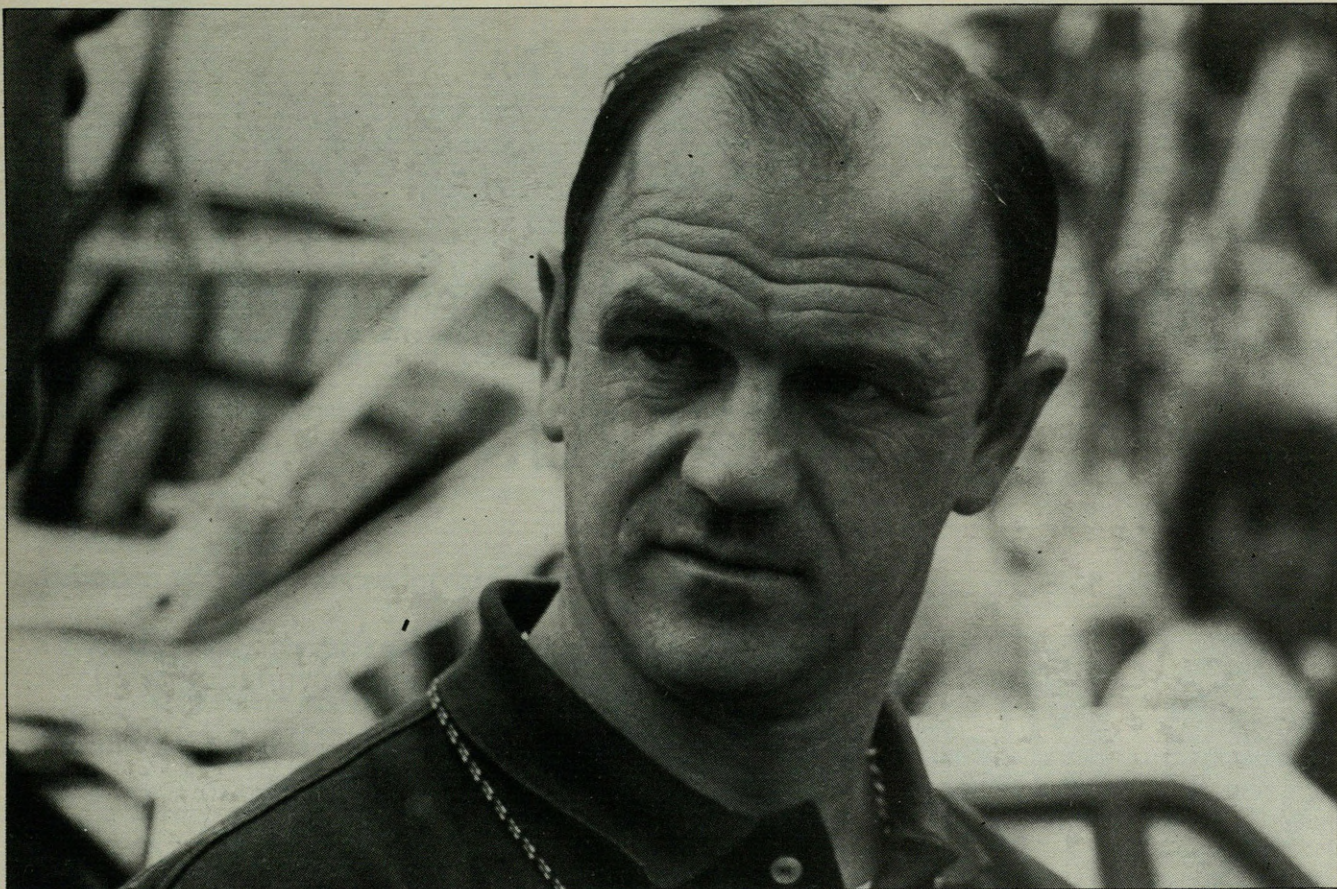
A.GOSTIN

TXOMIN PERURENA

«Marcos Eguizábal gure egoeraz baliatu zen»

Txirrindularitza pil pilean dagoen momentu honetan jende gutxik gogoratzen du halabeharrez etxean dagoen Txomin Perunena donostiarra. Orbea taldeak azken denboraldi hauetan izan dituen diru arazoez, garai batean Marino, Cabestany eta Delgado bezalako txirrindulariak zuzendu zituen gizona munduko bira nagusienetatik ate utzi dute. Zoritxarreko egoera honek ordea, bai txirrindularitzaz eta bai Orbeaz Perunenarekin hitzegiteko beta eman digu.

Nola ikusten duzu gaur egungo txirrindulari- tzaren egoera?

Jende guztiak dioen bezala inoiz baino hobeto dago. Bertan erabiltzen den dirua gero eta ugariago da, era guztietako prentsa txirrindularitzarekin dago momentu honetan... Bestalde, telebistak denbora gutxian igo arazi du txirrindularitzaren maila; hau telebista pribatuekin areagotu egin daitekeen fenomeno da. Honela jarraitzen baldin badugu, datozen urteak oso onak izan daitezke.

Aurkeztu diguzun egoera honek ekipo bat ekonomikoki mantentzea asko zailtzen du, ezta?

Gero eta zailagoa da. Edozein ekipo aurrera ateratzeko beharrezkoak diren puntako txirrindulariak asko garestitu dira, eta honek edozein ekiporen aurrekontua areagotzen du, askotan mantendu ezina bilakatzen den aurrekontua.

Zaintzen al dira txirrindulari gazteak, datozen urteetan profesional mailan aritu daitezkeen gazteak? Zaletu mailako ekipo ugari dago Euskal Herrian, eta hauek dira txirrindularitzaren etorkizuna. Profesionaletan gainera, urtero txirrindulari eskaera igotzen ari da, eta txirrindulari gazteak erraz pasatzen dira profesionaletara. Horrek ez du esan nahi guztiak maila ematen dutenik. Erraz igotzen dira goiko mailara, baina guztiak ez dute bertan mantentzea lortzen. Honek langabezia gelditzen ari di-

ren txirrindularien fenomeno berria sortarazi du.

Ze ezberdintasun ikusten duzu zure garaiko txirrindularitza gaurkoarekin alderatzerakoan?

Dudarik gabe jende gehiago dabil orain. Bestetik, gure garaian Frantziako itzulira joatea ia pentsatu ezina zen, eta orain irabazteko asmoarekin joaten dira batzu. Kanpoko jendeak gero eta garrantzi handiago ematen die Euskadiko txirrindulariei.

Zer gertatu da Euskal Herrian Kas, Fagor eta Reynolds bezalako taldeak desagertzeko?

Askotan egin didate galdera hori eta ez dut erantzuten jakin. Bolada kontua dela esango nuke.

Diru kontuak ez ote dira izango?

Hemen dirua badagoela bistakoa da, baina beste kirol batzuetara zuzentzen da. Dena den baikor izan behar dugula uste dut, berriro ere bolada onak izango ditugulako esperantzaz.

Espainiako tropelean diharduten txirrindulari bikainenak euskaldunak dira. Posible ikusten al duzu horiek berriro ere hemengo ekipoetan ari- tzea?

Polita izango litzateke baina nahiko zaila ikusten dut guztiak hona ekartzea. Dena den bakarren bat hemengo ekiporen batera ekartzea beharrezkoa litzateke, gazteekin bat eginez ahalik eta ekipo onena ateratzeko.

«**Hemendik
atera diren
txirrindulariak ekipo
bikainetara joan dira,
oso gustora daude
han**»

Gaiez aldatuta, nola ikusten duzu zuzendariaren papera?

Zuzendariak gain entrenatzailea izaten da egun ekipo gehienetan, hau da, lasterketaz kanpoko ihardunaldietan txirrindulariekin aritzen dena. Zuzendariak ez gara esparru horretan sartzen, entrenatzaile bera bait da txirrindularien egoera fisikoaz gehien dakiena. Gure lana karrera barrukoa da batipat: bertan zein txirrindulari arituko den erabaki eta taktikak zehaztea.

Zer behar da zuzendari izateko?

Ekipoa...

Egoera latza izanik ere, farre algara batez erantzun dio Txomin Perunenak galdera honi. Behin eta berriz azpimarratzen du garai hobeak izango direlako leloa; esperantza handiz itxaroten ditu Txominek datozen urteak.

Txirrindulari izatea nahikoa da gero zuzendari izateko? Zuzendari izateko ez da beharrezkoa txirrindulari bezala aritu izatea, nahiz eta hau lagungarri izan mundu hori ezagutzeko. Dena den, gaur badira zuzendari izateko beharrezkaok diren klaseak, examinak... txirrindularitza zabaltzen doan heinean, zuzendariari ere gero eta gehiago eskatzen bait zaio.

Puntako txirrindulari asko ekipo berean edukitzea komenigarria al da zuzendariarentzako?

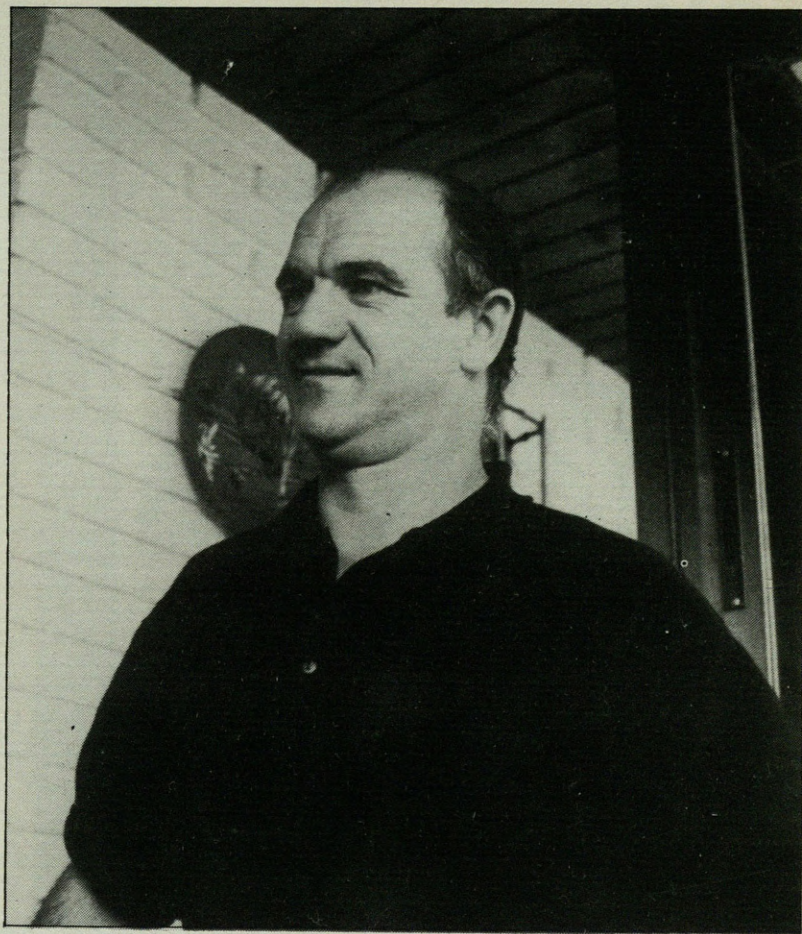
Figura asko edukitzea nahiko zaila da, guztiekin ondo geratzea zaila suertatzen bait da. Psikologia ugari behar da honelako kasuetan, «gramatika parda» deitzen dena. Ekipokideen arteko armonia lortzea da zuzendariaren helburua. Txirrindulari bakoitzak bere kasara egiten baldin badu lan ekipo horrek ez du gauza handirik lortuko.

Zer da errezagotxo, orduko edo egungo Orbea zuzentzea?

Xamurrena lehenengo urteetako Orbea hura zuzentzea izan zen, txirrindulari gazteez osatua. Ekipoaren aurrekontua zenbat eta altuago izan, orduan eta gehiago eskatzen zaie bai taldekide eta bai zuzendariari. Hala ere, ekipo ona izanez gero hori egitea errezagotxo da. Bien arteko oreka bat lortzea da egokiena.

Txirrindularien alderdi fisikoari atxikituz, zenbait arazo izan dira azken hilabeteotan: Aranbarri, Sierra Nevada igoera... Ez al zaio txirrindulariari gehigi eskatzen?

Norberaren gorputzak bere mugak dituela begibistakoa da, baina ez dut uste txirrindulariei behar baino gehiago eskatzen zaienik. Behar bada garai batean estimulanteen eraginez txirrindularia ez zen bere gorputzaren jabe, baina gaurko egunean hori ez da ematen, oso kontrolatua dago.

Eta zer dela-ta gertatzen dira hainbeste arritmia kasu? Oraingoan Aranbarri...

Txirrindulariari urtero egiten zaizkio azterketak eta oso arraroa da horrelako kasuak agertzea. Kasu honetan ordea Aranbarri suertatu zaio, eta nerezat oso zaila da zer gertatu den jakitea. Behar bada esfortzu gehiegi egin du prestatuta egon gabe.

Ez dut uste egungo laisterketak ordukoak baino gogorragoak direnik; abiadura handiagoa izanik ere, bai prestatuta eta bai bizikletak egokiagoak dira.

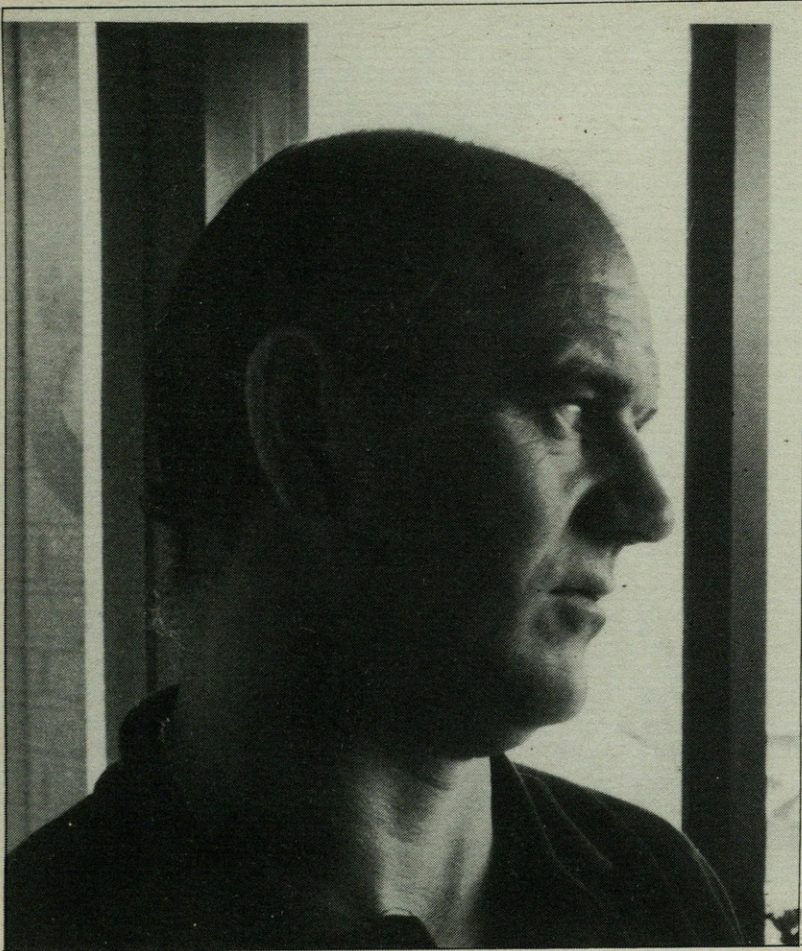
Estimulanteen gaia aipatu duzu lehen. Nola dago egun arazo hau?

Gaurko egunean ez da estimulanteirik hartzen. Zirkulazioa da gehien kontrolatzen den kirola, egunero egiten bait dira azterketak. Gai hau guztiz ahaztuta dago. Txirrindularien prestatuta gero eta hobeagoa da, eta horregatik lortzen dira hain emaitza onak. Egia da botika batzuk hartzen direla, baina ez inoiz estimulante gisa, prestatetarako lagungarri gisa baizik.

Orbea taldeari dagokionez, zein izan da egoera honetara ailtzeko prozesua?

Azkeneko denboraldietan suertea txarra izan dugu. Caja Ruralek, soilik Espainiako bira egitea erabaki zuenean, noraezean geratu ginen Frantziako Tourraren ateetan. Honela, Marcos Eguizabal Paterninako

«E dozein ekipo aurrera ateratzeko beharrezkoak diren txirrindulariak asko garestitu dira»

errioxarra gure egoeraz baliatu zen, beharra handia bait zen. Errioxarrak beste denboraldi batetarako babesa sinatu zuen, baino bete ez. Hortik aurrera zu-loak handitzen joan dira.

Historia apur bat eginez, nola ikusten duzu Marino, Cabestany eta Delgado bezalako gizonen osatzen zuten Orbea hura?

Hemen izan diren txirrindulari guztiak elkartuz gero, inoiz izan den ekiporik indartsuenetarikoa sortuko litzateke. Gaur egun ekipeak duten borroka, hau da Tourrera joateko aukera lortzea, guk hagen; horrek asko esaten du. Munduko sailkapenean, hamar ekipo onenen artean aurkitzen ginen.

Zein izan dira ekipo hau desagertzeko arrazoiak?

Dirua batipat; arestian esan bezala, gero eta diru gehiago behar da gaur egun ekipo bat mantentzeko, eta guk ez genuen bere garaian behar adina lortu. Txirrindulariei dagokienez, guk bat eta bestek hamar eskaintzen baldin badute, nahiz eta lagun handiak izan, eskutik joaten zaizkizu. Diruak agintzen du txirrindularitzaren munduan.

Zenbaitzuren iritziz Peli Egañaren zuzendaritza okerraren ondorioz sortu da egoera hau. Zer diozu horretaz?

«**Gorputzak bere mugak ditu, baina ez dut uste txirrindulariei behar baino gehiago eskatzen zaienik**»

Nahiz eta azken urteetan suerte txarra izan, lanak ondo egin dituela iruditzen zait. Pertsona bezala konfiantza osoa dut harengan, horregatik jarraitzen dut berarekin.

Txominek ez al du behin ere beste ekipo batera joatea pentsatu?

Lehen esan dudan bezala Pelirekin konfiantza handia dut. Honenbestez, ez dut inoiz beste ekiporen batetan pentsatu. Momentu hauetan ikusten dira benetazko lagunak, momentu txarrak dira, baino izango dira hobeak. Dena den, beste ekiporen batera joateko aukerak ez dira ugariak izan.

Zertan da egungo Orbea?

Garrantzitsuen urte hau ahalik eta azkarren pasatzea da. Txirrindulari onenak joatea nahiko gogorra izan da, nahiz eta gazteentzako hobe izan; orain ez dute beste inorrenzat lan egin beharko, bakoitzak bere aukera izango du. Portugal eta Espainian arituko gara batipat.

Aurrera begira zein dira helburuak?

Lehenik eta behin laguntzailea lortu behar dugu. Gerora, gazteekin lasterketetan aritu ahal izateko ekipoa lortzea izango da helburua. Hemengoekin ezin baldin badugu, kanpoko txirrindulariak ekarri beharko ditugu.

Lehen hemen izan den txirrindulariren bat ekartzeko posible litzateke?

Nahi izango nuke baina oso zaila da. Hemendik atera diren txirrindulariak ekipo bikainetara joan dira, oso gustora daude han. Berrito ere honera ekartzea nahiko zaila da.

Diru kontutan nola zabilte?

Bai txirrindulariak eta bai gu esperoan gaude. Lehen esan dudan bezala, urtea ahal dugun azkarren pasatzea da guztion helburua.

Zein izan zen holandarrak ekipora ekartzeko arrazoiak?

Diru kontua batipat. Guretzako nahiko gauza onak eta garrantzitsuak egin dituzte txirrindulari hauek, hemengoak baino merkeagoak izanik gainera. Momentu honetan errezago da kalitate bereko txirrindulariak atzerrian aurkitzea. Hau dela-ta aurrerantzean posible da atzeritar gehiago ekartzea.

Nola ikusten duzu orain jokatzeko ari den Espainiako bira?

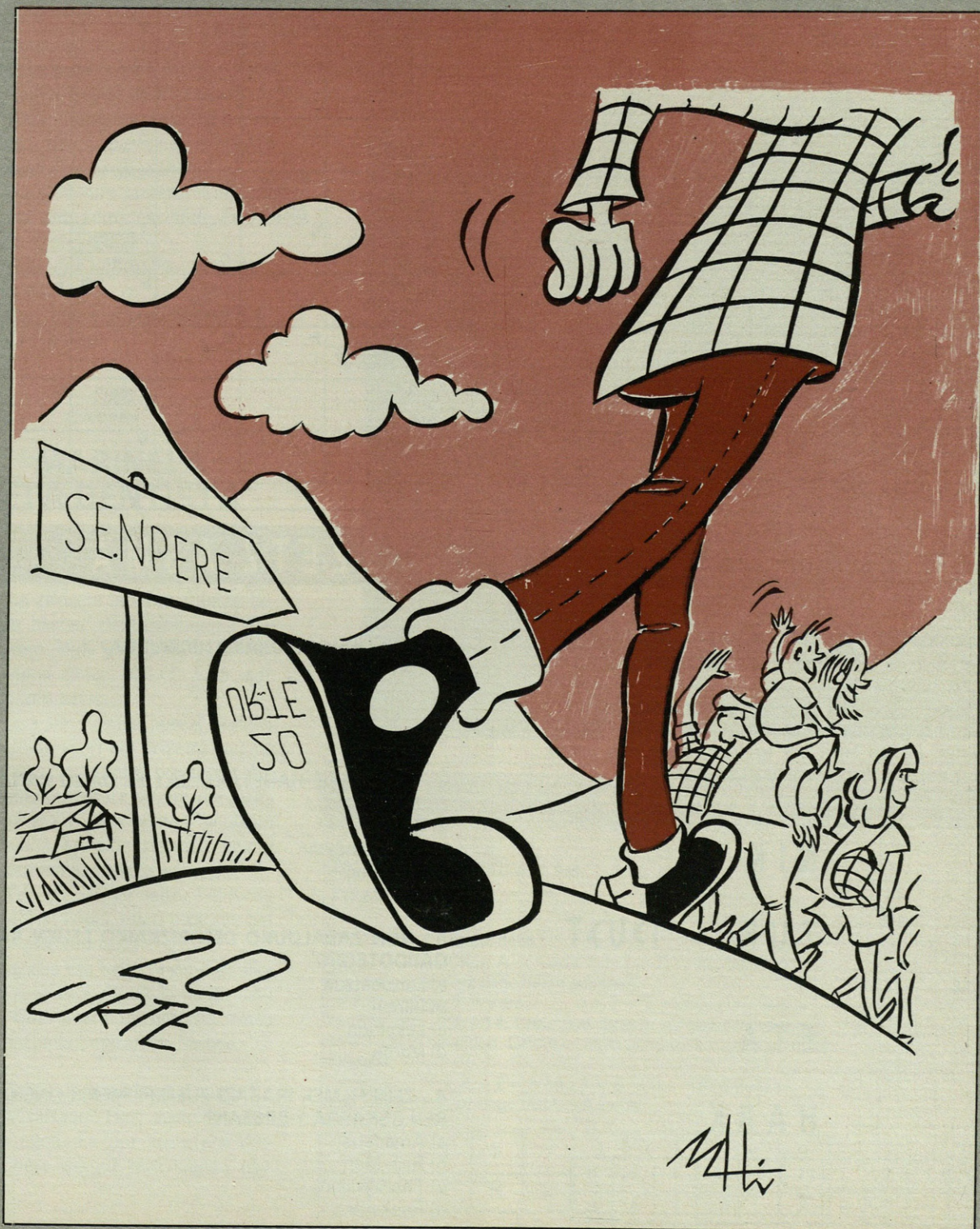
Faborito den Banesto taldean guztion ahotan dabilzan hiru gizon aipatuko ditut nik: Delgado, Indurain eta Gorospe. Banestotik kanpo, beste hiru gizon hauek: Parra, Herrera eta Fuerte.

TXT

Komikia

193

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

OINETAKO JANTZIA ZUHAITZ MOTA	BIHURTU AHAL ZUELA	IZAN BOKALA	AZTIA IPOTXA	LERDEA NAUKA	BAZAUZ- KATE BURURATUA
▶	▼	▼	▼	▼	▼
LEGEZ INGURUA		GIPUZKOKO HERRIA MUSIKA NOTA	▶		
▶		▼			
ZALETU BA... JAKINGO BALU	▶		INTER- JEKZIOA ATZIZKIA	▶	ITALIAKO TELEBISTA LIK. TIN- TATZAILE
▶		UR PITTIKA BARRE	▶	▼	KONTSO- NANTEA 501
MUSIKA NOTA MARDULAK	▶	(AURR.) ITSASO NORAT ATZIZKIA	INTER- JEKZIOA (ERREPL.) GOROTZA	▶	DAUKA IZAN EUSKALDUNI
▶		▼	▼	NAGO GIPUZKOAKO AUTOETAN	▶
BARAZKI LEKADUN HALA ERE	▶		DENBORA TARTE POTASIOA	▶	KONTSO- NANTEA ROENTGEN
▶			▼	IPAR. MALEDI- ZIO	▶

LETRA BATUKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

NIK

ZUK IDUST

+

ETA

HARK

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
			N	R				A	E

EZETZ ASMA

1.- ZEIN DEN GEORGIAKO HIRIBURUA?

- a) Yereban
- b) Tbilissi
- c) Baku
- d) Belfast

2.- HERRIALDE HAUETAKO BAT EZ DAGO CANADAN, ZEIN?

- a) Quebec
- b) Saskatchewan
- c) Maryland
- d) Alberta

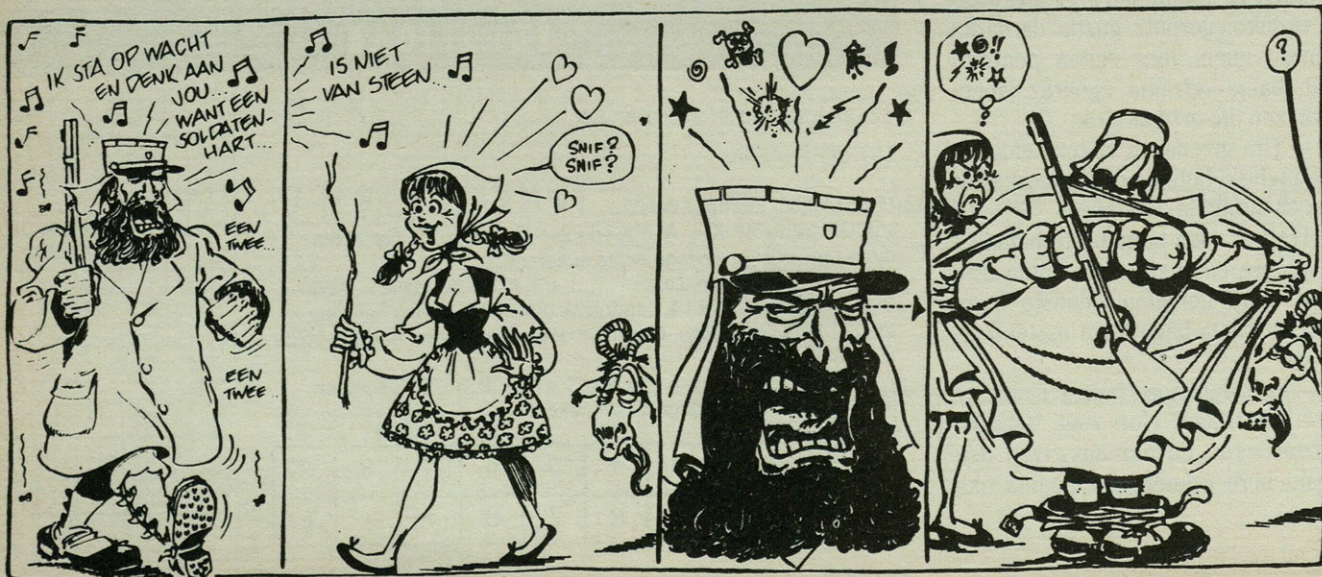
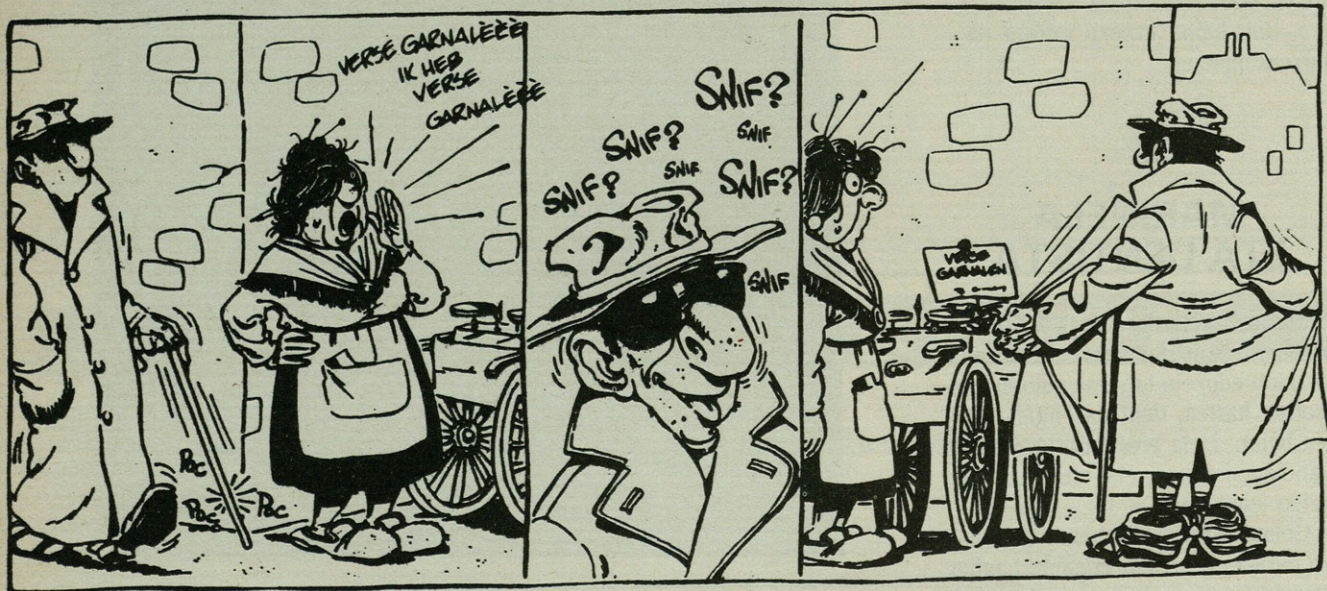
3.- NON ZABALDUKO DEN BIZKAIKO LEHEN SAGARDOTEGIA?

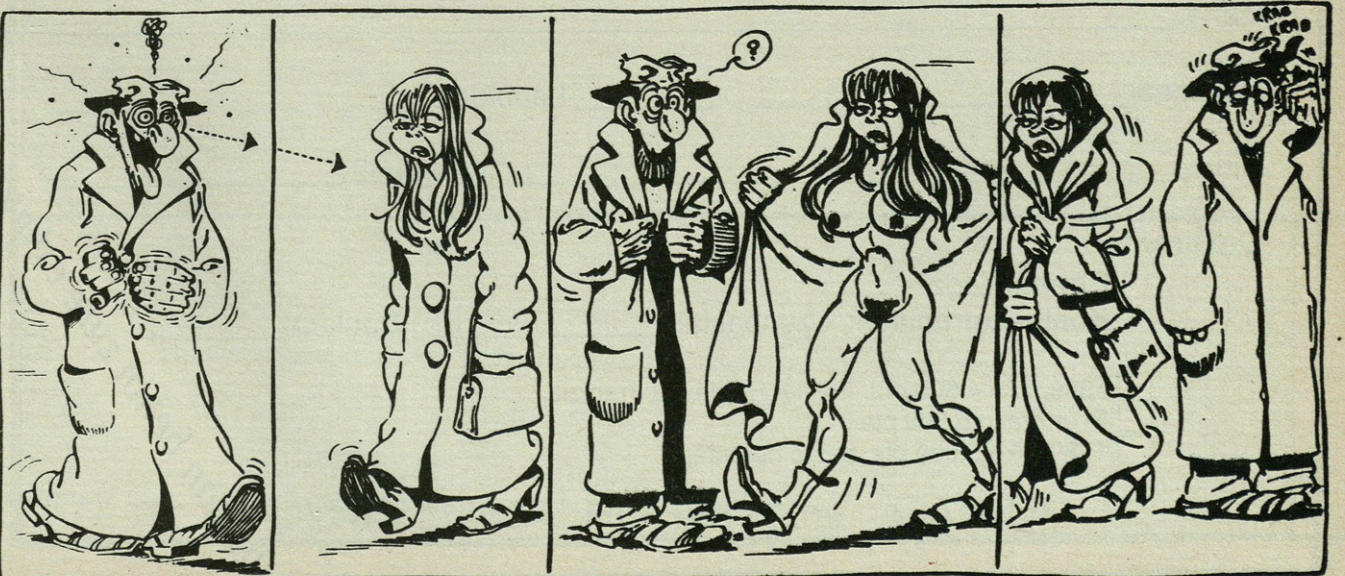
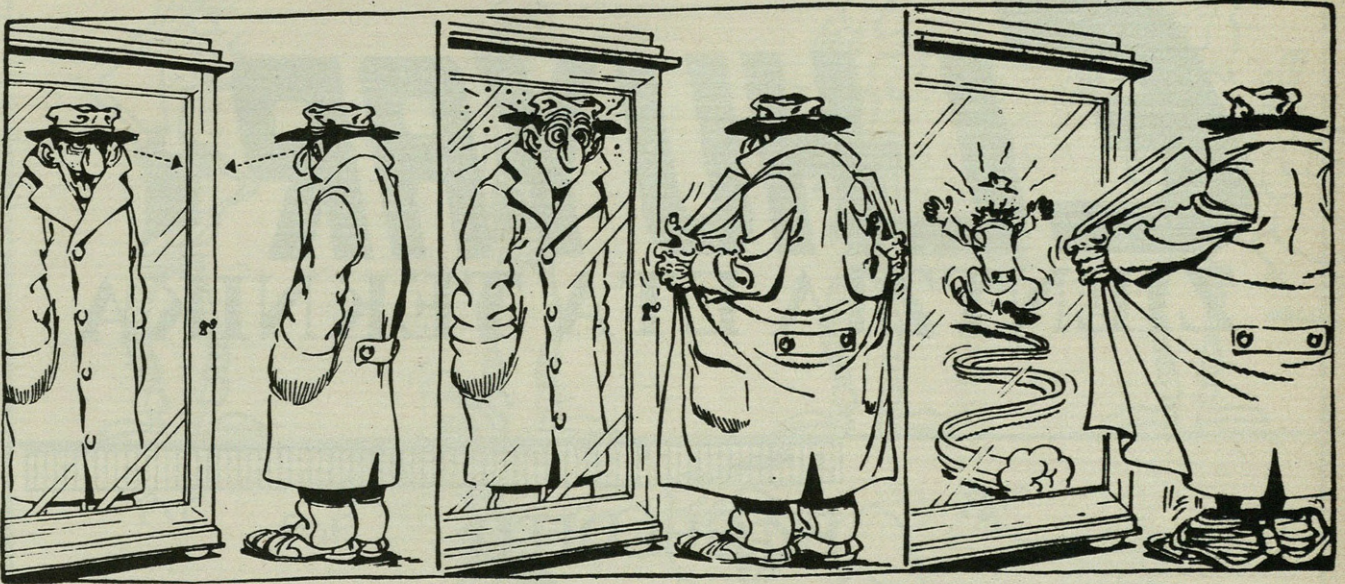
- a) Larrabetzun
- b) Bilbon
- c) Lekeitio
- d) Izaon

4.- ZEIN FILMEK IRABAZI ZUEN FILMERIK ONENAREN OSKARRA 1.986EAN?

- a) Amadeus
- b) Rain Man
- c) The Mission
- d) Rocky IV

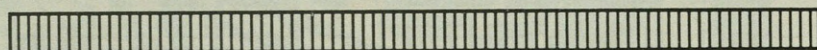
•	•	G	•	•	I	•	B	•	S	•	A	•	B
G	A	Z	T	A	I	N	O	N	D	O	A		
•	L	E	Z	•	Z	A	R	A	U	T	Z		
I	T	Z	U	L	I	N	G	U	R	U	A		
•	Z	A	L	E	•	O	I	•	R	A	I		
L	E	K	I	•	T	A	N	T	•	T	•		
•	R	E	•	I	Z	•	A	I	•	D	U		
E	D	E	R	R	A	K	•	N	A	I	Z		
•	I	L	A	R	•	A	S	T	E	•	T		
H	A	A	T	I	K	•	S	A	K	R	E		

ELHUYAR

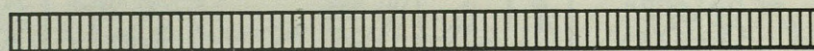
ZIENTZIA ETA TEKNIKA

EZ GELDITU

AZALEAN

ZATOZ MUINERA

Elhuyar, Zientzia eta Teknika aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen hamaika ale jasoko ditut gainera doan "**Elhuyar**" aldizkariaren bi ale.

Izena _____

Helbidea _____ Lanbidea _____

Hiria _____ Telefonoa _____

Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu-korrontea k/k zenbakia: _____ Bankua: _____

- ☐ 1989.rako 4.500 pta. Euskal Herria eta Frantzia.
- ☐ Bi urterako 8.500 pta.
- ☐ 1989.rako 5.000 pta. beste herrietan.

hilabetean behin zure eskutan

EA NOLAKOA DEN
GAZTEEN BIZIMODUA?

BUFI GALDERA
EDERRA!!

ZERA,
BA...

BARKAU

PIF

POF

PAF

PLF

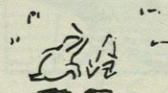
PIF

POF

PEF

PAF

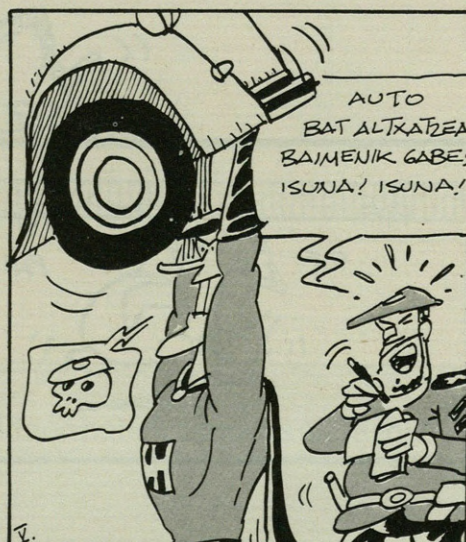
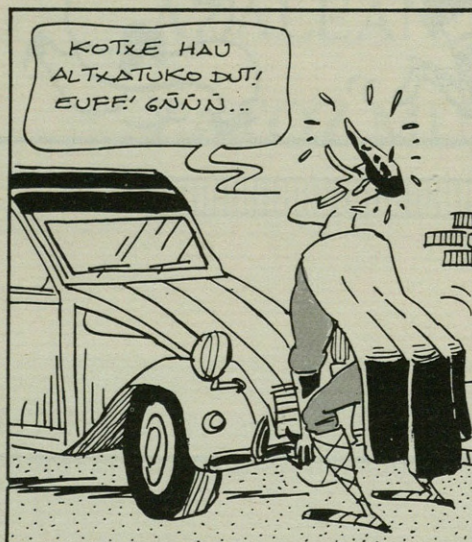

40

ERANTZUNA EGURRAN DATZA

SUPERHERTZAINA

Alti + Morau *

Alti + Morau

Euskal Herria lehen baino lehorragoa delako ebidentziarik ez dago

LURRAREN BEROKETAREN TEORIA ZALANTZAN

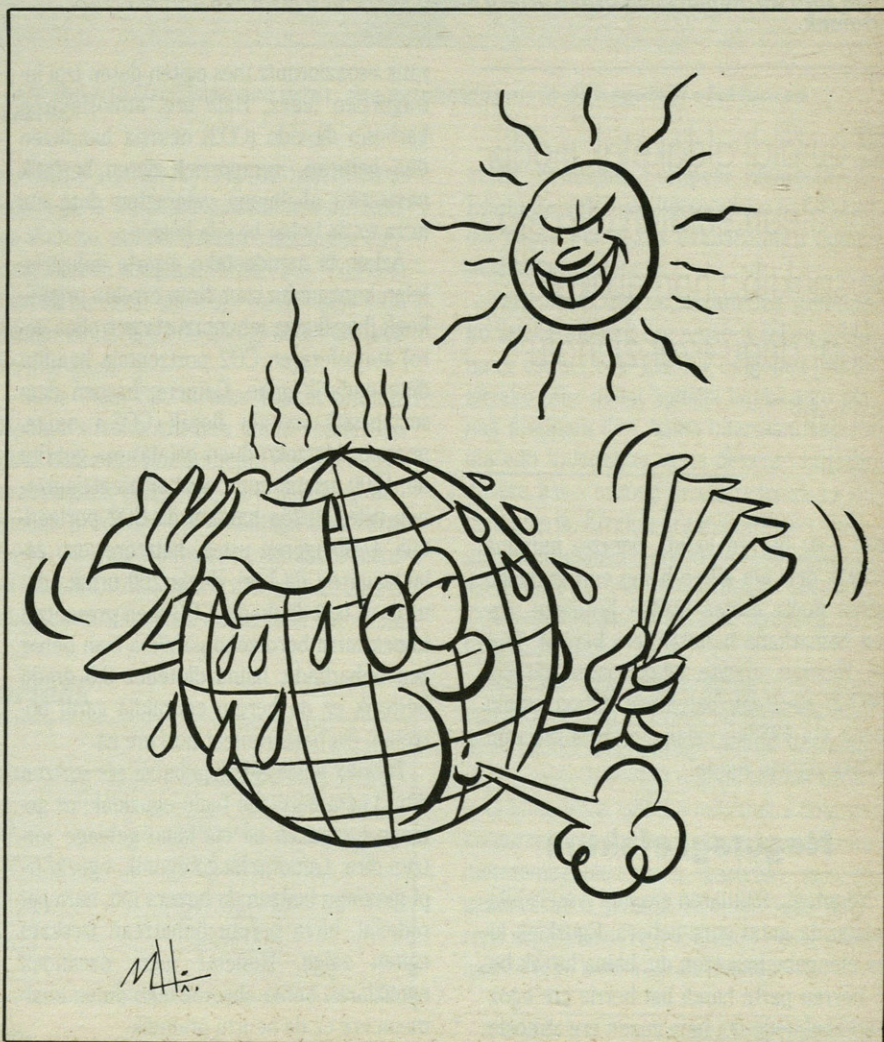
Apirileko euriek Euskal Herriak jasan izan duen lehorte gogorraren eragina gutxitu duten arren, asko ta askoren ahotan egon da eta dago eguraldia aldatu egin zaiguna. Kezka hau mundu mailakoa bada ere —azken aldian bizitu dena gai ekologikoei eskaintzen zaien arreta gero eta nabariagoagatik—, Euskal Herrian berreziki berriketa gai emankorra bihurtu zai-gu hau, nonbait lurraren beroketaren efek-tua bertan jasan omen dugu eta.

Susmo edo eritzi honen zergatia argi da-go. Sondika eta Igeldoko metereologi ob-serbatorioetan jaso ditugun datuen arabe-ra, azken berrogei urteetatarik iazkoa, 89.a, izan da beroena. Baita lehorrena, Sondikan behintzat, Igeldon 56.ean euri gutxiago izan zen eta. Koadroetan ageri den bezala, hamarkadaz hamarkada 81etik 89raionokoa izan da beroena, baina kontutan hartzekoa da neurrien goraka-dan azken hiru urteetako hozbero apartek eragin dutela batez ere. Gainera, aurreko hiru hamarkadetan tenperatura ertainak apur bat hoztu egin zirela ikusten dugu.

Hiru urtetan emandako tenperatura al-daketak ez dira eguraldiaren tendentzia-ren adierazgarri inondik inora, Donostiako obserbatorioko Jose Ignacio Usabiaga me-tereologoaren ustez. «Hiru urte, hamar ur-te edo berrogietaamar urte ez dira ezer egu-raldiaz hitzegiterakoan», komentatzen di-gu. «Eta azken hamarkada, demagun, In-glaterra bizi izandako beroena izan ba-da, Hego-Dakotan agian hotzena izan da. Eguraldi aldaketak modu globalean ema-ten dira eta perspektiba hori aplikatu be-har dugu edozer ziurtatu aurretik».

Honen ebidentzia frogatzeko Hego-Da-kota-raino joan beharrik ez daukagu. Eus-kal Herrian euri larregirik ez baldin badu egin azken aldi honetan, Andaluzia par-

Hainbat komunikabidetatik atmosfera, negutegi efektuaren eraginez, berotzen ari dela esaten da. Hala ere, halako efektua ematen ari delako frogarik ez dago. Lurra berotu denik ez dago ziurtatzerik estadistikak aztertuz gero. Etzi zein eguraldi izango dugun ezin badugu asmatu, are zailagoa da XXI. mendean nolako klima izango den igartzea.

Azken hamarkadetako tenperatura ertainak

	IGELDO	SONDIKA
1951-59	13,08°	13,68°
1960-69	12,95°	13,81°
1970-79	11,43°	13,59°
1980-89	13,17°	14,58°
Azken hiru urteak	13,76°	15,16°

Azken hamarkadetako euriak

	IGELDO	SONDIKA
1951-59	1493	1140
1960-69	1671	1286
1970-79	1621	1319
1980-89	1525	1121

Euskal bi obserbatorio nagusietan jasotako datuak. Euriei dagokionez agertzen dena zera da, hamarkada osoko urtero metro karratuko jasotako euri neurrien ertainak.

Eguraldi aldaketak modu globalean ematen dira eta perspektiba hori aplikatu behar dugu ezer ziurtatu aurretik

tean —ez horren urruti, beraz— mundua lehortu dela eta lehen baino euri gutxiago egiten duela esatea txistea lirudieke. Azken hamarkada honetan, era berean, Euskal Herrian uholde latzak jasan ditugu: 1983ko abuztuan batez ere Bilbon eragin zuena eta 1988ko uztaillean Deba ibaiaren bailara zigortu zuena.

Negutegi efektua

Negutegi efektuaren eragina honela bilakutzen da gutxi gora behera: Eguzkiak lurra etengabe berotzen du, baina lurra berro horren parte handi bat berriz ere egoteko ahalmena du, hain zuzen ere atmosfere

ratik espazioruntz ihes egiten duten izpi infragorrien bidez. Hala ere, atmosferaren karbono dioxido (CO₂) neurria handitzen den heinean, infragorriek duten bertatik pasatzeko ahalmena galerazten dute eta lurra ez da behar bezala hozten.

Azken bi mendeetako gizarte industrialean kontsumitu izan diren errekin organikoek (harrikatza lehenbizi eta petrolio gero) atmosferaren CO₂ portzentaia handitu dute dudarik gabe. Gainera, basoen deuseztapenak mundu florak CO₂-a oxigenoan eraldatzeko duen gaiatasuna gutxitu du. 1800 urtetik hona, zenbait zientziagizonek ustez, %25a handitu da CO₂ portzentaia. Usabiagaren ustez, hala ere, oso zalantzarria da hori, duela 200 urteko daturik ez bait daukagu. CO₂-aren presentzia honek lurra berotzeko nahikoa izan behar zen beharbada, baina diotenez 0,5 gradu besterik ez da berotu eguraldia garai horretan, eta batzuentzat hori ere ez.

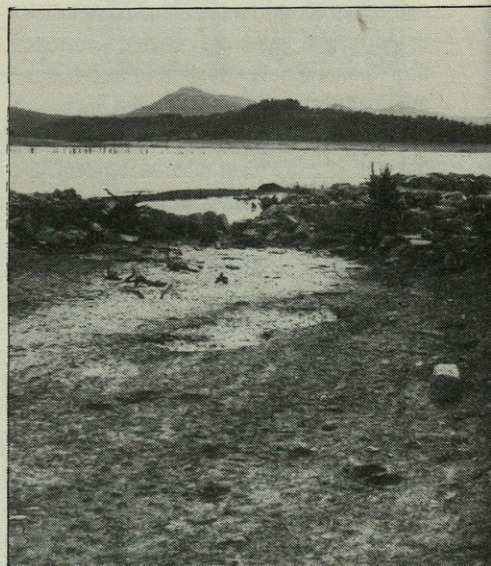
Teoriak beste zalantza batzu ere sortzen ditu. Lurra berotzen badu eguzkiak, ur gehiago lurruntzen da eta laino gehiago sortzen dira. Laino gehiago egonik, eguzki izpi gutxiago heltzen da lurrera eta, hara paradoxa!, lurra berotu beharrean freskatu egiten zaigu. Honetaz gain, ozeanoek eguzkiaren beroa absorbitzeko duten ahalmena ere ez da neurtu oraindik.

Eguraldia asmatzeko zailtasunak

Guzti honengatik, negutegi efektuaren teoriak oraindik oinarri finkorik ez duela esan daiteke. Era berean, batzuk dioten bezala 2050 urterako munduaren tenperatura ertaina 1.5 gradu eta 4 gradu artean igongo dena ziurtatzea ez da posible, Jose Ignacio Usabiagaren ustez. «Gainera bi barietate neurtuz, tenperatura eta eurien banaketa, ezin da ezer aurreikusi. Hemendik lau egunetara izango dugun eguraldirako horiek eta beste mila barietate neurtzen ditugu eta ez dugu asmatzen sarritan, nola asmatuko dugu bada datorren mendeko eguraldia? Azken finean ez dakigu zehazki nola funtzionatzen duen eguraldiak».

Hala ere, Usabiagaren eritziz, teoria hauek konprobatu ez diren arren, CO₂ produkzio neurrigabea edo baso tropikalen deuseztapena porrokatu beharreko desastreak dira, ingurugiroarentzat izugarri kaltegarriak bait dira. «Nahiz eta eguraldi aldaketan errua basoen deuseztapenari ezin diogun zuzenki gaineratu —esaten digu Donostiako meteorologoak— sarraski handia da hori, zuhaitzak oxigeno sortzailerik bait dira».

Neurrigabe baloratzen den beste puntu bat, Usabiagaren ustez, ozeanoen igoera da. Atmosferaren beroketan eragingo lukeen izotz multzo handien urteak ez luke batzuk dioten bezala hainbeste igongo itasoen maila. Gure planetaren tenperatura ertaina bizpahiru gradu igonda ere, izo-

Oraintsu Euskal Herrian jasandako lehortea ez da inondik inora aldaketa definitiboren baten adierazgarri.

tzak urtuta ere, itsasoak esaten den nuerrian ez lirateke altxako. Lehenik eta behin, kontutan hartu behar da poloetako izotz kasketeen zati handi bat flotatzen ari dela, Artiko osoa hain zuzen eta Antartidaren zati bat ere bai. Flotatzen dauden izotz-pusketon urtzeak ez luke gehiegizko eraginik, berez ere itsasoan espazioa betetzen dutelako zati horiek, Jose Ignacio Usabiaga-ren arabera.

Ozonoaren zuloa

Aldi berean, ozonoaren zuloaren desatrea zein puntutarraino den arriskutsua zaila da finkatzea, Usabiagaren ustez. «Orain ozono zuloa aurkitu dute Antartidaren gainean, baina ez ote zen egongo zulorik duela 30 bat urte esate baterako?, orduan ez zen halako ikerketarik egiten eta ez dakigu aurretik zer gertatu izan den ozonoari dagokionez».

Ozonoaren zuloa aipatu izan diren klorofluorokarbono (CFC) direlako gasen eraginez bakarrik zabalitzen dela, beraz, ez da horren gauza segurua. Halere, zuloa izugarri handituko balitz eragin benetan kaltegarriak izango litzukeela adierazten du Nazio Batuetako batzorde batek eginiko ikerketak. Haren arabera, ozonoak oztopatzen dituen ultramore B izpiek indar osoz igaro-

Jose Ignacio Usabiaga-ren ustez, oso eztabaidagarria da negutegi efektuaren teoria.

ko balute atmosfera, herpesa, tuberkulosia edo legena bezalako gaitzak hedatu egingo lirateke, eta era berean bakuna eta antigen anitzen eragina murriztuko. Ikerketa horrek dioenez, bestalde, ozono kapa %1a jeisten bada, 100.000 itsu gehiago genituzke munduan.

Dena dela, CFC delako horien produktzioa gutxitzeko saiakera batzu ematen ari dira. Batez ere hozkailuetan eta espraietan erabiliagatik ezagunak, CFC hauek mundu mailan produzitu eta erabiltzen dira barra barra. 1987an Montreal-en egindako bilkura batetan, sinatariak 1999rako CFC produktzioa %50a gutxituko zutela akordatu

zuten. Orduanik, Europear Elkarateak eta Estatu Batuek, urte horretarako ez CFC erdia baizik eta gutzia ezabatzearen egitasmoa kaleratu dute.

Tartean, CO₂-aren hazkundea frenatzeko saiakera batzu ere ematen ari dira, baina ez oso serioak. EEBB-k oxigenoa produzitzeko mila milioi zuhaitz landatzeko planak diseinatu ditu, baina bitartean Amazonia edo Indonesian —eta dexente hurbilago ere bai— basoen deuseztapenak ez du geldiuenerik. Errekin organikoez gain, energia alternatiboen erabilera ezinbestekoa suertatzen da eta automobilek sortutako CO₂ portzentaiak gutxitzeko neurriak hartu behar lirateke.

Azkenik, behingoz negutegi efektuaren egia zertan den jakiteko ikerketa sakonagoak egingo direla laister dirudi. Washington-ek asmo horrekin mundu mailan azterketa klimatikoa egiteko mila milioi dolarreko aurrekontua prestatu du. Mundu osoko meteorologoak, beren partetik, gaiaren gainean ados jartzen saiatuko dira datozen urrian Geneve-n (Suitzan) egingo den nazioarteko konferentzia batetan.

Poloetako izotz atal handiak urtu arren ere, itsasoaren neurria ez litzateke esaten den beste altxako

Puntako urteak

	IGELDO	SONDIKA
Urte beroena	1989 (14,4°)	1989 (15,5°)
Urte hotzena	1956 (11,9°)	1956 (12,7°)
Urte euritsuena	1979 (2207 l.)	1979 (1577 l.)
Urte lehorrena	1957 (1038 l.)	1989 (823 l.)

1989.ean «record» bat baino gehiago ezarri zen.

LUIS FERNANDEZ

Ekainean Boisen ospatuko den Euskal Festan izango da autobusa

NAIROBITARRA AMERIKETAN

New Yorkeko kaleetan gauzarik harrigarrienak, onerako eta txarrerako jakina, aurki litezke. Osagarri baten falta zuen, hala ere, munduko entsaladarik bariatu eta koloretsuenak: Nairobitarra autobusa.

Urtetan zehar Europa eta Iparafrikako nazio gehienek ezagutu zuten autobusak, iaz putzu gainetik jauzi egin eta Estatu Batuak bezalako koktelarak eskaintzen dituen posibilitateak arakatzeari ekin zion. Ikusteke geratu zitzaientako batzuren bila joango dira aurten ere, geografia zabal horretan dagoen aukera agortezinaz ohartuta.

ARGIA.— Aurten ere EEBBetara zoazte, non geratu dira Europa eta Iparafrika zuen asmoetan?

NAIROBITARRA.— Ez ditugu erabat baztertu baina bidaia asko eginak ditugu lurralde horietara eta bidaiarentzat ez ezik guretzat ere berria izango zen zer edo zer egin nahi genuen. Ezin dugu Asiara jo, Ekialde Hurbileko gerlek sortzen duten egoera ez delako aproposena gure estilo bidaiak egiteko. Amerika da geratzen zaigun beste posibilitatea, eta aspaldikoa da gure artean kontinentea goitik behera etapaka zeharkatzeko ideia. Dena dela, orain-txe bertan itzuli gara Marrokotik, bertan parapentea praktikatu nahi zuen talde batekin izan bait gara.

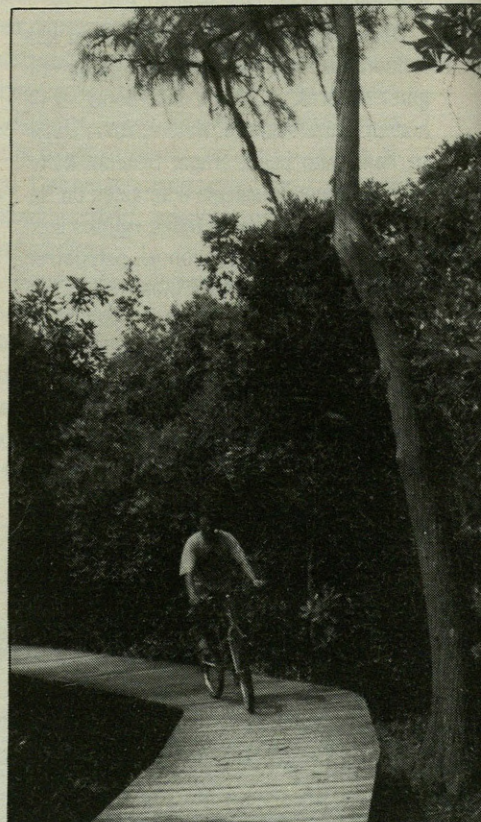
A.— Iaz ere izan zineten EEBBetan. No-

lakoa izan zen esperientzia?

N.— Oso polita. Ikaragarri handia da eta guk parte txiki bat besterik ez genuen korritu. Kontraste handiak dituen nazioa denez gero, denon gustoko bidaiak egin daitezke. Parke Natural zoragarriak eta hiri erraldoiak, biak eskueran. Naturazaleak adina disfruta lezake bertan asfaltozaleak. Bien konbinaketa aproposan dago gure bidaien giltzarria. Jendea gustora ibili zen eta gu ere bai, jakina.

A.— Orain arteko bidaien antolamendu osoa zuen esku zegoen. Iazko eta aurtengo udakoena agentzia baten esku daude, zer dela eta?

Aurten Idaho estatua fundatu zeneko lehen mendeurrena ospatzen izango da Nairobitarra

Parke Naturaletan mendiko bizikletaz txango zoragarriak egin daitezke.

N.— Bidaia normaletan guk geuk egiten dugu prestakuntza guztia. Baina udan lauz-pabost hilabetetarako joaten gara putzuaz beste aldera eta guk Ekainean ezin dugu handik Iraileko bidaiara etorriko denaren jarraipena egin. Agentziaren gain geratzen

Nairobitarra, New Yorki falta zitzaion osagarria.

dira lan horiek, eta gurea, berriz, jendeari ibilaldi interesgarria eskaintzea da.

Ekainetik aurrera bost hilabetez

A.— Lauzpabost hilabete esan duzu. Nola banatzen duzue?

N.— Hilabateko iraupena duten lau txanda prestatu ditugu. Bidaia ibilbidearen irteerara hegazkinez iritsiko dira, guk han jaso eta hilabete zehar ibili ondoren etxera ekarriko dituen hegazkinaren eskilarapean utziko ditugu.

A.— Eta autobusa?

N.— New York ondoko granja batetan pasatu dituzte autobusak negua eta udaberria. Lazkoa bukatutakoan honuntza ekartzeak ez zuela merezi erabaki eta han dago gu joan zain. Hemengo bidaietarako beste bat egokitu dugu eta New Yorken utzi eta aurten

ere erabiliko duguna hogeitaz inguru eroso joateko moduan jarrita dago, gaur egun litera bilakatzen diren eserlekuak, biltegiak eta sukaldaria ditu. Bisitatuko diren parkeetan ibiltzeko mendiko hogeitaz bizikleta daramatza autobusak berarekin.

Estraineko bidaia
Ekainean egingo dugu
Ekialdeko kostaldean
dagoen New Yorketik
Mendebaldekoan dagoen
San Franciscora

A.— Ikus dezagun aurtengo plana...

N.— Estraineko bidaia Ekainean egingo dugu Ekialdeko kostaldean dagoen New Yorketik Mendebaldekoan dagoen San Franciscora. Txanda honetan nazio batek bestera korritzeaz gain bost bat egun egingo ditugu Boise, Idaho hiriburuan alegia.

Boisek ehun urte

A.— Zergatik Boise?

N.— Bertan omen dago euskal koloniarik handiena eta aurten Idaho estatua fundatu zeneko lehen mendeurren ospatzeko sekulako antolatutako dituzten gero, bertako euskaldunek ere beren aportazio propioa egin nahi dute, horretarako JAIALDIA izeneko festa eratu dutela. Urte guztian zehar EEBetako egingo diren euskal festen artean Boisekoa izango da jendetsuena eta ikusizko gehien eskainiko dituen. Ekainaren erdialdean izango da eta Euskal Herritik berrehun bat lagunek osatutako espedizioa joango da (politikak, herri-kirolariak, dantzariak, musikoak, familiaritatekoak...). Naiobitarrek ere bertan egon nahi du, eta esan digutenez ikusi arte sinistu ezin den mundu eta giro eder hori ezagutuko dute lehen bidaiara joango direnak. Beste leku zoragarri askoren artean Yellowstone, Yosemite eta Kainoi Handiko parke naturalak ere bisitatuko ditugu.

A.— Eta gainontzeko ibilbideak?

N.— Bigarrena, Zutailean, Kanadako Pazifikoko kostaldean dagoen Vancouveretik New Yorkera izango da Kanada osoa zeharkatuz. Hirugarrena, Abuztuan, New Yorketik San Franciscora eta azkena, Irailan, mendebaldeko parkeak eta hiriak bisitatuz.

A.— Gorago amerikar kontinentea zeharkatzeko asmoa aitatu duzu...

N.— Aspaldiko kontua da gure artean. Presarik gabe bete beharreko lana da. Iaz eta aurten Kanada eta Estatu Batuak egin ditugu. Datorren urtean Mexikora jaitsi nahi dugu eta horrela urtero etapa berriak burutuz Hegoamerikako azken muturreraino.

Iazko esperientziak baliatuta, bide berriak jorratu nahi dituzte aurten Naiobitarrek. Udan hilabete bikaina pasatzeko lau aukera desberdin, lauetan natura eta hiria modu egokiaz tarteatuz.

FRANKIE TAI

EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

ELORRIO

**MAIATZAREN 4etik 13ra
LANKIDE AURREZKIAREN
KULTUR ERAKUSTARETOA**

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

**ZINKUNEGI
O P T I K A**

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

DICCIONARIO DE AUTORIDADES DEL EUSKERA

Euskalki guztiak -eta batua
erekontsultatzeko aukera ematen duen lan
bikaina. 200.000 sarrera baino gehiago ditu
eta milioi bat adiera inguru. Horregatik
EUSKARARI buruzko edozein kontsulta
egiteko lehen euskara-gaztelania
(gaztelania-euskara) hiztegia da.

OBRA JASO NAHI BADUZU, BIDAL ORRI HAU LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA
ARGITALETXERA, DISTRIBUCIONES AMAIA-ra: Campo Volantin, 24-4. D-3, EDO DEI
4454689 TELEFONORA.

Izena..... Deitura.....

Helbidea.....

Herria..... Probintzia..... Telefonoa.....

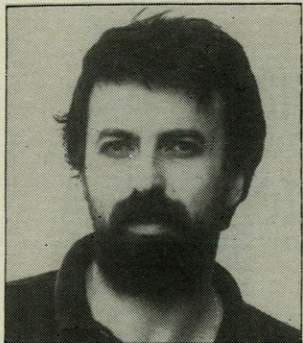
ORDAINTZEKO ERA

☐ 72.200 pzt. Eskura
☐ 85.000 pzt. Hilero

Telebista
kanpaina

☐ 86.400 pzt Eskura
☐ 108.200 pzt Hilero

Erranak erran

EUSKAL EGUNKARI BAKARRA

“Bi ateratzen badira 13.000 erosle potentzialen zifra idealarekin ari gaituk jokatzeko, eta hori ere biren artean banatu behar bada, esan nahi du ez daukagula erremediorik. Nik uste «Egunkaria Sortzen»-ek landu duela gehien asuntza eta normala hori ateratzea izango litzatekeela.

Joxerra Gartzia.
(«Zabalik», 90-5-2).

EGUNKARIAREN PRESA

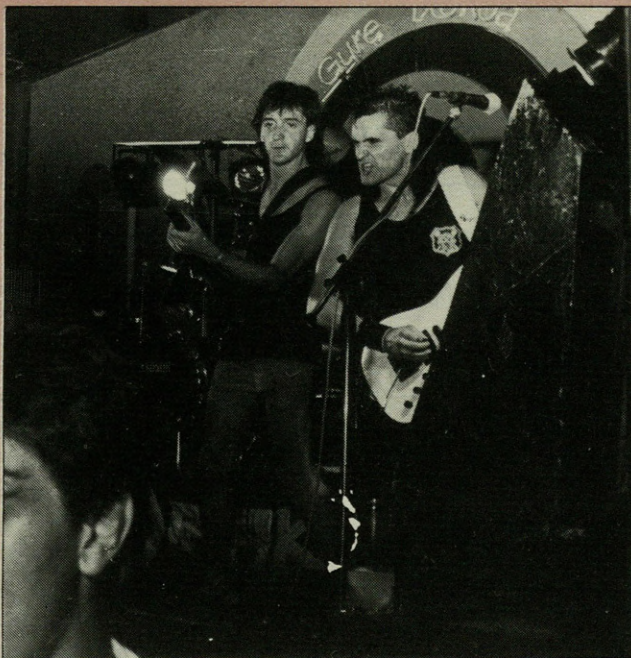
“Euskal egunkariaren presa eta beharra nabaria da: beldurrak utzi behar ditugu. Egungo egoeran nerretzat kaltegarria «eza» bera da, Kataluniako praxia ikusita euskal komunitate linguistikoa egunkari-rik gabe mantentzea «desprestijiozko» arazoa da.

L.M. Mujika.
(«Eguna», 90-5-3)

«EGUNKARIA SORTZEN» POSITIBOTZAT JO IKASTOLEK

“Bai Egunkaria Sortzen taldearen inizatiba eta bai Kultur Sailak antolatutako taldearena, oso positibotzat jotzen ditugu, eta inizatibari deritzogu positibo proiektuen zehaztasunik ez bait dugu ezagutzen.

Ikastolen Elkarteko Batzorde iraunkorra.
(«Egin», 90-5-5).

EKAINAREN 29RAKO FINALA AIHERRAN

«IPARROCK 90» TXAPELKETA JADANIK MARTXAN HASITA

Ezpeletako kanporaketa plazaratuta, eta aste honetan, hilak 18 betetzerakoan, Donibane Lohitzunen jokatu beharreko bigarrenaren esperioan, puri-purian dugu jadanik Iparraldeko «Uhaitza», «Haize Berri» eta «Eihartzea» kultur etxeen antolakuntzapean kaleraturiko «Iparrock 90» txapelketa.

Aiherra herri nafarran ekainaren 29an paratuko den azken finalan agerlekurik eskuratu nahian hogeitase talde pasatxok eman zuten izena barnekaldeko kultur etxe hauetan. Hauetarik halere, dozena erdik besterik ez du lortuko pasabidea. Bitartean, lehiaketak aurrera darrai eta aipatu Donibaneko saioaz aparte izango dugu beste kanporatze saiorik aurrerago Iribarnen.

FINALA KARMELO BALDA DONOSTIARREAN

ESKOLARTEKO BERTSO TXAPELKETA AURRERANTZA ERE BAI

Dagoeneko plazaratzen ari dira Euskal Herriko barrena, bai bapatekoan bai bertso paperetan, Euskal Herriko Eskolarteko X. Bertso Txapelketaren eskualdez eskualdeko saioak adin maila eta sail guztietan. Hemendik atera beharko dira hain zuen Ekainaren 2an Donostiako Karmelo Balda pilotalekuan goizeko 11etatik aurrera ihardunean izango ditugun lurralde bakoitzeko ordezkariak.

Txapelketen zurrunbiloan sartuta gaudela, gogoratu besterik ez «Haur Kantu Txapelketa»-ren finalerdiak bukatuak direla, ekainean Donibane Lohitzunen eratu beharreko finalari bidea emanez.

Txutxumutxuka

«BEDEREN 1»EKOEK KUNDERA TAULARATUKO

□ Milan Kundera idazle txekiarren antzezlan bakarra taularatzeko asmoz dabilta «Bederen 1»ekoak. Hortaz, «Jack eta bere nagusia» izeneko obra moldatu ahal izateko, jestioetan hasia dugu jadanik Donostiako antzerki taldea. Noizkoak eta, ordea, oraindik ilun xamar.

PABEKO UNIBERTSITATEAN EUSKARA TALDEA

□ Igaz uztarturiko harremanak sendotuta, eta Pabeko unibertsitatean euskal nahiz espainiar filologia ikasten diharduten ikasleek inizatibaz, unibertsitate mailako orain arte Hegoaldeko soilik zen «Euskara Koordinakundea» hartu emanetan ari da aipatu Pabeko ikasleekin. Azken hauen helburua Pabeko unibertsitatean bertan euskara talde bat sortzea litzateke.

JOXAN OIZ

EUSKALDUNTZE ALFABETAGINTZAREN LEHEN IHARDUNALDIAK, DATORREN ASTEBURUAN

Euskalduntze Alfabetatzearen historian, ikasgu desberdinen lehen ihardunaldi bateratuak

Euskal kulturaren batzarrearen eskutik, lehen aldikoz hainbat euskalategi bai ofizial, nola homologatu ala libre bilduko dira, euskalduntze eta alfabetagintzaren inguruan aritzeko. Elkarezagutu eta amankomunean diren puntuak bultzatzeko.

EKBk, euskal kultur munduko talde, elkarte eta erakundeen koordinakundeak, Helduen Euskalduntze Alfabetatze arloan dabiltzan hainbat erakunde eta euskaltegirekin batera, eztabaida gune bat medio, beraien ar-

teko harremanen indartze oinarri du helburu. Egun, euskararen arlo honetan somatzen den eztabaida eta elkarlan falta dela, ez du zentzurik egoera hau iraun arazteak, Ana Santos EKBko partaideak adierazi digunez. Izan ere, arlo honen

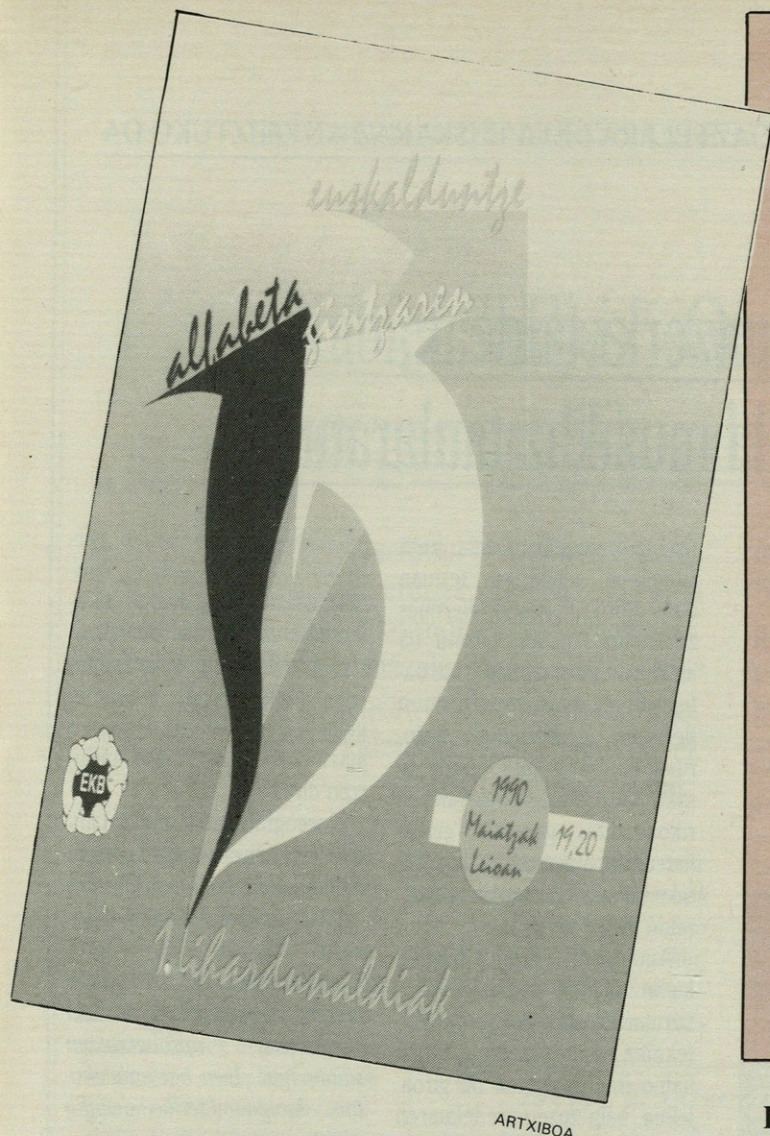
partaideen arteko harremank oso eskasak izan dira orain arte, orain dela hiru urte Euskara Jaun eta Jabe/ Euskara: el idioma para entendernos' lema-pean egindako matrikulazio kanpaina baterakoia izan ezik. Kanpaina honek garai hartan zeuden ikasgu pribatu guztiak batzea lortu zuen.

Bide positiboago bat bultzatu

EKB barnean proiektu honen inguruko ideia orain bi urte eskas sortu bazen ere iazko

azaroan heldu zitzaion proiektua gauzatzearen erabakiari. Euskalategi eta zentru desberdinekin kontaktuak eginez, lehen bilera orokor batetarako deialdia egin eta gero, bertan azpibatzorde bat eratuko da, antolamendu teknikoaz arduratuko dena. Ondoren deialdiari erantzun zioten zentruen artean lan taldeak sortuko dira, oinarrizko lau zutabeen gainean txosten bana burutzeko, hala nola ikaslegoaren motibapenari dagokiona, legedi eta ebazpenaren ingurukoa, azken urteetako matrikulazioaren bi-

ARTXIBOA

“Zentru desberdinetako parte hartzaileek, lau gaien inguruan burutu dituzten txostenak ihardunaldien oinarri izango dira”

lakaeraz ari dena eta atzenik eredu metodologikoen azterketa eta bilakaeraz arduratzen dena.

Ana Santosek dioskunez, «ihardunaldi hauek lehen oinarrien finkatzera datoz. Azken urteetan ikasgu desberdinen artean harreman ezaz gain, egoera latzak ere sortu dira. Ikusi

da lehengoan jarraitzeak ez zuela zentzurik eta bide positiboago bat bultzatu behar zela». Dударik ez du euskaltegien artean desberdintasunak ugari direla metodologi, eratze eta besteetan, baina «ikuspegi desberdinak izanik ere, bada puntu amankomunik eta horien bila joatea da asmoa».

Txostenak eztabaida oinarri

Ihardunaldiaren oinarri izango diren lau txostenen burutzean zentru desberdinetako adituek hartu dute parte. Matrikulazioaren bilakaera eta zergatiaz arituko den txostena, Urrats' euskaltegiko Jesus Arriabalaga eta AEKko Fermin Lazkanok burutu dute. Bilakaera honetan ikaslegoaren motibapenak duen garrantzia, Ana Eizagirre, Xabier Isasi eta Lore Erriondo, Zorroagako Pedagogia Saileko irakasleek aztertu dute. Hirugarren lana, Lege eta ebazpenen eraginaz arituko da, honen egileak Labayru Ikastegi'ko Adolfo Arejita, Elkarlan'eko Josu Muniozguren, AEKko Xabier Alegria eta HABEko Barrutia izan dira. Azkenik, laugarren txostenak eredu metodologiko ezberdinen bilakaera eta azterketari heltzen dio, beraren egileak Kalegana'ko Jesus Naberan, Ikastari'ko Xabier Sarasola eta Pili

Lasarte eta AEKko Erramun Osa direla.

Txostenen xedea eztabaidarako oinarriak zehaztea da, bertan informazio objetiboa isladatzen dela. Eranskin gisa laupabost galdera formulatzen dira, lan taldeetan eztabaidatu ahal izateko. Gero plenoan ondorioak gauzatzeko. Lau gai hauen inguruan eritzi desberdin eta kontrajarriak badirela ukazina da, halere txostenetan hipotesi posible eta ikus puntuak adierazi dira, beharrezko izanez gero; normalean historia eta bilakaeraz aritu dira. Ez da inoren denfentsa, ez eta kontrakoa ere, egiten; errealitatea isladatu eta ihardunaldietan bilduko diren ikasgu guztiaren artean diren adostasunen agertzearen funtzioan datoz.

E.I.

Ikasgu gehientsuenen parte hartzea

Oinarrizko eztabaida eta elkarlanerako lehen saioa honetara, ikasgu pribatu guztiak hurbildu dira. Baita Udal Euskaltegi gehienak ere, kontutan izanik estatutoen arabera sarritan udal plenoaren esku geratu dela partehartzearen erabakia, ondorioz batzuetan erabakirik hartu ez delarik, nahiz eta konstantzia dagoen baiezkota eman ez duten zenbait zentru ere bertan izango direna. HABEko irakasle hainbat ere prestatuntza lan taldeetan aritu dira, Nafarroako H.E.lko zenbait bezalatsu. Aipatzekoa da besteak beste Rikardo Arregi Kultur Elkartearen inguruko ikasguak, Maizpide, Labayru

ikategia, Elkarlan eta AEKren parte hartzea. Guzti hauek ihardunaldien gauzatzean aritu direnak izanik, beste asko eta askok ihardunaldietara etorriko direnaren baiezkota emana dute. E.H.Uko Pedagogia Saileko hiru irakasle ere txosten baten egile izan dira.

Parte hartzaile guztiak «badi-rudi oso animotsu sartu direla eta argi dago ezinbesteko dela oinarri bezala gutxienez hala izatea». Bi egunez Leioako unibertsital kanpuseko aretoetan burutuko den ihardunaldietatik irtengo den balorazio eta aurrera begira eman beharrekiko pausuen berri Jakin' aldizkariak emango ditu aurrerago argitara.

E.IRAZOKI

«KONTUZ, MAITE ZAITUT» ANTZEZLANA GAZTELERAZ ETA EUSKARAZ ANTZEZTUKO DA

«Tanttaka» antzerki taldeak, errealitate hurbila musikaz taularatu

«Flaminio» antzezlanarekin hurbildu zen «Tanttaka» musikal izeneko antzerkira. Oraingoan ere musika izango da bere azken antzezlanaren parte garrantzitsu. Eguneroko errealitate hurbila eskaini asmoz hitza, dantza eta musikaz osaturiko, «Kontuz, maite zaitut» obra estreinatu berri dute.

Fernando Bernues, Mireia Gabilondo, Jose Ramon Soroiz, Alberto Arizaga, Eduardo Salvador eta Iñaki Landa, «Kontuz, maite zaitut» obrako lankideak

«Hernaniko taldeak apostu hirukoitza egin du musika, dantza eta dramatizazioan»

Musikal generoko antzerki hau muntatzeak lan handia supo-

satu die «Tanttaka»ko partaideei. Hernaniko taldeak apostu hirukoitza egin du musika, dan-

tza eta dramatizazioa dela. Jordi Graells-ek idatziriko testuan oinarriturik, Fernando Bernues zuzendari lanetan, burutu da antzezlan musikal hau. Une batean kontaktuan sartzen diren pertsona desberdinen historioak kontatzen dira, puzzle gisako bat osatuz. Osagarriak hirikoak dira, eguneroko errealitatean topatzen ditugunak, gutako edozeini gertatzen zaionarekin du zerikusia.

Antzezenaren ildoak hiru lekutan ematen da, kalean, tabernan eta etxean. Eszenaratze teknika ez da zuzena, adierazi baino iradoki egiten du giroa, lekua, hain zuzen ere lekuaren konkretatzea beharrezko ez delako. Tituluan eta antzezlanean ulertarazi nahi dena, zuzendariak esan bezala, bide indibidual eta pertsonalaren defentsa garbiam oinarritzen da; baita ere aukeraturiko bide horretan erratzearen eskubidea aldarrikatzen da.

Hurrengo atzezlanajatorriz euskarazkoa

Iñaki Salvadorrek konposatu du musika, bereziki muntaia honetarako. Lan gogorra baina interesgarria izan dela dio; «isladatu nahi izan den egoera gaur egungoa denez, saiatu naiz soinu konkretu bat ez ematen, rocka, baladak, jazz... denetari sartzen saiatu

naiz». Historioaren harian, pertsonaien gogoeta bailiran, kantuak itsasten dira; hamar jokolarien lanaren erdia dramatizatzea izanik, beste erdia kantatzean funtsatzen da. Eszenategian bertan, zuzeneko musika joaz, bost musikari ere aurkitzen dira.

Koreografi lana, Iñaki Landak zuzendurikoa, ez da mugimendu akademikoetan oinarritu, hala beharrez jokalaririk jokari direlako ez dantzari. Landak dionez, «jokolari bakoi-tzaren mugimenduek iradoki zezaketena aprobetxatzen saiatu naiz. Izen bat ematekotan, dantza-antzerkia deituko nioke».

«Kontuz, maite zaitut» antzezlanaz gaztekeraz eta euskaraz taularatuko da. Azken urteetako antzezlanak gaztekeraz soilik eskaini ditu «Tanttaka»k nonbait, zuzendariak esan bezala, arazo bereziak izan dituzte euskaratzerakoan. Honako honetako itzultzaileetarikoa bat Eneko Olasagasti izan da; «gogorrena baina interesgarriena abestiak euskaratzea izan da dudarik gabe», desafio gisa hartu omen zuen. Olasagastik guri aurreratu arabera, «Tanttaka» taldeak, burutuko duen hurrengo antzezlanaz jatorriz euskaraz idatzia izatea nahi omen du, gero behar izanez gero erderatzeo.

«ERROMERIAN» IZENBURUPEAN «EGAN» TALDEAK 5. DISKOA PLAZARA

Xabier Saldias: «Gure jarraitzaileei zor genien diskoa da azkeneko hau»

Bere indarraren berezko agerlekua zuzen-zuzeneko bada ere, «Egan» taldeak orain 6 urte eutsi zion plastiko moldeetan kantatzeari. Aurten ere —plazaz plazako iharduerak 20 urte betetzen diñuenan— bide horri ekin dio, «Erromeria» diskoa kaleratuz. Xabier Saldias-ek eman dizkigu azalpenak.

Diskaetxeaz aldatuta osatu dute Eganeok azken «erromeria» hau, «Elkarrekoek aurreko diskoen kanta ezagunenak bilduko lituzkeen disko bat nahi zuten grabatu. IZkoek berriz, ez ziguten inolako modu esijentziarik egin eta beraiekin grabatu du. Ez da diru prolemarik izan, berdintsu zebilen biak».

Erromeria musika

Askatasun honek nonbait, aukera eman zien taldekideei beren zale zaleen gustoko diskoa kaleratzeko, halaxe dio Xabier Saldias: «Gure jarraitzaile onei, herri txiki eta baserriko jendea alegia, eskaini nahi genion diskoa. Hauen eskakizunei begira, erromerietan eta erromeria gisako kanteekin diskoa eginez. Bals, tango edo rantxerak hartu alegia, eta diskoa osatuz».

Jarraitzaileak aipatuta, Saldias argi ikusten du egantza-leen kasta: «Bi moeta diferente daude jendearen artean: bate-tik urbanoak, ebaditzen dire-

tzen garela, jende urbanoen-tzat baino».

Konkreziara iraganaz, gustoko molde horien adibideak diskoan topatzen ditugun kantak lirateke. Besteak beste bi bals —bata Xabier Leteren bertsoez—, Lete beraren «Maiteaz galdezka» osaturiko tangoa —non esku soinuak bandenonarena ederki egiten duen, eta Flaco Jiménez-en rantxera bat («Rantxerak jotzeko tabua, Joselu Anaien arrakasta ikusita, apurtu da eta»). Hauetaz gain rock poutpourri bat —nola ez

ba «Queen»ekoenak barne—, eta «regae» kanta bat.

Arrotza gureganatu

Apurtutako tabu gisa agertu zaizkigu rantxerak, baina «gehiago puskatu behar oraindik, esaterako, saltsa edo... Gure intenzioa da jendea euskal giroan dantzan egitea nahiz eta moldeak kanpokoak izan. Berez ez dago euskal erritmorik dantzan egiteko, folkloretik hartutakoa ez bada. Orduan, kanpotik hartu behar: tangoa, balsa, pasodoblea,... gureganatu behar ditugu».

Bertsiozale ditugu Eganeok eta hala isladatzen dute erreparorik gabe beren erreperorioan, baita azken disko honetan ere. Halarik ere, datorren urterako helburua disko bikoitza bat litzateke «non behingoz geuk sortutako kantak kaleratuko genituzkeen, aurreko kanta arrakastatsuenekin batera». Horretarako ordea, astirik behar eta horixe da plaza musikook Pilarika arte gutxien izango ez dutena, «dagoneko fetxa guztiak hitz emanak dauzkagu eta». Bitartean «konformatu» behar beraz azken disko «Erromeria» honekin, egantzale porrokatuenen neurrian egindako diskoa nonbait: «zor genien horrelako diskorik eta!».

nak salto, bultzaka eta ia moz-kortuz, eta gero baserritarrek edo. Hauek beste modu batera egiten dute ihesa: heldu neskari eta hor dantzan... Nik uste jende erruralentzako hobeto ari-

«Berez ez dago euskal erritmorik dantzan egiteko. Kanpotik hartu (balsa, tango...) eta gureganatu behar ditugu»

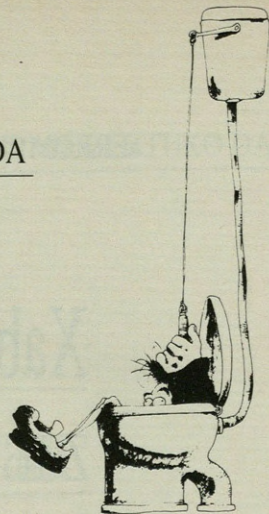

ARTXIBOA

JOXAN OIZ

KONTALARITZAREN BIDEAK ERE URRATZEN HASIA DA

Jokin Mitxelena: «Neure lana testuaren zerbitzuan dago»

Jokin Mitxelena Oihartzunen jaio eta hazita, ogibidez plastika irakasle Erreterriako ikastolan. Bera dugu Pello Añorgaren liburu guztiak kasik edertu dituen 28 urteko artista. Bere bokaziozko ihardueraz mintzo ginen beste liburu ilustratzaile baten pasadizuak entzun eta zabaldu asmoz.

Mitxelena gure solasaldiaren lekukoaz: bere alabatxoa.

Sormen lantzat jo nahi ez badu ere, Galdakako ikastolaren metodo baten ilustrazioak egitea izan zen Erreterrian «tamalez» bizi den 28 urteko oihartzuar honen lehen ilustratzaile iharduna, «berez jotzen dut honetan

hasi nintzela Pelloren testueta-rako marrazkiak egiten hasi nintzenean». Pello hau Pello Mari Añorga dugu, txikitatik Jokin Mitxelenaren laguna den idazle eta ipuin kontalaria. «Biok sortu genuen, orain 6-7 urte Pottoko pertsonaia hiru

edo lau ipuin kaleratuz». Orduz gero 10 bat liburu argitaratu eman dute elkarrekin Mitxelena/Añorga marrazkilari/idazle tandem oparoa sortuz.

Añorgaren pintzela

Hartu eman honetan erreparaturik ikus dezakegu Mitxelenaren lan molde eta ilustraziogintza eredu osoa. «Beti harremanetan gaude, ondo eramaten gara eta hortaz baliatzen gara». Marrazkilari idazle erlazioari dagokionez, idazlearen primatzea argi dakusa Jokinek, hala ere «gure artean planteiatu dugu erlazio hori alderantziz izatea, baina ni momentuz testuari zerbitzatzeko prestatu naiz. Nahi genuke testularia eta marrazkilariaren artean zerbait egotea, eta saiatzen gara, baina oraingoaz testua aurrea dator».

Elkarren arteko aritze honek beste fruitu bat ematekotan dago, Mitxelena guztiz ilusionatuta daukan proiektua hain zuzen: elkarrekin aritzea ume aurrean, bata marrazten eta bestea kontalaritzan kontu saioaren giroak zein inprobisazioak sortarazten duen kontakizuna osatuz, «nahiz eta oraindik justu-justu zer nahi dugun ez dakigun, baina badakigu joku atera dezaikegula formu la honi».

Espresiozalea

Teknika aldetik bestalde, ez du bere burua inolako klitxetan kasilatu nahi baina nonbait espresionismo aldera jotzeko joera konstanta genezake: «berez nahi nuke estilo espresionista xamar bat, baina ezin dut nerretzat bilatu ene egiteko modua ez bait da hala, nere marrazkera garbiegia da akaso».

Lan moldean, moduan, lanak behar duen denbora ematearen aldekoa da, «ez dakit motelegia naizen edo, baina marrazterakoan ez dut plazarik hartzen. Marrazteko prozesuan, irakurketak nahiz marrazkiak nola behar duen izan pentsatzeak askoz ere denbora gehiago ematen dit produkzioa berak baino». Kontzentrazio aldetik ere marrazkigintza Erreterriako Ikastolako bere plastika irakaskuntza baino exijentetagoa omen zaio. Lanak, enkarquak, berriz, banaka egiten ditu, bata bestearen atzetik.

Azkenik esan behar ilustraziogintzaren panorama urrundik ezagutzen duen artista honen hurrengo lanak Xabier Mendigurenekin —orain arte aipatu tandem aipatu duen bakarra— egin beharreko liburua dela. Honen segidakoa, berriro ere, Añorgarekin beste bat.

HOGEITABOSTGARREN ALEAREKIN BATEAN BERRIKUNTZA FRANGO

«Susa» betiko eduki eta erizpideen ildoan, funtzionamendu eta itxura berriaz

Azken garaietako gora beherak amaitu omen,
eta indar berriz datorkigu Susa.
Funtzionamendu mailan eman diren aldaketen
ondorioak, azken alean bertan isladatzen dira;
diseinu eta formato erabat desberdina eskainiz
eta jende gazte berriaren lanak ezagutaraziz,
baina beti ere ohizko eduki eta erizpideei uko
egin gabe.

Urteak eta aleak aurrera
Šusa' hogeitabost ga-
rren zenbakira iritsi da,
maiztasun gora behera handiz
izan bada ere, batzuetan mote-
lago eta besteetan biziago. Az-
ken ale honekin badirudi, bes-
terik ez bada, maiztasuna ga-
rantizatuta dagoela, Šusa'ren
funtzionamenduan izan diren
aldaketak zio. Urtearen hasie-
rarekin batera, Iñigo Aranba-
rrik koordinatzaile lanari heldu
dio, liburu argitaratze lanetan
eta aldizkariaren esparruan.

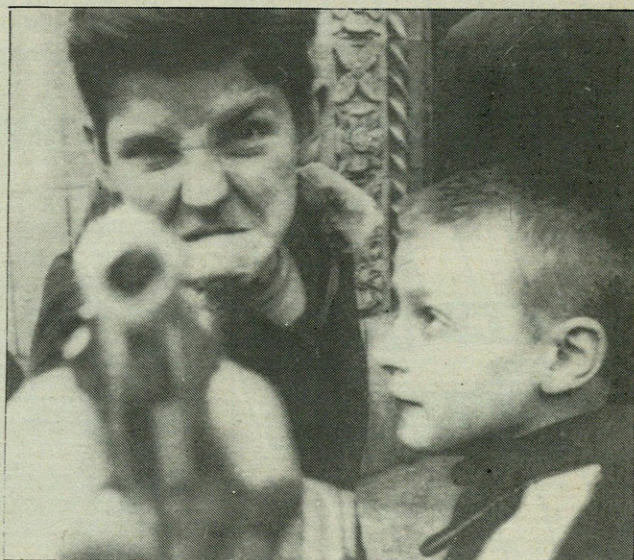
Aldaketak ordea ez dira he-
men amaitzen, jadanik kalean
den Šusa'ren azken aleak, le-
hen begiradan ikusten da alda-
keta frango izan dituela. Le-
hengo poltsikoan kabitzeko ha-
dina tamainuko aldizkariarekin
amaitu eta tamainuz handiago
den aldizkari eredu berriari
heldu diote susatarrek. Iñigok
argitzen digunez, «lehen go-
matua nahiko erabilgarria ba-
zen ere, testuek galdu egiten
zuten maketa aldetik, alde gra-

fikoa ere ez zen behar bezala
zaintzen, hitz bitan aldizkari
txiki batek planteatzen dituen
arazoak genituen. Orduan, eta
garai berriarekin batera forma-
to eta maketazio berri bat egi-
tea erabaki genuen, ahal be-
zain probetxo guztia ateratze-
ko».

Jende gaztearen lanak plazara

Halere aldaketak aldaketa,
Susak betiko edukiari, izpiritua-
ri, eusten dio. «Susaren izpiri-
tuak jarraitzen du. Betiko jen-
de ezagunaren ondora beste
jende berri eta gazteagoa hur-
bildu da. Susa, jende gazteak
bere lehen lanak argitaratu
ahal izateko asmoz sortu zen
eta gaur egun ere bide horreta-
tik dihardu».

Elkarriketa luze bat egin
diote Itxaro Bordari; erreferen-
tzieta berriz Beckett, Kadare
eta Balestrini aukeratu dituzte.
«Elkarriketetan normalean in-

ARTXIBOA

«Susa jende gazteak bere lehen-
lanak argitara ahal izateko asmoz sortu
zen eta gaur egun ere bide horretatik
dihardu»

teresgarri zaigun jendea hauta-
tzen dugu, berdin erreferentzie-
kin ere. Hizkuntza desberdine-
tako itzulpenak agertzea da
helburu». Literatur aldizkari-
en munduaren tonika azken urtee-
tan argitalpenen desagertzean
oinarritu izan bada, Susak be-
rrizatze saiakerari heldu dio.
«Egia da kuantitatez beheraka
doazela literatur aldizkariak;
desagertu eta berririk sortu ez.
Gogoz gaude ikusteko ea aldiz-
kari berriren bat sortzen den
edo; Susa berari ere egurra
emango badio ere, hau da izpi-

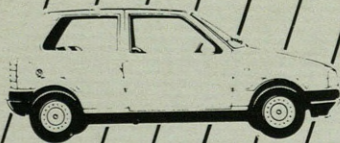
ritu gaztearekin datozen aldiz-
kariak behar dira, erreleboa
beharrezkoa da».

Hurrengo alea ere martxan
dagoela esaten digu Aranba-
rrik, «Susaren funtzionamen-
dua egokitu eta indartu dugu.
Orain arte eskusiboki koordi-
natze lan honetan inor aritu ez
bada ere, Susak liburugintzan
eta aldizkarigintzan hartu
duen gorputza ikusita, beha-
rrezkotzat jo dugu artikulazio
eraginkorrako bat sortzea».

L. AGIRRE

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

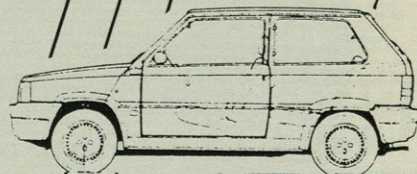

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SISLEY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía. 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUTZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.

GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63

TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRENTERIA

TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.

TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

FIAT

PIUNTAKO TEKNOLOGIA

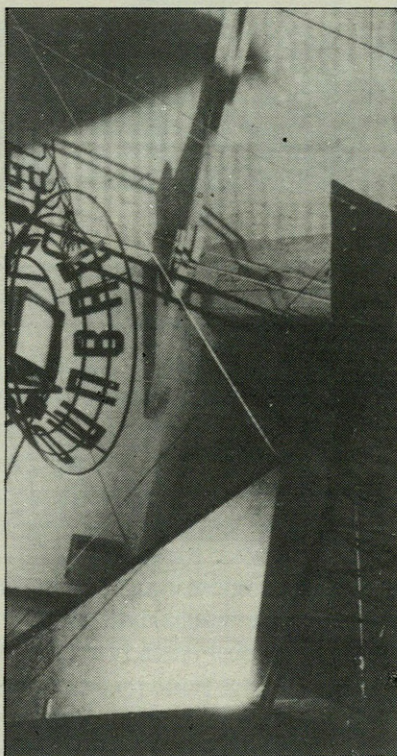
EKIALDEKO IRUDIAK «VIRTUEL-EUROPE» ERAKUSKETAN

Audiobisualaren azken emaitzak ikusgai

Gizartearen kritika garratza, nolabaiteko nihilismoa, ikonografia fazistoiden erabilera.... badira puntu amankomunak eta desberdintasunak ere Frantziako eta Ekialdeko herri batzuetako esperientzia «zinebideografikoak» erakusten dituen muntaia honetan. Esperientziaren jatorria eta lanen ezaugarriak dituzue segidan.

Antolatzailea Pierre Ponat-ek zuzentzen duen *Art Rencontres Internationales* izan da, azkeneko urteetan Frantziako lanak munduan zabaltzen saiatu den elkarte. Portugalen eta Veneziako Bienalean antolatu zituen erakusketak, bai eta *Médias d'artistes* Budapesteko Mucsarnok-en. Azken honetan oster, beste herri batzuetako lanak eraman ditu Frantziara, bertakoekin parekatzeko.

Sobiet Batasunetik Aleinikov anaiak ekarri ditu, Gleb eta Igor, bertako zinemagintza underground-eko «aita» gazteak (hogeitalau eta hogeitasei urte). Hasiera batean Mosku-ko inguru alternatiboan mugitu ziren eta beren aldiskari batek *Cine-Phanton*, izena eman zion mugimendu audiobisual autonomo sobietar osoari. Egun ezagunak dira eta Andy Warhol Fundazioak gonbitea luzatu die beren filmeak Ipar Ameriketako hamai-ka herritan erakusteko. Oso kasu desberdina da Gabor Bachman hungariarrarena. Arkitekto eta bideogile ezaguna, Studios Mafilm-eko arte zuzendaria eta museoetarako instalazio-antolatzailea. Bere instalazioan polizia bat eta Maiakovski-ren testua errezipitatu duen utopiko bat agertzen dira emakumezko baten inguruan jiraka. Alkoholismoa ere agertuko da geroago eta soinu-uan, txakur zaunka basatiak nahasten dira Ceausescuren diskurtso batekin. Azkenik *Retrovision* talde eslovenoa dago, Jugoslaviako egoera nahastuaren lekuko. Estatuko kultur sistemaren parodia gisa agertzen den Neue Slovenische Kunst (NSK)-ren bideo atala dugu *Retrovision*, ofizialtasunik ezean eragin nabarmena lortu dutelarik. NSK gustiz fenomeno yugoslaviar tipikoa dugu, ez bait da harritzekoa horrelako proposamen

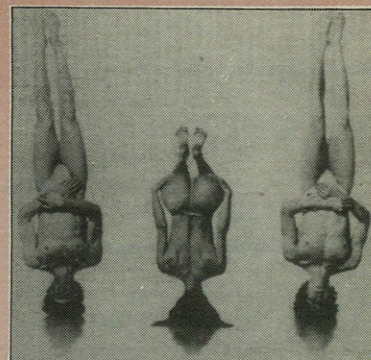

ARTXIBOA

«nazionalistak» egitea esolvenoa, serbioak, kroatak eta albanesak nahasian dabilzaten herrialdean. *Retrovision*-ekoek ez dute beren burua eskumuturrekotzat jotzen nahiz totalitarismoen ikonografia (nazia barne) erabili eta beren ustez konstruktibismoa, futurismoa, surrealismoa, etab. ez dira totalitarismoen benetako oposizioa izan eta beraz, eskubide osoa dute parodiak egiteko.

Instalazio interesgarriak benetan maiztaren 13rarte Parisen ikusgai egongo diren hauek.

J.M. HERITZ

ARTXIBOA

DANTZA TALDE BERRIA IPAR AMERIKETATIK

□ Estatu Batuetako unibertsitat ikasleek osatua da *Pilobolus* konpainia eta, orain artean, talde berriak sortzeko haztegia ere bai, *Momix* eta *Crownsnest Trio*. Azken emaitza, argazkian ikusten den *Iso* («I'm so optimistic»-en laburpena). Lau dantzari dira guztira eta music-hall eta gag kaustiko samarrak nahasten dituzte beren emanaldietan.

JAZZ ANTOLOGIA BERRIA KONPAKTOTAN

□ *The CBS Jazz Piano Collection* izenarekin atera da merkatura eta izenak dioenez pianojoleek eskeinitako jazz musika biltzen du hamabi diska konpaktotan. Urte askotan zehar egindako lanak (1921-1980) biltzen baditu ere, kritika ugari jaso ditu: CBS konpainiak zituen disken bilduma izatea, inolako erizpedirik gabekoa, Nat King Cole, Keith Jarrett eta beste asko ez sartzea. Zer entzunik ere badago hala ere, Lous Armstrong, Duke Ellington, Billie Holiday, Count Basie, Miles Davis...

TADJIKISTAN-EKO MUSIKA EUROPAKO MERKATUETARA

□ Dowlatmand eta Goltchereh izango dira Ocora konpainiak aterako duen Tadjikistaneko musika bilduko duen diskako kantariak, apirilaren erdialdean Parisen jaialdia eskaini zuten berberak. Errepublikak sobietarra dira egun Tadjik-ak baina Estatu subiranoa ere izan ziren X. mendean. Kantari biek, *ghidjak* musikatresnare eta *falak* kantu herritarra erabiliz, beren hizkuntza eta kulturari eutsi diotela erakusten digute.

Zinema

Zur eta lur

● **Always.** Steven Spielberg produzio mailan eskua sartu du honetan. Antzina eramandako pelikula baten remake dugu honako hau, garai haietan negarri eragin ziona eta horrexegatik berriro pantailatu nahi izan duena. Zeruetako gorabeherak, pilot baten desagerpena beste baten bitartez bizi dena. Filmea atsegina da eta oraindik ere nolabaiteko sexudun aingeruengan sinesten dutenentzako isotro fantastikoa.

● Woody Allen-en azkenengoa gaztalaniaz **Delitos y Faltas**, jatorriz 'Crimes And Misdemeanors'. Batetik Woody protagonista berriro, bestetik Mia Farrow (bere emaztea), eta argazki zuzendaria Sven Nykvist. Elementu bikainak. Nondik norakoak oster, gizartean ze leku daukan herriar umil, apal eta zintzoak. Gizarteak alde aurretik galdutzat ematen duena, galtzailea, 'looser'-aren mitoa darabilgu. Zintzoari kontrajarririk gaizkilea. Honi oster ekintza oro barkatzeaz gain miresten zaiolarik. Atara kontuak!!!

'CINEMA PARADISO'
ZINEMA ERREALISTA

Zuzendaria: Guiseppe Tornatore. **Aktoreak:** Philippe Noiret, Salvatore Cascio, Jacques Perrin. **Musika:** Ennio Morricone. **Argazkia:** Blasco Giurato. **Produkzioa:** Frantses-Italiarra. 1989. **Jatorrizko izena:** Nuovo Cinema Paradiso.

Moda batek aginduta telebistak telebistaz mintzatzen ari, egunkariak egunkariez, filmeak zineaz ari dira. Sugea bere buztanari kosk egiten ari.

Baina eskerrak filme honek zerbait gehiago dakarkigun! Italian zineak eduki duen inpaktoa, Euskadin taberneak daukaten heinekoa. Berton biltzen bait zen gizarte osoa. Hasieran noski abadeak markatzen zituen zentsuratu beharreko puskak, gero herri osoa biltzen zen eta garbi ageri zaigu urteen poderioz gizartean bertan egondako garapen eta aldaketa guztiak zelan isladatzen diren zinema 'Paradiso' aretoan. Alde horretatik zine italiarrak errealtismoari irmo eutsi dio eta Tornatore zuzendariak zintzo jarraitzen dio, horrelako ohiturazko paisaia hau marraztean.

Paregabea bere ehungarren rolean Philippe Noiret. Koitadua-ren paperean. Analfabetoaren paperean. Baina zineaz blai eta bere kalterako gehien hunki zezakeen istripuak jotzen duenean itsu. Hala ere, itsu izanik ere, sekulan ez du bizitza hain argi ikusi, bizitza versus filmeetako errealtatea. Errealtatea versus filmeetako errealtatea. Badaude nahasten dituztenak. Eta horietako bat gaztea, Philippe Noireten jarraitzailea, proiektionista. Pelikuletako istorioak jarraitzaileari hain zaizkio garrantzitsu, azken finean errealtatean ez dakiela maitatzen, edo gehiegi maitatzen duelako ote?

Paregabea Salvatore Cascio haur mukizu, zirin eta zistrina. Ekin eta ekin. Zirin osoa. Cascio Noiretekin bikote hunkigarria, bizitza osoan irauten duen istorioa.

Bukatzeke dialogo puska bat errepikatuko dugu. Noiretek 'Totori' agurtzean esandakoa: *Egiten duana egizak zinez.* Amodioz alegia. Baina esan ez ziona denetara (zina zein errealtatera) ez zegoela heltzerik.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Zine Dokumentala

● Gipuzkoako herri ezberdinetan zine dokumentalaren munduko estreinuak egingo dira maiatzan zehar, Cinemediaren laguntzarekin. Hego Ameriketako xomorro kaltegarri bat, Ukrainako lur, musika eta kantuak, Israelen egindako mosaikoak, Siberiako melodiak, Lisboako museo eta jardinak, basamotuko antilopeak eta beste hainbat gairetan oinarritutako filmeren estreinaldiak aukera ederra emango digu inguru horietako berri jasotzeko, eta behar baino garrantzia eta oihartzun txikiagoa ematen diogun zine dokumentalaren puntako lanak dastatzeko.

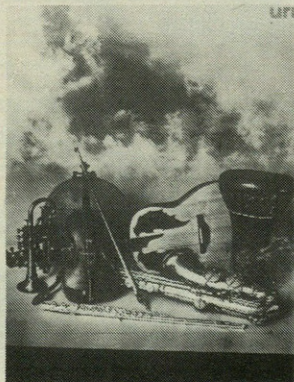
Donostian aurreko astean eman ziren dokumental guzti hauek, bost egunetan banatutako egitarauan; Zumarragan maiatzaren 14tik 18ra bitartean pantailaratuko dira Legazpi eskolatan, arratsaldeko 8retan; Azpeitian berriz 21etik 25era bitartean, Enparango Dorre-Etxean eta azkenik Arrasaten 28tik ekainaren 1era, Amaia antzokian.

Musika

Kontzertuak

● Iparraldean, barnekaldeko kultur elkarteek bultzatuta, **Iparrock 90** txapelketa antolatu dute; lau ekitaldiz osatua, finalerdietako lehena maiatzaren 7an egin zen Ezpeletan. Bigarrena Donibane Lohitzunen egingo dute larunbatez, hilak 18, eta azken finalerdia Iribarnen burutuko dute. Finala, saio hauetan hoberen erizten dituzten 6 taldeek jokatuko dute ekainaren 29an, Aiherran. Kontzertu guzti hauek grabatu egingo dituzte, gero euskal irratietatik ezagutzera emateko.

● Maiatzaren 12an **Tahures Zurdos** taldeak Barçelonako Zeleste aretoan kontzertua eskainiko du, gaueko 10etatik aurrera.

● **Delirium Tremens** taldea Abadiñoko probalekuan izango da hilaren 18an, ostiralez, gaueko 11ak aldera. Hurrengo egunean berriz, hilak 19, Urretxuko frontoian eskainiko dute kontzertua, gaueko 11etan.

Antzerkia

Antzezkizunak

● **Goloka** antzerki taldeak *Arabiarr kalejira* kale antzerkia antzeztuko du Altzan maiatzaren 12an, eguerdiko 12tan hasita.

● Donostian baita eta aurrekoaren ordu berean, **Bihar** taldeak *El unicornio azul* lana taularatuko du Larratxoko plazan.

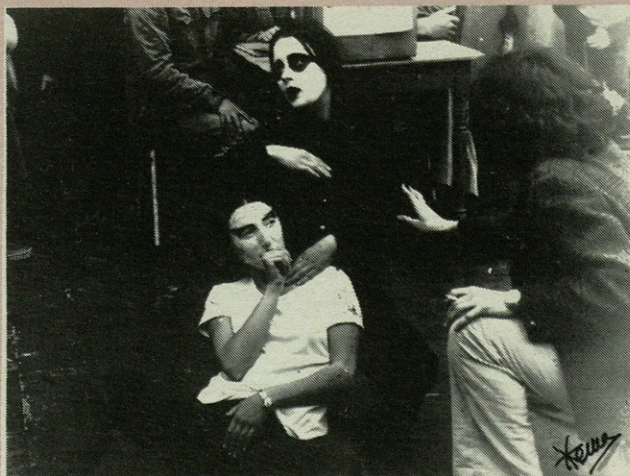
● **Tunantes del Norte** taldea *Cirio* obrarekin etorriko zaigu hilak 12 betetzean, Intxaurrondoko kultur etxean arratseko 7,30etan.

● Haur jaialdia iragarri dute hilaren 15erako Donostiako Txofre enparantzian; bertan izango da **Kukubiltxo** taldea *Umeak gara eta zer azken lanarekin*, arratsaldeko 3,30etan.

● Donostiako Okendo kaleko REMen **Hika** taldeak *...alpargatak euria ari duenean* antzezlan taularatuko du maiatzaren 16an, goizeko 11etan. Ondoren **Sebastopoleko titiriteroak** haur jaialdia alaituko dute. Toki berean baina hilaren 18an, **Kukubiltxo** taldeak *Orreaga* txotxongilo ikuskizuna eskainiko du goizeko 11etan.

● **Koldo Amestoy** Iparraldeko kontararia gira luze-zabala burutzen ari da maiatzean. Hilaren 16an Pasaiko Udal Euskaltegian izango da; 14ean Barakaldon eta 18an Zornotzan.

● Lasarteko Institutoan 3. BBBko euskara taldeko antzerki taldeak *Gastinbeltzaren karabina* taularatuko du hilaren 11ean, gaueko 10etan Michelingo polikiroldegian.

Kantagintza

● Euskal Kantu Txapelketak Gipuzkoan antolatutako **Haur kantari txapelketa 1990** azkenera heldu da. Apirilaren 8an eta 22an kanporaketak egin ondoren, maiatzaren 12an jokatuko da Oiartzunen finala.

HAUR KANTARI TXAPELKETA

● Apirilaren azken igandean Zuberoan Euskadiko **Haur Kantari Txapelketaren** azken finalerdia jokatu eta ekainean Donibane Lohitzunen egingo den finalerako dena prest dago. Zazpi herrialdeetako ordezkariak jada aukeratu, aipagarria da aurtien estraineko aldiz egiten den Haur Kantari Txapelketa honek Iparraldean izan duen arrakasta, ehundaka haurrek parte hartuz.

Bertsoak

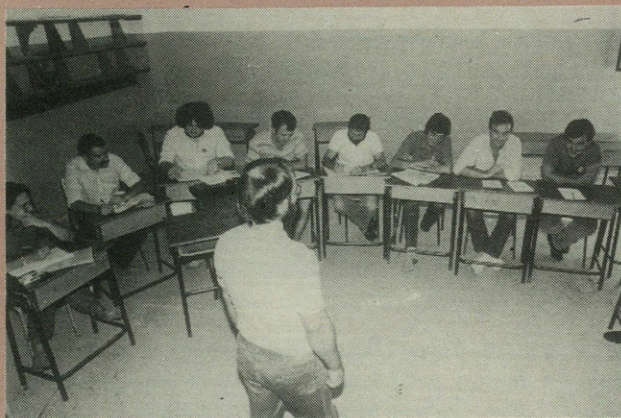
Plaza saioak

● Maiatzaren 5ean hasi ziren Bilboko **Arenaleko kioskoan** Santutxuko Bertsolari Eskolak urtero antolatu ohi dituen bertso saioak. Ekainaren 2a bitartean, larunbatero eguerdiko ordu batetan arituko dira bertsolari ezberdinak. Maiatzaren 12an Sebastian Lizaso, Areitio, Peñagarikano eta Mañukortari tokatuko zaie txanda.

● Maiatzaren 12an, larunbatez, **Gaztelun** bertso jaialdia antolatu dute gaueko 10etatik aurrera. Bertsolariak Imanol Lazkano, Sebastian Lizaso, Euskitze eta Andoni Egaña izango dira.

BERTSO AFARI TOPAKETAK BERTSO ESKOLEN ARTEAN

Hiru hilabetetik behin bailaren arteko bertso eskolen afariak ospatzeko helburua agertu du EHBeko Gipuzkoako Batzordeak. Apirilaren 23an Ordizian egin zen Goierri eta Zumaiako eskolen artekoa; kostaldeko bertsolari guztiak azaldu ez baziren ere, giro aproposa bilakatu zen afalostean. Mahai punta batetik bestera bertsoak etorri hala botatzen zituzten beraien sendotasuna eta errezasuna azalduz.

Ekaina aldera Hernani eta Oiartzunen artekoa egiteko erabakia hartu zen joandako bileran, eskola bakoitzak lau bertsolari eramana ordezkarik gisa, bi laguntzailerekin. Jarraitzaileek ere izango dute bertara joateko aukera, animatzaile bezala egokiak gerta daitezkeelarik giroa berotzeko.

Topaketa hauek bapatekotasuna mahai gainean erakustea ondorioztatuko dute; afalosteko giro hori bertsoak botatzeko zein dastatzeko momentu hoberena gertatzen da. Bertso eskolek zer nolako emaitzak eman ditzaketen frogatzeko aukera ezin hobea dute afari sorta honetan.

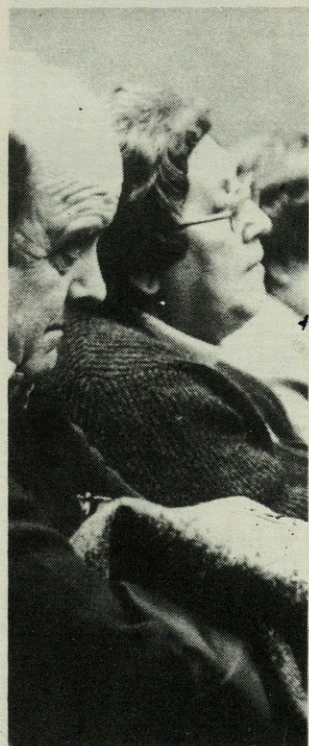
Bestalde, lehen afalostetan sortzen zen giroa berpizteko asmoa ere izan dute antolatzaileek; baita plazan kantatzeko aukera handiegirik ez duten bertsolari gazte asko bapatean jendartean has daitezen.

BOTA PUNTTUBA

● Hilaren 13an eta **Gaztelun** bertan, herriko jaiak direla medio, herri bazkaria antolatu eguerdiko 2,30etarako. Bertan izango dira Manukorta eta Lazkao-Txiki bertso giroan.

● Akerra Gaztetxeak eta Bota Punttubak antolatutako, maiatzaren 13an bertsi saioa iragarri dute **Usurbilen** gaueko 10,30etan hasteko Andoni Egaña, Euskitze, Mañukorta eta Jon Sarasua bertsolariekin.

● Beasaingo Usurbe zinemakian bertso saioa egingo dute maiatzaren 18an, ostiralez, gaueko 10,30etatik aurrera. Sebastian Lizaso, Mikel Mendizabal, Iñaki Murua, Lazkao-Txiki, Anjel Peñagarikano eta Millan Telleria bertsolariak iragarri dituzte.

Artea

Betaurrean izatekoak

● Artelekun, Donostiako Martutene auzoan, **Vicente Ameztoy** margolariaren *Karne & Klorofila* bilduma-erakusketa zabalik dago maiatzaren amaite artean.

● Iruñeko Pintzel erakustaretan D.Tamayoren *Linboan olbetan* bilduma ikusgai egongo da maiatzaren 25a bitartean.

● Getxoko Arte Galerian Al-berto Ramirez barakaldotarraren oleo eta margoen erakusketa ikusgai izango da maiatzaren 19a bitartean.

● Maiatzaren bukaera arte **Naturalmente** erakusketa kolektiboa zabaldu dute Trayecto Galerian Gasteizko areto honen lehen urtemuga ospatzeko, hamaika artista arabar gazteren lanak bilduz.

Dantza

Ikuskizunak

● Maiatzaren 11tik 19ra dantza eta soinu tresna herritarrei buruzko **argazki erakusketa** zabalik izango da Bilboko Barrainkua udal erakustokian.

● Maiatzaren 13an, igandez, Euskal Dantzen Ikuskizuna egingo dute Bilboko Campos antzokian.

● Maiatzaren 14tik 17ra bitartean Herritar soinu tresnak eta bere musikei buruz **solasaldi-entzunaldia** egingo dute Bilbon, Bidebarrietako udal liburutegian. Ikuskizun guzti hauek maiatzaren 20an Bilbon egingo den **Dantzari Egunarekin** lotuta daude.

● **Maiatzaren Dantzan** martxan dago jadanik. Hilaren 11ean *Martina Graham Dance Company*ren estraineko saioa taularatu zuten Donostiako Victoria Eugenia antzokian, eta 12an ere beste koreografia batzuek landuko dituzte talde estatu batuarak. Ondoren *Momix Dance Theatre* etorriko da, hilaren 18-19an. Archipel Sud belgiarrak 20an, *L'Esquisse* 25-26an eta *Bikote Gaua* 27an.

Hardunaldiak

Euskal Astea

● Groseko ikastetxe, instituto, AEK, Kimuak eta Oken-do Kultur Etxeak antolatutako Euskal Kultur Astea egingo dute maiatzaren 14tik 19a bitartean Donostiako auzune honetan.

Ekitaldien artean zine emanaldiak (hilaren 14ean 'Purpura kolorea', 15ean 'Kalabaza tripontzia', 16an 'Victor edo Victoria', 17an 'Jeremias Johnson' eta 18an 'Arka galduaren bila') iragarri dituzte Kultur Etxean arratsaldeko 5.30etan. Baita bideo emanaldiz lagundutako hitzaldiak, haurrentzat jaialdi ugari antzerki saioz osatuta (15ean Kukubiltxo taldearekin, 16an Hika taldearen antzezkiak eta Sebastopoleko titiriteroak...). Ez dira faltako herri kirol ikuskizunak haurrak protagonista direla, xake simultaneo eta mahai jokorik ere izango da, eta dantzaldiak ere iragarri dituzte, ostiralean Izadi taldearekin eta larunbatez Lisker-ekin.

Aukera zabal antzekoa bezar, gazteengan eragin nahi duena euskararen erabilpena sustatu eta ahal adina kalera-tereko.

Astia

Oporraldiak

Uda Gaztea

Uda heltzeaz dago eta prestaketa batzuek egiten hasteko une egokia izan daiteke. Gazte taldeetan opor-erakundeak emateko hautabide bat lan kanpamendutara joatea dateke, gizarte izaerako proiektu batean lan eginez. Izen emateko presak ibili beharko duzue, normalki data hauetan amaitzen bait dira epeak.

Beste aukera *au-pair* gisa beste herrialde batetara joatea litzateke. Nahi duzun hizkuntza ikasteko proposa, diru apur bat irabaziz; etxeko lanak egin edota haurrak zaintzearen truke, noski.

Eta bidaiatzea gustoko baduzu, gazte jendeak beren poltsiko sufrituen neurriko bidai merkeak egin ditzazke, toki egokira joanez gero informazio bila. Karnet sorta zabala ere badago, aterpetako sarrerak zabaldu eta hainbat kontzeptu merketzen dituztenak, baliagarriak oso. Kontua mugitzea da, bila aritzea, aukerak ugariak bait dira.

GASTITXARRAKO HAITZAK

Luzaidetik Ibañetako mendatera igotzerakoan, 59. kilometroan, harritzko ertz multzoa ageri da gainekaldean, mendiaren hegalarren erdikaldean tente eta uholde-aurreko mamuen bizkarrezurra antzera. Errepidean aparkaleku txiki bat dago, eta zubi txikiaren parean kaminoa utzi eta eskuinera bidezidorrari jarraituz haitzen behekaldea inguratzen da. Hegoaldeko ertza, Harrozkedun, zerraren ahoaren modura ebakia, harrigarria da duen erabateko molde geometrikoagatik; hurrengoak berriz, Harrihegatz, goxoagoa, tiburoi baten hegalarren itxura du gainekaldean. Hirugarrenak, legartzazko bi bidez inguratutik, Harriuntur izena du. Erdikaldean, irtenune izugarri bat du gailur aldera, labana ahoaren antzeko harri zapala bertikalean goratuz. Gandor hauxe bakarrik da 630 metroetatik gora egiten duena. Gainera, toki honetatik aurrera errazagoa egiten da, kalitate oneko haitzarekin eta goi-mendiko itxura emanaz. Azken bi ertzak, motzagoak, zer aipatu gutxiago dute, ez bada iparraldenean arrakala baten gainean dagoen kandela polit bat.

Beheko bidezidorrari jarraitu behar zaio Gastitxarrako paisaiaren amaiera adierazten duen gandor belartsu handiraino, eta gainekaldera jotzen duen bidea hartu ezkerretara. Behin kandela berezi horren parera iritsitakoan, 650 metroan, ezkerretara hartu erlaitzeko bidezidor bat kandelaren oso gainetik igaroz, erdiko ertz handiaren eskuinaldeko lepo batera heltzen dela. Eskalada labur eta erreze batez, haitz artetik mutur izugarri honetara iristen da. Hurrengo lepo txikiraino jarraitu eta han bidezidor bati segiz pasabide zabal batetik eskuinera igo, erdiko ertzaren gunerik goreneraino, 726 metroan. Pendiz belartsu eta labanak dituen arren, hegoaldeko sakanetik jeisteko esango genuke; nahi izanez gero, bide berdinetik ere itzul daiteke, guztira ordu térdi inguruko txangoa eginez.

KEPA MAULE

Mendi ibilaldiak

● Arrasateko **Besaide** mendi taldekoak Itxusiko Haitzetara egingo dute txangoa maiatzaren 12 eta 13an, Senperen Herri Urrats ospatzen dela eta.

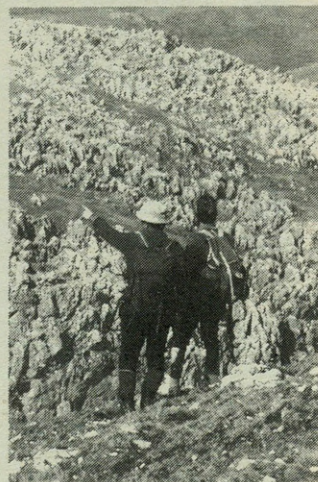
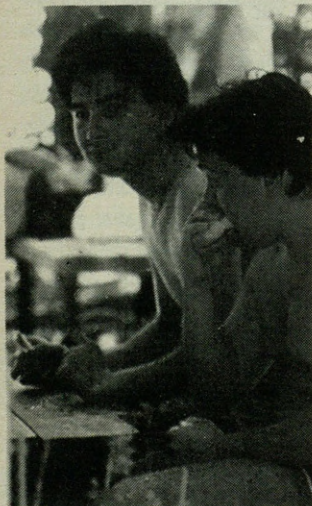
● Sakanako mandigoizaleek Urkiaga-Orreaga zeharkaldia iragarri dute maiatzaren 13rako, goizeko 6tan irtenda.

● Maiatzaren 13an Elkartea Eguna ospatzen dute Durangoko **Tabira** mendizale taldekoek.

● Laudioko **Goikogane**, Amurrioko **Mendiko Lagunak** eta Orduñako **Txarlazo** mendi taldeek Intzeko-Torrea burutuko dute maiatzaren 13an.

● Aretxabaletako **Murrukixo** mendizale elkarteak Elizabarri garbiketa egingo dute maiatzaren 13an, ondoren Otxola-Zelaira abiatzeko.

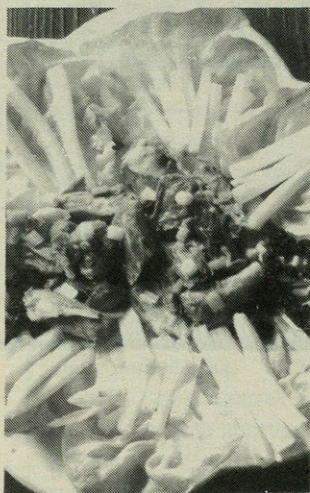
● Donostiako **Aitzarte** mendizale elkarteak Bakedano-Urederrako Zirkoa ibilbidea antolatuko dute maiatzaren 13rako.

O sasuna

Elikadura

IDI IZATZA ENTSALADAN

Besperan idi izatza zatikatu, zati guztiak elkarrekin lotu eta gazitako ur hotzez betetako ontzi haundi batean sartu. Ontzi hori irakiten utzi 5 minututan, eta bitartean azenarioak eta kipulak zuritu. Okela uretatik atera eta barazkiekin batera irakiten dagoen ur gazitara bota, marmitarra; beharrezko balitz kendu aparta. Belartxo sorta gehitu piperminarekin batera. Hiru ordu luzetan utzi egosten, eta ondoren saldan bertan utzi okela hozten. Hurrengo egunean, mahaspatsak ardo zuritan sartu, frantziar kipulak txiki-txiki egin, apioa garbitu eta zatitu; bolako gazta 2 zm. luzeko makiltxotan zatitu eta uhaza garbitu. Okelari ura kendu, zatiak banatu eta entsaladeran jarri opioa, mahaspatsak eta gaztarekin. Binagreta saltsa prestatu, entsaladerara bota eta nahastu. Uhaza orriak plateretan banatu eta nahasketa hauen gainean zerbitu.

GOSARI EGOKIA ELIKADURAREN LEHEN LEGEA

Dietetika eta nutrizioan adituak direnek diotenez, oso gaizki gosalitzen omen dugu. Korrika eta presaka irentsitako kafesne soil batekin konformatzen gara (sarri ezta horixe ere), edota desgarraian hartutakoogitarteko ikaragarri batez ematen diogu hasiera egunari.

Gosariaren garrantzia ezinbestekoa da, bera baita eguneko lehen jatordua. Askotan nekeza eta ia ezinezkoa zaigu pertsona helduoi geure ohitural aldatzea, baina oso garrantzitsua da geure seme-alabei gosariaren balioaz heziketa ona ematea.

Normalean hiru jatordu egiten ditugu egunean, eta euskaldun petoak zera egiten du, asko bazkaldu, asko afaldu eta apenas gosaldut. Baina kontutan izan behar dugu gosariak ordu askotako baraua hausten duela; loaldian gaudela gorputzak bere martxari jarraitzen dio (bihotza, tenperaturaren mantentzea, arnasketa...) eta prozesu horiek guztiek energia behar dutenez, gorputzak bere erretserbetara jotzen du. Horregatik komeni da eguneko lehen jatordua ongi egitea.

Zenbait ikerketek erakusten dutenez, eskolara gosaldut gabe joaten diren haurrek ahalmen fisikoa, indarra, kontzentrazio gaitasuna eta abarrak murriztuak dituzte goizean zehar. Laneko istripuak ere askoz ugariagoak dira lanera gosaldut gabe joan ohi diren langileen artean.

Honenbestez, aipagarria da gosaritan azukrea, gantza eta proteinak proportzio egokian egon behar dutela; esnea, yogurrak, gazta, ogia, zerealak eta fruitu freskoak oso gomendagarriak dira eguna behar bezala hasteko. Ez gara damutuko gero.

E.MINTEGI

Osasunaren ardura

AURPEGIKO MANTXAK ETA LASERRA

Ukazina gertatzen da ardo beltz mantxak edo Oportoko ardoaren mantxak bezala ezagutzen dire orbainek aurpegia dezente itsusten dutela. Horrelako orbainak dituzten pertsonak itxaropen handia jarri zuten laserra larruazalean erabiltzen hasi zenean. Eta itxuraz, laserrak tratamendu oraindik ere eraginkorreragoa eman dezake.

Odolez betetako kapilarrek dermisean pilatzen direnean agertzen dira ardo koloreko mantxak. Larruazaleko geruza artean kokatzen dira, 1-2 mm. tako sakoneran. Orain urte batzuek laserra erabiltzen hasi ziren honi aurre egiteko, kapilar anormalak suntsituz. Tratamendua eraginkorra bazen ere, larruazaleko geruzetan sortzen zen berotasunak arazoak ekarri ohi zituen (puslak, zikatrizak...). Dirudieenez, ikertzaileek arazo hauek konpontzea lortu dute, diseinu berriko laser baten bidez, zeinak eragin arinagoa omen duen. Ondorioz, laser izpiak azalera askoz ere hedadura handiagoan iristen dira, eta honek asko gutxitzen du larruazaleko goi-geruzetan sortzen den berotasuna. Laserra enfokatua dagoen arren, pigmentu desitxuratzalea duten geruzetara iristen denean sortezaziko dituen orbaiank eta lesioak askoz ere txikiagoak izango direla uste da.

JABIER AGIRRE

ANTZA

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

HONA GURE

INPRIMATEGIA

*Mundaiz bidea, z/g
20012 DONOSTIA
Tel.: (943) 274711
(943) 274721*

Herri Urats

*Herriak Hizkuntza,
Hizkuntzak Herria!*

Maiatzaren 13^{an}
SENPEREN

Ikusitakoak ikusita

Terranovako andre gaiztoa

Udaberriko azken euriteek telebista autonomikoen elkar-lanaren beste fruitu baten berri ekarri digute, uraz blai ekarri ere. 'Terranova' izeneko tele-sailean euskaldunen istorio bat kontatu arren, ETB da parte-hartzerik txikiena duen telebista, gehiena kataluniarrek dute-larik, % 50a TV3k eta %18a Zinema Katalanaren Institutok. Aurrekontua osatzen duten 225 miloi pezeta ekoizle handien (ipar amerikarrak eta ipar europarrak) mahaitik erortzen diren apurrak dira, baina eremu latz honetan kalitatezko zerbait egiteko abagarrunea eman lezake.

Berezko hizkuntza duten hiruherrik ekoiztutako pelikula galegoz, katalanera eta euskeraz bikoiztuko dela iragarri dute, alegia, egin gazteleraz egingo da. Hemendik kanpoko aktore-aktoreen ondoan, lau atal izango dituen telesail honi ikutu berezia emango diote, dudarik gabe, EITBko zuzendari ohiairen urdindutako adatsek. Seguraski, 'euskal zinema' munduko zinemen kapitainik gehienak izango ditu, oraingo hau Luis Iriondoren hirugarrena bait da.

Gaia, euskal zinemakoa berau, amodioa, emakumea, itsasoa... Guerra Garridoren nobela batetan oinarriturikoa. Emakumezko munduan ama goxoak ala andre gaiztoak baino ikusten ez dituenak jakin beharko luke itsasoa ez dela andre gaiztoa.

R.M. MARTIN SABARIS

Airean erantzun

Mikel Olaziregi: «ETBk Terranovátelesailen ekonomikoki baino ez du lagundu»

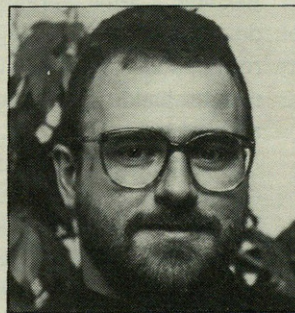
'Terranova' izeneko telesail berria ekoiztuko du ETB-k koprodukzioan. Dagoeneko ari dira grabaketan Pasai San Pedron; Mikel Olaziregi telebistako programazio zuzendariak kontatu dizkigu proiektu honen nondik norakoak.

ARGIA.— Zein istorio kontatuko du Pasaian eta Terranovan grabatzen ari den telesail honek? Raul Guerra Garridoren 'La mar es mala mujer' nobelan oinarritzen da, ala?

Mikel Olaziregi.— Barku batean lan egiten duen patroibaten istorioa kontatzen du. Patroi hori bizitzaren malda beheran doa eta lagunen artean badauka gazteago bat erreleboa hartzen ari dena... bai profesional aldean, bai maitasunaren arloan. Bada hor metafora bat ere: bere obesioa dela bakailo mitologiko bat arrantzatzea, eta hortik doa.

A.— Telesail bat egiten hasita, nolaz aukeratu zen istoria hori?

M.O.— Oso gertutik ikutzen gaituen gaia da, arrantzaleak, marinela, eta gure historian eta bizitzan, itsasoa bezain gertu daukagun istorio bat dela. Eta bueno, egia esateko proiektua etorri zitzaigun Ferran Llagosteraren eskutik. Bera, pelikularen zuzendaria, itsasoaren gaiaz maiteminduta dago, 'Gran Sol' pelikula ere berak zuzendu zuen, eta bere

eskutik etorrita Kataluniako telebistak interesa zeukanez, posible zen planteatzea telebista autonomikoen federakuntzan.

A.— Orduan, proiektua ez zen Euskal Telebistan sortu, ez federakuntza horretan?

M.O.— Ez, proiektua Ferran Llagosteraren eskutik etorri zitzaigun ETBra. Batera egin zituen proposamenak Katalunia eta Galiziako telebitetara. Promotorea bera izan dela esan dezakegu.

A.— Badirudi ETBk ekoiztutako telesaila izango dela eta filmaketa ere Pasaian eginga, baina berez koprodukzio bat da hau, eta hor Euskal Telebistak du parte-hartze proportziorik txikiena. Zergatik hori?

M.O.— %50a Kataluniarrek

dute, eta geuk %8a. Hasieran hau planteatu zen federakuntzan telebista guztien koprodukzio bezala, eta hori da guri dagokigun portzentaia. Nondik ateratzen den? audientzia potentzialaren arabera. Esate baterako gurea bi milioi ingurukoa da, Katalunian berriz 14 milioikoa. Zifra hauen arabera-koa da partehartzea.

A.— Gainerakoan zein neurritan dago proiektu hau Euskal Telebistari lotua?

M.O.— ETBren aportazioa ekonomikoa bakarrik da. Aktore euskaldunak badira, eta beste zenbait langile ere bai, baina telebistatik aparte. Bestetik, bertan grabatu da, Pasai San Pedron. Terranovan ere izan dira. Esan daiteke sanpedroz betetako istoria dela, San Pierren deituriko irla batean ere badira eszenak eta... Teknikariak gehien bat kataluniar-rrak izango dira, zuzendariak berak eskatuta. Guri eskaintza iritsi zitzaigun eta onartu egin genuen.

A.— Pentsatzen dut, erdaraz errodatuko dela eta ondoren bikoiztu. Noizko emango duzue?

M.O.— Bai, hala da. Lehen emanaldia euskaraz izango da. Esan didatenez bukatuta egongo da abendurako. Orduan, urtarrila haseran edo ikusi ahal izango dugu.

A.— Zer meritu izan dezake teleserie honek ikuslea erakartzeko?

M.O.— Nik uste batez ere guri gertu geratzen zaigun mundu bat dela, eta hor istorio pertsonal bat dago, dramatizazioa. Garai batean esaten zen 'sistema verite' edo halakoren bat.

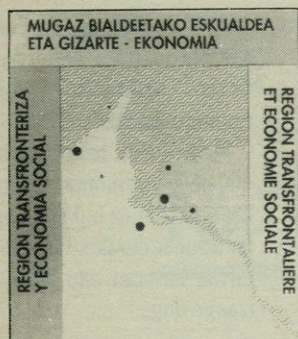
A.ETXEZARRETA

IZENBURUA: REGION TRANSFRONTERIZA Y ECONOMIA SOCIAL.

EGILEA: ASKOREN ARTEAN.

ARGITARATZAILEA: GEZKI INSTITUTUA — EUSKO JAURLARITZA.

EHU-UPVren barruan bada Gezki izeneko institutua, Gizarte-Ekonomia eta Zuzenbide Kooperatiboari buruz aritzen dena. Instituto horrek, kooperatibak eta Gizarte-Ekonomiaren inguruko gaietaz urtero ihardunaldiak antolatzen ditu, eta iaz Baionan egindakotik sortu da oraingo liburua. Mugaren inguruko problematika eraman nahi izan zuten gai bezala, eta formulazio ofiziala hauxe izan zen: «Mugaz bialdeetako eskualdea eta Gizarte-Ekonomia». Hizkuntza ofizialak frantsesa, espainiera eta euskara izan arren, parte hartze ia guztiak (bakarra salbu) erderaz egin ziren.

Txosten eta komunikazio gehienek aipatutako b gakiak jorratzen dituzte: batetik, mugaz bi aldeetako kooperazioa; eta bestetik, kooperatibismoaren fenomenoa (Gizarte-Ekonomia).

Lehenean, European duden jakitun nagusietakoak bertaratzea lortu zuten: Ri-

naldo Locatelli, Charles Ricq... Italiarrak Europako Kontseiluak gai horretaz onetsitako akordioa hartzen du gaitzat, eta frantziarra mugaldeko langileen arazoan konponbideak bilatzen saiatzen da. Gai beraren inguruan, bertako unitate irakasle bik lan bana aurkezten dute. Batetik, Josefina Rubiok Iparraldeko muga-langileen artean egindako inkesta baten emaitzak eskaintzen ditu. Bestetik, Carlos Fernández de Casadevante-k Europaren erradiografia egiten du mugaz bialdeetako kooperazioari buruz.

Oso interesantea da ihardunaldi hauetan Iparraldeko bertako jendearen ahotza, kantitatez eta kalitatez, batik bat kooperatiben gaiaz. Ramuntxo Camblong-ek Iparraldeko eta Estatu frantseseko enpresa kooperatibetaz dihardu. Arrasateko esperientziaren mintzo da J.-P. Itubide. Bernard Hirriart esperientzia

konkretu batetaz ari da. Badira lan gehiago bilduma mardul honetan baina guztiak hemen ezin aipa. Eusko Jaurlaritzaren ordezkariak ere badute hitza tartean.

Gaiotaz datu bilketa harriagarria ematen du liburua beraz, aitzindaria den modu berean kontsulta liburu ezinbestekoa ere izanik.

ALDIZKARIAREN IZENA:

ELE.

EZAUGARRIAK: 6.

ZENBAKIA. 1990KO

APIRILA. AEK-REN

IRAKASLE ESKOLAREN

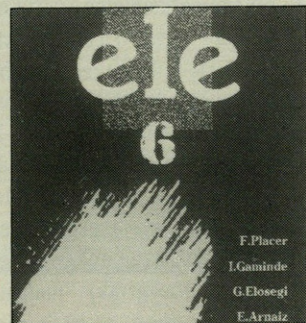
ALDIZKARIA.

Ez da denbora luze joan AEKk argitara ematen duen «Ele» aldizkariaren 5. zenbakia agertu zela orrialdeotan eta hara non, ia konturatu orduko, hurrengo ere eskuartera iritsia zaigu.

Aldizkari honen seigarren sei artikuluk osatua dago. Sinaduren artean dago-

neko ohizkoak direnak, hala nola Iñaki Gaminde, Gaizka Elozegi, Pello Jauregi eta Gotzon Lobera, eta baita aportazio berriak ere, Felix Plazer eta Edu Arnaizenak hain zuzen ere.

Zuzperketa soziokulturala aztertzen du lehen artikulua Felix Plazerren eskuatik, SSKren eta euskara-irakaskuntzaren arteko harremanak ikusi eta zehaztuz.

Iñaki Gamindek, ohi dueenez, hizkuntzari lotutako artikulua eskaini digu, oraingoan Bizkaiko sozietatiboari buruzko datuak azalduz, beronen erabilera zertan den eta herri ezberdinetako bariantak aipatzen dituela.

Hirugarren eta laugarren artikulua elkarloturik datozela ematen du: batean Gaizka Elozegi hizkuntza mintzatuaz jarduten badu, hizkuntz eskoletan eta kaleren erabiltzen diren arteko ezberdintasuna ikusirik bien arteko jauzia estutu nahirik, hurrengoan Edu Arnaizek entzumenaren balioa azpimarratzen du, hizkuntz eskoletan erabiltzeko ariketak eskeiniz bide batez.

Boskarren artikuluan Pello Jauregi AEKn askotan aipatu izan den gaia dakargitu: euskara ikasteko talde forzatuen ordeztu, talde naturalen beharra, alegia, berezko harremana duen jendea-

Puntako argitalpenak

(Baionako «Zabal» liburutegian emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Euskal Herrian bizikletari», Pierres Aintziart. Maiatz.
- 3.— «Iparraldeko orduak», Joseba Sarrionaindia. Elkar.
- 4.— «Aien ahula», Daniel Landart. Elkar.
- 5.— «Gillentegiko Gillen», Eñaut Etxamendi. Gipuzkoako Kutxa.

OROTARIKOAK

- 1.— «Lezo Urreiztieta», Martin Ugalde. Elkar.
- 2.— «Euskararako Hiztegia», Adorez II.
- 3.— «Baga Biga», Gipuzkoako Ikastolen Elkarte.
- 4.— «Kuxkux 6», Elkar Taldea. G.I.E.
- 5.— «Bertsoz bertso», Elkar.

ren integrazioa taldean, ka-
lean ere berezko lotura
izango dutelarik klasez kan-
po.

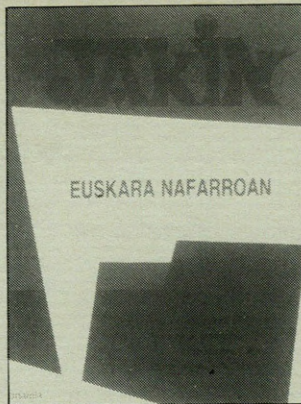
Azkenik, Gotzon Lobera
itzultzaileak erdarazko zen-
bait hitz korapilotsuen itzul-
penerako proposamen ze-
hatza egiten du, hitz hauen
itzulpenetan ematen diren
ezberdintasunak berdindu
asmoz.

ALDIZKARIAREN IZENA:
JAKIN (EUSKARA
NAFARROAN).
EZAUGARRIAK: 56.
ZENBAKIA. 1990KO
URTARRILA-OTSAILA.

Kostata bada ere, badiru-
di «Jakin» osasuntsu ari dela
bere aldi berriaren hastape-
netan. Bulego aldaketez
gain, hil hilabetez behin ar-
gitaratzera pasatzeak lan

haundiak erakarri dizkie
taldekoei —Torrealdairan
itzultzea ere tartean da—,
baina erakutsi ohi duten ke-
mena ezagututa, dudarik ez
goitik eutsiko diotela apostu
berriari. Aurtengo lehenen-
go zenbaki honen edukia
dossierrean eta beste bi arti-
kulutara mugatzen da, inte-
res haundikoak guztiak.

Artikulu solteetatik hasi-
ta, Joxe Azurmendiren saio
luzea aipatuko dugu aurre-
na. Jünger EHU-UPVn *ho-*
noris causa izendatu zute-
nean idatzitako urjentzi-
azko haren segida da orain-
goa, eta hartan bezala hala-
ko jatorri ideologikoko idaz-
lea hautatzeak unibertsita-
teari eta gizarteari buruz
izan ditzakeen konnota-
zioak eta ondorioak tarteka-
tzen ditu azterketan zehar.
Ematen du ordukoak biztu-
ta, dokumentazio lan sako-
nagoa egiteko interesa sor-

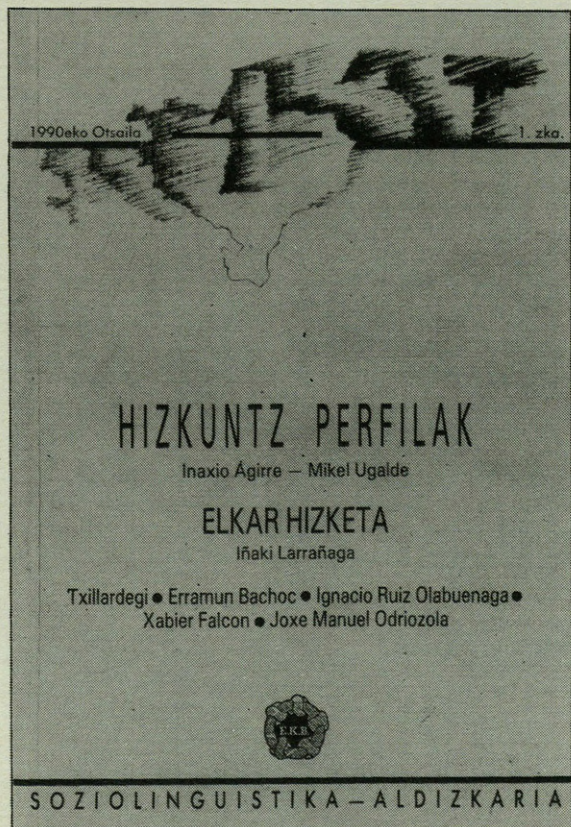
tu zitzaiola Azurmendiri,
eta hausnarketa horren on-
dorio mamitsuak bildu ditu
orrialdeotan. Zer esan eta
zer pentsatu ugari ematen
du.

Jon Kortazar-ek enkar-
guzko lan berantiarra kale-
ratzen du literatur kritikaz.
Lan nahasia, kritikaren alo-
rrean pertsonalki izan duen
eboluzioa azaldu nahi due-
na, azken aldian hain berea
duen sasiparanoia politikoa-

ren zipriztinak eta guzti. Ez
dakit interesa ala morboa
den, baina merezi du ira-
kurtzeak.

Azkenik —aldizkariako or-
denari segituz, aurrenik—
«Euskara Nafarroan» dossie-
rra dator, urtero antolatzen
duten ihardunaldietatik az-
kenaren gaia, hain zuzen
ere. Estebe Petrizanek Na-
far Gobernuaren hizkuntz
politika azaltzen du. In-
txaustik euskararen historia
egiten du herrialde horri da-
gokionez. Iñaki Larrañagak
bertako egoera demolin-
guistikoari buruzko ikerke-
ten laburpena egiten du. Jo-
seba Atxak komunikabide-
tan eta irakaskuntzan eus-
karak pairatzen duen egoe-
ra aztertzen du. Patxi Zaba-
letak, atzenik, kritika gogo-
rra egiten dio «Vascuen-
ce»aren legeari.

JOSU LANDA

BAT

SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA

Sakonketa, gogoeta eta
eztabaidarako aldizkaria

BAT - SOZIOLINGUISTIKA ALDIZKARIA
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

Izen deiturak

Helbidea

Herria

Herrialdea

D.P.

Tel.

KOBRAKETARAKO DATUAK

Banku / Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontuaren zenbakia

- HARPIDETZA: 2.000 pezeta, 100 libera.

- Hiru ale urtean.

Baleazaleen Kalea, 12 - 1. A

20.011 DONOSTIA

Tf. 943 - 406676

Fax 943 - 406694

Bazterreko aldetik

Emakumea eta lana

*L*ana ez da dena emakumearentzat, baina nahitaezko elementu lagungarria da bere askatasunerako.

Ordu askotako eztabaidak egin ditu emakumeak eta batez ere etxekoandreak etxetik kanpo lana egin behar duen ala ez erabakitzeke. Zenbat haserre, zenbat burruka egin du emakumeak, bere etxean eta bere inguruan, etxetik kanpo lana egiteko duen eskubidea erabakitzeke. Emakumeak berak bakarrik daki!

Baina azkenik irabazi egin zuen, hori, etxetik kanpo lana egiteko eskubidea.

Emakumeak natura bera ere gainditu egin behar izan zuen, lanerako libre izateko. Lehenbiziko, amatasuna bere nahietara menperatzea lortu zuen eta hau, ez da gehiago suportatu behar den zama bat, aukeratu daitekeen zerbait baizik.

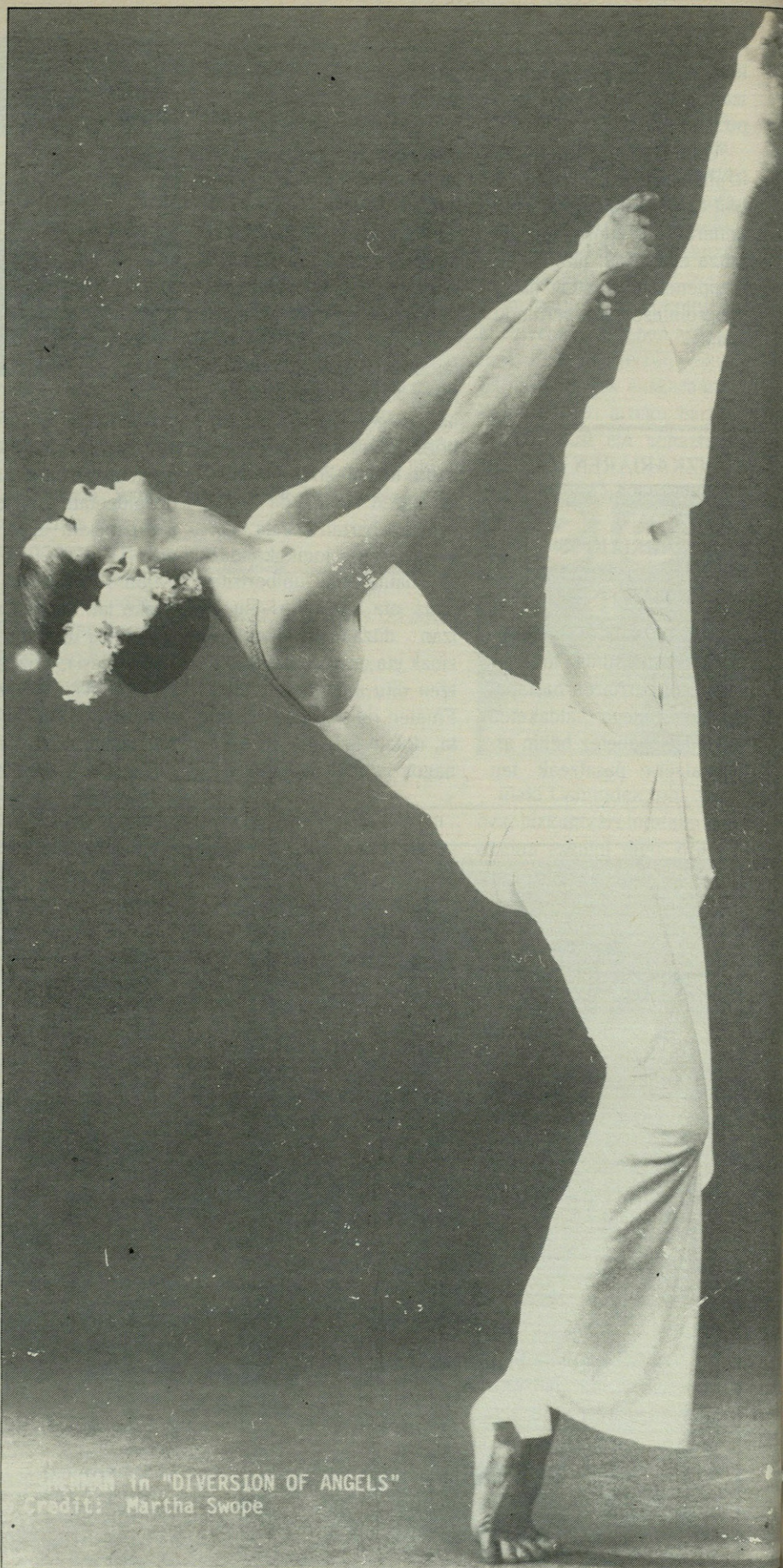
Eragozpen izugarriak gainditu ondoren, emakumeak, lanaren bidez, emeki-emeki gizartearen sartzen ziharduena, aspaldidanik bazterturik eduki zuen gizarte bateko partaide zela ohartuz.

Bestalde lanak emandako askatasun ekonomikoa, bere benetako askatasuna lortzen laguntzen ari zitzaion. Baina bapatean dena prest zegoen unean, espero ez ziren ateak itxi dira emakumearentzat; bere etxeko lau hormetatik irten eta gizartera zuzenki sartzen laguntzen ziren ateak: lanarenak alegia. Orain ez dago lanik inorentzat eta gutxiago emakumearentzat.

Duela egun batzuk, Ginebran «Emakumea eta desarroiloa» gai zelarik bilera batzuk ospatu dira. Bilera hauetako erabakietako bat zera izan da: «Gizarteak jasan duen krisi ekonomikoa-ren barruan, emakumea dela, krisi hau gehien sofritzen duena».

Bilera hauetan ikusi zenez etorkizun beltza agertzen da emakume langilearentzat. Hala ere irabazitako eskubideak hor daude, egoera ilun honek erakusten digun gauza bakarra zera da, burruka ez dela amaitu oraindik.

AMAIA LASA ALEGRIA

Woman in "DIVERSION OF ANGELS"
Credit: Martha Swope

Udaberria dantzan

DONOSTIAKO «Maiatza Dantzan» eta Gasteizko «Dantzaren Hilabetea» egitarauak prest daude oihala zabaldu eta taulara agertzeko. Iazko ekainaren hasieran estreinatu zen Euskadiko Ballet-ak hilabete honetan zabaltzeaz du bere egoitza berria Bilbon —ikus ARGIA 1.290 zenbakia—. Eta Bilbon baita ere, Olaeta Ballet-a bere sorreraren 40. urteurrena ospatzen ari da egunotan. Aurtengo udaberria beraz, eta bereziki maiatza, dantza alorreko ballet ekitaldi sonatuez ageri da.

Donostiako «Maiatza Dantzan» egitarauak Amerikako Estatu Batuetako bi konpainia famatu dakartza: maiatzaren 11 eta 12an *Martha Graham Dance Company* eta 18 eta 19an *Momix Dance Theatre*. Martha Graham dantzari mitikoak, 95 urte dituelarik ere, bere konpainiako koreografia zuzentzen jarraitzen du, munduko dantzaririk onentsuekin. «Ilargiaren tentaldiak», «Gaueko bidaia», «Ekintza argitsuak», «Aingeruen jolasa», «Kantu sakona» eta «Laberintoan zehar» dira eskainiko dituen muntaiak, hauetarik berriena 1986ean estreinatua eta zaharrena 1937koa. Baliatuko duen musika: Bela Bartok, Schuman, Carl Nielsen, Norman Dello Joio, Henry Cowell eta Gian-Carlo Menotti-rena.

Momix Dance Theatre taldea, bestalde, gaur egungo berritzaileenetakotzat jo ohi da, Moses Pendleton-ek sortu eta zuzendua. Konpainia hau 1980an sortu zen, eta bere humore eta ikusgarritasunagatik mundu osoan barrena da ezaguna, dantza berriaren kuttun bihurri gisan. Momix-en kolaborazioen artean aipa litezke David Byrne eta Prince-ren filme eta bideoetan eginkoak.

«Maiatza Dantzan»en egitarauak gainera, *L'Esquisse* eta *Archipel Sud* frantsesak eta *Noche de Duos* espainolak iragarri ditu, Donostian, Irunen, Bergaran eta Errenterian agertu direnak.

Gasteizko «Dantzaren hilabetea»n ere ez da dantzari ospetsurik falta, Maya Plisetskaya Bolshoi Ballet-ekoa izan bait zen maiatzaren 5ean. Eta hilaren 15etik aurrera: Momix, Zaragozako Ballet-a, Ananda Danza valentziarrak eta Gasteizko Traspasos Tailerra.

OLAETA Ballet konpainia pribatua orain 40 urte sortu zen Bilbon, Victor Olaeta koreografoaren zuzendaritzapean —bere aintzindari izaki Gernikako Elai-Alai dantza taldea (1927), Segundo de Oletak sortua—. Konpainia honen zeregin garrantzitsuena euskal dantza ballet modura agertzeko saioa izan da, eta horrekin batera, akademia bat zabaldu eta dantzari eskola nagusia sortzea, bertatik 10.000 ikasle inguru pasatu dela.

Urteurrena dela eta, maiatzaren 18an Olaeta Ballet-ak, Bilboko Orkestra Sinfonikoa eta Korallaren laguntzaz, «Kasket» suit-ikuskitzuna taularatuko du Bilboko Coliseo Albian, Joxe Guridiren musikaz.

Victor Olaetak 1950. urtean Ballet-a sortu zuenetik 1970era bitartean agertu zituen bere ikuskizunak: «*Ipar Ameriketarik barrena sei-zazpi hilabetezko itzulirik egiten genituen, nahiz eta profesionalak izan ez, hala bagina bezala jokatzeke esfortzua eginez*». Baina azken hogeitau urteetan, iazko Bilboko Arriagako emanaldia arte, ez zuen muntaiarik eskaintzeko aukerarik ukan: «ezin izan ge-

nuen festibalik eratu ahal izan, ni ez bait naiz administrazio eta instituzioetako ateak jotzen ibiltzeko jaio, eta dantza arloan horrela ez bazabiltza jai daukazu».

DANTZARI lotuta halaber neurri batean, iragan den astean *Ttanttaka* antzerki taldeak «Kontuz, maite zaitut» musikala estreinatu zuen, Donostiako Antzoki Zaharrean —Jaurkitaren 20 milioi pezetako dirulaguntzaz—. Iñaki Salvador-en musika zuzenean joa baliatzen dutelarik, *music hall* tankerako ikuskizuna aurkeztu du oraingoan Ttanttakak. Lehendik ezaguna da hernaniko talde honek azken aldian erakutsitako musikaletarako joera, «Flaminio» eszenaratu zuenetik. Baina oraingo apostuak zailagoa dirudi, gaur egungo musikari helduek saioak *pop* zantzuak ekarri bait ditu alde batetik, eta testuak berriz eguneroko bizitzakoak —Eneko Olasagasti, Sergio Basurko eta Andoni Egañaren eskutik—.

Koreografiari dagokionez, Iñaki Landak izan da sortzailea, taulan hamar aktore baliatzen dituela —eta ez dantzari profesionalak—, bakoitzaren ezaugarrietara egokitu beharrez dantza.

Tankera honetako euskarazko musikalen orain arteko erreferentzia (ustez) bakarra «Pipin» dugu, bere handi nahikeriagatik porrot egin zuena. «Kontuz, maite zaitut» honek tamaina xumeagoa hautatu du, noski, baina ikuskizunak eskatzen dituen baliapide eta azpiegitura badaezpadaoak arazo bat baino gehiago sor dakioke Ttanttakari. Hala izan ez dadila!

GORKA ARRESE

Hamar urte notiziaren harian

E GUNKARI eta irratietan «10 urte notiziaren harian» eslogana errepikatzea nahikoa ez delakoan, eta publizitate hutsaren azpian dagoena azaltzea komeni delakoan, ARGIAren hamargarren urteurrenean atze solaserako txoko hauxe kendu diegu geure ohizko kolaboratzaileei. Guri bait dagokigu iragarki horietan kirolariek, kulturgileek, umoristek, sukaldariek eta etxe komertzialek biztu dizkiguten hamar kandelei putz egitea.

Guztiok dakigu —eta gure irakurleek inork baino hobeto— ARGIAren historia ez dela hamar urtekoa soilik, kaputxinoen jabegoko etapa guztiak ere geure iragana bait dira; haien oinordeko ere bagara. Halere, 1980 urtean ia hutsetik eutsi behar izan geniola ere tamaina bereko egia da: milioi askotako defizitak gäindiezina zirudien, prentsa elebidunaren boomak liluratuta zituen ordurarteko euskal kazetari profesional ia guztiak, aberztaleen arteko gatazken aurrean hartutako ildo informatiboak identifikazio faltako esteka larri batera eraman zuen irakurlego aldetik. «Zeruko» deituratik desagertzea ez zen izen aldaketa soila izan. Laburrian esanda, inor gutxi sinesten zuen ARGIA berriaren proiektu hartan. Horregatik diogu ia hutsetik hasi ginela. Horregatik modu berezi batez ospatu nahi izan dugu guretzat bederen hain miresgarria izan den hamarkada hau.

ARGIA

L EHENENGO etapa errebindikatibo hutsa izan zen. ARGIArik bazela, eta izateko eskubidea bazuela aldarrikatzekoa. Orduan baziren ARGIAren irauteak merezi ez zuela ziotenak, eta lasai asko gainera. Institutuzio politikoen gortasunaren aurrean, garbi genuen lehenbiziko pausua irakurleen eta gainerakoek sustengua berreskuratzea zela, prentsa elebidunak betetzen ez zituen espektatiben ispilu izanez, euskal prentsarentzat antzuak ziren enfrontamendu politikoak ahal zen neurrian bazterrean utziz, astekariaren imajina eta asmo berriak jendearengana helarazteko kanpainak antolatuz (Prentsa Euskaraz, ARGIA Egunak...). Hiruzpalau urte egin genituen horretan, eta periodistikoki ere ordukoak dira aurrerapausu espektakularrenak. Izan ere, denbora gutxitan ia hutsetik duintasun profesional minimo batera pasatzeak alde handiak ekarri ohi ditu. Hemeroteka dago horren testigu. Gainbegirada azkarra nahikoa izan daiteke.

O NDOKO garaia sendoketarenak izan ziren. Lau urtean harpidedunen kopurua bikoizteak iraupenerako gutxienezko lasaitasuna eman zigun. Izateko eskubidea aldarrikatzetik, bideragarritasuna praktikan frogatzera pasa ginen. Grafikoki esanda, geure diskurtsoa ez zitzaion hainbeste negarrari lotzen, emaitzari baino. Komunikabide bezala pisua hartu zuteneko garaia izan ziren, esloganak dioten bezala «notiziaren harian». Zenbait erreportaia edo elkar hizketa direla eta, maiz lortu ohi du ARGIAk oihartzuna beste komunikabideetan. Hitz batez, kazetal helburu nagusia eskura-

tu zuen: ARGIA proiektu bezala gogoko ez zutenek ere astekaria irakurri behar izatea. Autokonplazentziarako astirik gabe, baina, superazioarako tema etengabe jaso nahi izan dugu, akatsak eta hobetu ahalak beti ere badirela kontzientzia.

B ELAUNALDIAK oso epe motzean berritzen dira gure inguru kulturalen. Are epe laburragoetan berritu izan dira ARGIAren historia hurbilean. Hamar urtetan kazetari berrien lauzpabost belaunaldi berri heldu dira geure proiektura. Beti ere indarrak batuz, jarraipena hautsiko lukeen hausturazko erreleborik gabe. Horrela pasa gara lau zororen talde hartatik gaurko errealitate itxaropentsura: hogeit pertsona inguru ARGIAren projektuan dedikazio osoz lanean. Lanbide horretan present ditugu Mikel eta Imanol ere (bata klandestino eta bestea Sevillan preso); beren urrunak liru-dikeena baino bultzada haundiagoa ematen digu. Guzti horien eta ezinbesteko oinarria diren irakurleen laguntzaz iritsi gara honetara; guztioi esker segituko du ARGIAren proiektuak. Eta projektua diogu, maiz esan dugun bezala, ARGIA ez delako aldizkari soila. Euskal prentsa osoaren proiektua da gurea, eta horren ildotik egunkariarena da hurrengo apostua. Beste sektoreekin batera, eta hamar urteotan bildutako indarrez, ARGIAk gotik heldu dio apostu berriari.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

CADUCA FINAL ►

GK TXARTELA

Aldean eraman aldiro

Gipuzkoako Kutxaren
GK Txartela eraman behar
da aldean, eguneraturik
egoteko.

Gipuzkoako Kutxaren
Kutxazain Automatikoetan
erabateko erosotasunez
iharduteko.

Edozein dendatan aldean

eskudirurik eraman gabe
ordaintzeko.

AZ Bulegoetako zerbitzuez
baliatzeko.

Era automatizatuan eta
ordutegi zabalagoan.

Eta diru-arazorik gabe
bidaiatzeko.

GK Txartela.

Aldean eraman aldiro.

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA